

วิทยานิพนธ์

ศึกษาภาษาในงานเขียนของวานิช จรุงกิจอนันต์

THE WRITING STYLES OF WANICH
CHARUNGKITANAN

นางชไมพร ฉายเหมือนวงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2549

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

ปริญญา

ภาษาไทย

สาขา

ภาษาไทย

ภาควิชา

เรื่อง ลีลาภาษาในงานเขียนของวานิช จรุงกิจอนันต์

The Writing Styles of Wanich Charungkitanan

นามผู้วิจัย นางชไมพร ฉายเหมือนวงศ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเหลือ ใจมโน, Ph.D.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ชลอ รอดลอย, ศศ.ม.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์วิภากร วงศ์ไทย, M.A.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ไฉศักดิ์ กิ่งคำ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อากงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 3 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ลีลาภาษาในงานเขียนของวานิช จรุงกิจอนันต์

The Writing Styles of Wanich Charungkitanan

โดย

นางชไมพร ฉายเหมือนวงศ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

พ.ศ. 2549

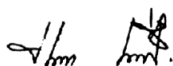
ISBN 974-16-2836-6

ชไมพร ฉายเหมือนวงศ์ 2549: ถิ่นภาษาในงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ ปรินญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย ประธาน
กรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเหลือ ใจมโน, Ph.D. 125 หน้า
ISBN 974-16-2836-6

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถิ่นภาษาในงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ ใน
ด้านการใช้คำ การใช้คำให้เกิดภาพ ประโยคและท่วงทำนองการแต่ง โดยเสนอผลการศึกษาแบบ
พรรณนาวิเคราะห์

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาถิ่นภาษาในงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ คือ ผลงาน
วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บทความรวมเล่มและบทความประจำ โดยในการ
ศึกษครั้งนี้ไม่ได้ศึกษางานร้อยกรองและงานเขียนหนังสือเด็ก รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 ประเภท
โดยใช้เกณฑ์การศึกษาถิ่นภาษาตามแนวคิดของกาญจนา วิชญาปกรณ์

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าถิ่นภาษาของวณิช จรุงกิจอนันต์ มีลักษณะเด่นคือ การใช้คำได้
เหมาะสมกับตัวละคร เนื้อเรื่องและประเภทของงานเขียน มีการใช้คำที่ใช้สื่อสารแบบสามัญชน
ทั่วไป การเล่นคำ เล่นเสียง การใช้คำเลียนเสียงพูด การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ การใช้คำติด
ปาก การแทรกบทกลอนและบทเพลง ด้านการใช้คำให้เกิดภาพ มีการใช้คำอุปมา อุปลักษณ์
บุคลาธิษฐานพบในเรื่องเพื่อนผู้อยู่ในบ้าน ด้านการใช้ประโยคนิยมใช้ประโยคยาวและใช้
ประธาน "ผม" เป็นตัวดำเนินเรื่อง ด้านท่วงทำนองการแต่งนิยมใช้ถ้อยคำตรงไปตรงมาเรียบง่าย
เสียดสีสังคมแต่แฝงความสนุกสนานขบขัน นอกจากนั้นยังพบว่างานเขียนของวณิชนั้นได้แสดง
ให้เห็นถึงการเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ไม่เกรงใจใคร เห็นได้จากการทำหน้าที่เป็น
นักวิจารณ์ แต่สิ่งที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือ การเล่าประสบการณ์หรือความคิด
เห็นของตนเองที่พบให้ผู้อ่านรับรู้ด้วยถิ่นภาษาที่ลื่นไหลและกลมกลืนอย่างไม่มีที่ติได้อย่าง
สนุกสนาน

ลายมือชื่อนิติศ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

๕๖ / ๑๐ / ๕๙

Chamaiporn Chaimueanwong 2006: The Writing Styles of Wanich Charungkitanan.
Master of Arts (Thai), Major Field: Thai Language, Department of Thai Language.
Thesis Advisor: Assistant Professor Boonluae Chaimano, Ph.D. 125 pages.
ISBN 974-16-2836-6

The objective of the present thesis is to study the styles in Wanich Charungkitanan's works which includes words, imagery words, sentences and styles.

Samples of the study are short story, novel, fiction, article in collection and daily articles of Wanich Charungkitanan. This research do not study poetry and children book. The methodology follows Kanchana Witchayapakorn.

The result of this research are as follows: the writer can use the words appropriate with the actors, contexts and kinds of work, the writer use language which is simple and easy to understand, a play upon words, imagery word, there are metaphor, simile and personification in "A friend in the house". the writer likes to use long sentences and pronoun "I" as an important character to roles the story. The writer mostly use simple words and irony. Moreover, in Wanich' work expresses his confident as we can see that he is a crotic. The significant and characteristic of Wanich is telling his experience and opinion with a smooth and balance style.

Chamaiporn Chaimueanwong
Student's signature

Boonluae Chaimano
Thesis Advisor's signature

255 110 1 49

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเมตตาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญเหลือ ใจมโน ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ชลอ รอดลอย กรรมการที่ปรึกษาวิชาเอก รองศาสตราจารย์วิภากร วงศ์ไทย กรรมการที่ปรึกษาวิชารอง ตลอดจนผู้แทนบัณฑิตผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปานที่ได้กรุณาชี้แนะ ให้ความคิดเห็นและตรวจสอบแก้ไขด้วยความห่วงใยและเอาใจใส่เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย ขอบพระคุณคณะอาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาควิชาภาษาศาสตร์ที่ให้ความรู้อันเป็นประโยชน์ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกคนในภาควิชาภาษาไทยที่ให้ความอนุเคราะห์และช่วยเหลือด้วยอัธยาศัยไมตรีเสมอมา

ขอขอบคุณครูวรรณภา ทับชม คุณครูแจ่มใส พรหมแท่นและคุณครูเกษม ถิษย์ถนอม ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้บอกภาษา

ขอขอบคุณคุณครูจงดี เปียประเสริฐ ครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยรังสิต ผู้เป็นเพื่อนที่ให้ความอนุเคราะห์จัดหาหนังสือของวณิชและหลักภาษาไทยมาให้ใช้ศึกษาครั้งนี้

ขอขอบใจ ค.ช.คนุพล นายเหมือนวงศ์ บุตรชายที่ให้ความช่วยเหลือด้านงานคอมพิวเตอร์ และการสืบค้นอินเทอร์เน็ตตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมรุ่น คุณแม่ คุณพ่อ คุณน้ำ คุณพี่ๆ และน้องสาว ตลอดจนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่คอยเป็นกำลังใจให้ตลอดมา

ชไมพร นายเหมือนวงศ์

กันยายน 2549

สารบัญ		หน้า
บทที่ 1 บทนำ		1
ความสำคัญของปัญหา		1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย		5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ		5
ขอบเขตการวิจัย		5
นิยามศัพท์		7
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร		8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสั้น		8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย		26
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสารคดี		32
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทความประจำ		37
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลีลาภาษา		39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลีลาภาษาในเรื่องสั้น นวนิยายและสารคดี		56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย		58
แหล่งข้อมูล		58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง		58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย		59
การศึกษาค้นคว้าและการเก็บรวบรวมข้อมูล		60
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล		60
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์		61
ผลการวิจัย		61
ข้อวิจารณ์		109
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ		110
สรุปผลการวิจัย		110
ข้อเสนอแนะ		113

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

114

ภาคผนวก

120

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

125

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในแวดวงวรรณกรรมไทยหลังวิกฤตการณ์การเมืองยุค 14 ตุลาคม 2516 ทำให้เกิดนักเขียนที่เคยเป็นนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นอย่างมากมาย แม้ว่าสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองจะมีไม่มากนัก มีแรงกดดันจากระบอบการปกครองแบบเผด็จการที่ได้รับอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ทำให้นิสิตนักศึกษาเหล่านี้ใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการนำเสนอแนวคิดวิพากษ์วิจารณ์สภาพสังคมซึ่งเกิดขึ้นขณะนั้น

งานเขียนในยุคดังกล่าวมีทั้งบทกวี เรื่องสั้นที่เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับความไม่พอใจสังคม ซึ่งนักเขียนที่เป็นที่รู้จักกันดีเช่น อนุช อภาภิรมย์ วิทยากร เชียงกูล เสถียร จันทิมาธร สุรชัย จันทิมาธร นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ วัฒน์ วรรณยางกูร ฯลฯ ทำให้การเขียนแพร่ขยายไปตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น กลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากรนำโดย สุจิตต์ วงษ์เทศ ขรรค์ชัย บุญปาน ประทีป ชุมพล ฯลฯ รวมกลุ่มออกหนังสือ **ข้อฟ้า** เน้นในด้านวรรณกรรมและโบราณคดี ซึ่งมีผลทำให้เกิดนักเขียนที่มีชื่อเสียงอีกหลายคน เช่น สุวรรณี สุคนธา ณรงค์ จันทรเรือง มนัส ตัฒยารักษ์ ไพบุญย์ วงษ์เทศ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ฯลฯ

ในยุคที่เรียกกันว่ายุคประชาธิปไตยเบ่งบาน งานสร้างสรรค์แนวเพื่อชีวิตเป็นที่นิยมและได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างกว้างขวาง รื่นฤทัย (2523: 22) กล่าวถึงวรรณกรรมในยุคนี้ว่า

วรรณกรรมในยุคนี้นับว่ารุ่งเรืองเฟื่องฟูที่สุด ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ความมั่นใจในชัยชนะของประชาชนที่สามารถจัดอำนาจเผด็จการไปได้ ทำให้นักเขียนกล้าแสดงออกอย่างเปิดเผยและค้นพบแนวทางการเขียนทั้งรูปแบบและเนื้อหาสำหรับตนเองมากขึ้น เนื้อหาของวรรณกรรมในช่วงนี้จะเจาะลึกลงไปถึงปัญหาของสังคมในประการต่าง ๆ ทั้งการสะท้อนภาพและชี้ให้เห็นต้นตอของปัญหา ผู้เขียนเสนอภาพทั้งปัญหาชนบทและปัญหาในเมือง

...วรรณกรรมเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดทัศนคติต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน พัฒนาการที่เด่นที่สุดของวรรณกรรมในยุคนี้คือ เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นกระจกเงาส่องท่อนภาพสังคม ไปสู่การเป็นโคมไฟส่องนำหนทางอยู่รอดของสังคม หรืออย่างที่กล่าวกันว่า เปลี่ยนจากยุค “เราจะไปทางไหนกัน” มาเป็น “เราจะไปอย่างไรกัน” วรรณกรรมจึงทำหน้าที่ “ชี้นำ” ผู้อ่าน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง วรรณกรรมมีอิทธิพลทางความคิดต่อผู้อ่านอย่างจริงจัง

วรรณกรรมไทยปัจจุบันมีรูปแบบการนำเสนอในรูปของบทร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย บทละครพูด และสารคดี โดยมีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับสามัญชนแสดงถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่เหมือนชีวิตจริง เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้อ่าน เช่นการเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร การจราจร การธนาคาร ฯลฯ ในด้านกลวิธีการแต่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากวรรณกรรมตะวันตกถูกเปลี่ยนไปโดยมุ่งเสนอเทคนิคการเขียนแบบใหม่ ๆ ที่ทำทลายการเขียนแบบเดิมมาในรูปของการวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังมีการเรียกร้องให้ผู้เขียนรับผิดชอบงานของตนเองมากขึ้น และเริ่มมีบรรณาศาสตร์เกิดขึ้นเมื่อมีหน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุนจัดตั้งรางวัลให้แก่ักเขียน เช่น ในปี พ.ศ. 2511 กฤษณา อโศกสิน ได้รับรางวัลองค์การ ส.ป.อ จากนวนิยายเรื่อง เรือมนุษย์ จดหมายจากเมืองไทยของโบตัน เขาซื้อกานต์ของสุวรรณิ สุคนธา และในปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของรางวัล ส.ป.อ. นวนิยายเรื่อง ตะวันตกดินของกฤษณา อโศกสิน ได้รับรางวัลอีกครั้ง และในปีเดียวกันสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยเริ่มให้รางวัลนวนิยายดีเด่น เรื่อง วงเวียนชีวิต และข้าวนอหนาของลีฟ้า สมาคมผู้พิมพ์และจำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทยตัดสินให้ แด่คุณครูด้วยคมแฝกของนิมิตร ภูมิถาวร ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นปี พ.ศ. 2516 รางวัลต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลให้เกิดนักเขียนมีชื่อขึ้นมากมาย

รางวัลวรรณกรรมไทยเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง โบราณคดีสโมสร ขึ้น เพื่อส่งเสริมด้านการประพันธ์ การศึกษา ประวัติศาสตร์และโบราณคดี คณะกรรมการจะพิจารณาคัดเลือกหนังสือที่แต่งดีเพื่อรับพระบรมราชานุญาตประทับตราพระราชลัญจกร รูปมังกรคาบแก้วไว้ข้างหน้าหนังสือ เช่น เรื่องลิลิตยวนพ่าย ทวาทศมาสและนิราศพระยาตรัง เป็นต้น

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตราราชราชบัญญัติวรรณคดีสโมสรขึ้นเพื่อส่งเสริมการแต่งหนังสือดีเช่นเดียวกัน หลังจากนั้นก็มีหน่วยงานให้

การสนับสนุนเกิดขึ้นอีกหลายหน่วยงาน เช่น รางวัลหนังสือขององค์การยูเนสโก รางวัลวรรณกรรมขององค์การ ส.ป.อ. รางวัลวรรณกรรมไทยของธนาคารกรุงเทพ รางวัลทางวรรณคดีของมูลนิธิ จอห์น เอฟ. เคนเนดี แห่งประเทศไทย รางวัลในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ รางวัลมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ฯลฯ และรางวัลที่ยิ่งใหญ่แห่งอาเซียนคือ รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์)

รางวัลซีไรต์ หรือ รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (Southeast Asia Write Award-SEA.Write) เป็นรางวัลที่ก่อตั้งโดยบริษัทการบินไทย จำกัดและโรงแรมโอเรียนเต็ล ร่วมกับกลุ่มบริษัทอิตัลไทย มูลนิธิจิม ทอมป์สัน ธนาคารกรุงเทพและมูลนิธิเอเชียให้การสนับสนุน รางวัลดังกล่าวมอบให้กับนักเขียนในกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ คือ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไน กัมพูชา พม่า ลาว เวียดนามและไทย คณะกรรมการจะพิจารณาผลงานจากงานวรรณกรรมประเภทนวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์และบทละคร รางวัลซีไรต์จัดว่าเป็นรางวัลที่ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับนักเขียนทุกคน เพราะเป็นการประกาศความสามารถของตนเองไปสู่กลุ่มประเทศอาเซียน มีนักเขียนหลายท่านที่ได้รับรางวัลนี้ เช่น นวนิยายเรื่องลูกอีสานของคำพูน บุญทวี กวีนิพนธ์ เพียงความเคลื่อนไหว ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เรื่องสั้น ขุนทอง...เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาง ของอัศศิริ ธรรมโชติ นวนิยายเรื่องคำพิพากษาของชาติ กอบจิตติ เรื่องสั้น ซอยเดียวกัน ของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ ฯลฯ

วาณิช จรุงกิจอนันต์ ได้รับรางวัลซีไรต์ประเภทเรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2527 วาณิชเป็นนักเขียนจากมหาวิทยาลัยศิลปากรที่เกิดขึ้นในช่วง 14 ตุลาคม 2516 อีกผู้หนึ่ง เป็นชาวบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี เรียนจบปริญญาตรีจากคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและการพิมพ์ ปริญญาโทสาขาวิชาภาพพิมพ์จากประเทศสหรัฐอเมริกา เคยเป็นนักกลอนทีมมหาวิทยาลัยศิลปากรแข่งขันชนะเลิศกลอนสดระดับอุดมศึกษา มีผลงานเรื่องสั้นตีพิมพ์ในหนังสือวรรณศิลป์ของมหาวิทยาลัย เริ่มเขียนคอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์ประชาชาติรายวัน และมีชื่อเสียงจากงานเขียนเรื่องจดหมายถึงเพื่อน เขียนขึ้นระหว่างไปศึกษาต่อประเทศสหรัฐอเมริกา โดยตีพิมพ์ลงในหนังสือ ลลนา หลังจากเมื่อได้รับรางวัลซีไรต์จากเรื่องสั้น ซอยเดียวกัน ทำให้เส้นทางความเป็นนักเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักอ่านอยู่แล้วยิ่งกลับทวีคูณมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการได้รับรางวัลในครั้งนี้เป็นเรื่องที่นักวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางถึงความเหมาะสมและไม่เหมาะสมกับรางวัลโดยมีใบปลิวต่าง ๆ ออกมาโจมตีอ้างว่าได้รับรางวัลตามใบสั่งทางโทรศัพท์ แต่ใน

ส่วนของคณะกรรมการพิจารณารางวัลได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องสั้นของเขาที่ได้รับรางวัลครั้งนี้ในทางชื่นชมทั้งสิ้น เช่น

นรนิติ (อ้างถึงในวณิช 2537ก: 291) กล่าวถึงชอยเดียกันว่า “ผู้เขียนได้เสนอเนื้อหาทางความคิดที่มีคุณค่าต่อสังคมไทย กลวิธีการเขียนกลมกลื่นกับเนื้อหาและยังมีจุดเด่นทางวรรณศิลป์และเอกลักษณ์ของไทยสอดแทรกอยู่ด้วย” นอกจากนั้นสุภัทร (อ้างถึงในวณิช, 2537ก: 291) ซึ่งเป็นคณะกรรมการอีกท่านหนึ่งยังได้กล่าวถึงชอยเดียกันว่า

จากที่เคยคัดเลือกต้นฉบับลงหนังสือมามากเวลามาตัดสินจึงมีความรู้สึกแทนผู้อ่านทั้งหลายและการตัดสินครั้งนี้เป็นเรื่องยากมาก เพราะฝีมือของนักเขียนเท่าเทียมกัน อ่านชอยเดียกันของวณิชหลายทีแล้วเปรียบเทียบกับของคนอื่น ๆ เห็นว่าเขามีจุดเด่นทางวรรณศิลป์มากกว่า มีความหลากหลายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่เสนอต่อผู้อ่านไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพลงใบไม้หรือสี่สิบห้าบาท ซึ่งมีความกล้าและความแปลกที่ให้อะไรอยู่ คือรวม ๆ แล้วเขาเป็นคนเขียนได้หลายแบบ

ผลงานของวณิช จรุงกิจอนันต์มีหลากหลายประเภท อาทิ นวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี บทละคร บทภาพยนตร์ หนังสือสำหรับเด็ก ฯลฯ ซึ่งได้รับรางวัลจากหลาย ๆ องค์การมาแล้วทั้งสิ้น วณิช จรุงกิจอนันต์ ยึดอาชีพเป็นนักเขียนอิสระและมีผลงานเขียนคอลัมน์ประจำให้กับหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ อีกทั้งเป็นหัวหน้าแรงสำคัญของบริษัทแกรมมี่ที่ผลิตผลงานด้านเขียนบทภาพยนตร์ที่โด่งดัง เช่น สี่ขอดกุมาร สิงห์ไกรภพ แม่เบี้ย คู่กรรม จักรยานสีแดง ฯลฯ

หลังจากที่วณิช จรุงกิจอนันต์ได้รับรางวัลซีไรต์แล้ว ผลงานการเขียนเรื่องสั้นออกมาน้อยมากด้วยเหตุผลที่หันไปเขียนบทละครโทรทัศน์และเขียนคอลัมน์ประจำให้กับหนังสือพิมพ์มติชน นักอ่านปัจจุบันจึงไม่ค่อยมีใครได้รู้จักเขามากนัก แต่ผลงานในอดีตที่ปรากฏแก่สายตาของผู้อ่านผู้ฟังและผู้ชมยังคงเป็นที่ชื่นชอบและกล่าวขวัญถึงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะนวนิยายเรื่องแม่เบี้ยที่นำไปทำเป็นภาพยนตร์ ทำให้ ภัสสร บุญเกียรติ ก้าวขึ้นสู่การเป็นนางเอกภาพยนตร์ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วประเทศและรวมเรื่องสั้น ชอยเดียกัน ที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมซีไรต์ ผู้วิจัยได้รับอิทธิพลจากการติดตามอ่านงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ ในนิตยสารสตรีสาร พบว่างานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ เมื่อได้อ่านแล้วมีข้อที่น่าสนใจเกี่ยวกับการใช้ภาษาในงานเขียนของ วณิช จรุงกิจอนันต์ ซึ่งมีลีลาในการใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและไม่เหมือนใคร เป็นคนกล้าใน

การสร้างสรรค์วิธีการเขียนที่แปลกใหม่ และมีถ้อยพรรณาสอย่างหลากหลาย เป็นนักเขียนที่เขียนเรื่องได้หลายประเภท จนได้รับรางวัลมาแล้วทั้งประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย หนังสือเด็ก บทละครโทรทัศน์ บทภาพยนตร์ บทกวี ฯลฯ จนได้รับฉายาว่า นักเขียน໑໒໓໔໕ ซึ่งจำไม่ได้ว่าใครตั้งฉายานี้ให้ แต่ตัววณิชคิดว่าเป็นชื่อที่เหมาะสมกับเขามากที่สุด

ปัจจุบันวณิช จรุงกิจอนันต์ยุติงานเขียนในหนังสือเสริมดึชนทั้งหมด เนื่องจากมีผลกระทบจากการกณิการซื้อขายหุ้นระหว่างบริษัทแกรมมีและหนังสือพิมพ์มติชน

ด้วยคุณค่างานวรรณกรรมของวณิช จรุงกิจอนันต์ ดังกล่าวมาแล้วนั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลงานของวณิช จรุงกิจอนันต์ ในด้านลีลาภาษาที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวที่ทำให้เขายังคงมีอาชีพเป็นนักเขียนอิสระอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลีลาภาษาในงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ ด้านการใช้ถ้อยคำ การใช้คำให้เกศภาพ การใช้ประโยค น้ำเสียงและท่าทีของผู้แต่ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลีลาภาษาในงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์
2. เป็นแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมของนักเขียนคนอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษางานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์เฉพาะบทร้อยแก้ว ดังนี้
 - 1.1 ประเภทเรื่องสั้น “ ซอยเดียวกัน”
 - 1.2 ประเภทนวนิยาย จำนวน 2 เรื่อง

1.2.1 แม่เบี้ย

1.2.2 เหาสน์ดาว

1.3 ประเภทสารคดี จำนวน 3 เล่ม

1.3.1 จดหมายถึงเพื่อน

1.3.2 เพื่อนผู้อยู่ในบ้าน

1.3.3 ศาสตร์นิยายและเรื่องสั้น

1.4 ประเภทหนังสือรวมเล่มจากคอลัมน์ประจำ จำนวน 5 เล่ม

1.4.1 ซอยซีไรต์

1.4.2 ลูกทุ่ง โรงถ่าย นิยายรัก

1.4.3 โรงจมน้ำ ความรัก และเล่าเต็ง

1.4.4 กระเทียมเขียว

1.4.5 แกว่งปาก(กา)หาตะหลิว

1.5 ประเภทบทความประจำ

นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ ฉบับปี พ.ศ. 2548 (ม.ค.-ก.ย.) จำนวน 35 เล่ม

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบเฉพาะเจาะจง

3. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษางานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ ในด้านลีลาภาษาดังนี้

3.1 ด้านการใช้ถ้อยคำ

3.2 ด้านการใช้คำให้เกิดภาพ

3.3 ด้านการใช้ประโยค

3.4 ด้านน้ำเสียงและท่าทีของผู้แต่ง

นิยามศัพท์

วณิช จรุงกิจอนันต์ หมายถึง นักเขียนไทยคนที่ 6 ที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) จากผลงานรวมเรื่องสั้น “ซอยเดียวกัน”

งานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ หมายถึง งานเขียน ได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บทความในคอลัมน์ต่าง ๆ ฯลฯ

ลีลาภาษา หมายถึง วิธีการใช้ภาษาเพื่อแสดงออกในการประพันธ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของนักเขียนแต่ละคน เช่น การใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหาร การสร้างประโยคและการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่อง “ลีลาภาษาในงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสั้น
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสารคดี
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคอลัมน์ประจำ
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลีลาภาษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลีลาภาษาในเรื่องสั้น นวนิยายและสารคดี

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสั้น

ความหมายของเรื่องสั้น

ปราณี (2541: 389) กล่าวถึงความหมายของเรื่องสั้นโดยสรุปได้ว่า “เรื่องสั้นเป็นเรื่องสมมุติแต่งขึ้น ประกอบด้วยตัวละคร แสดงความขัดแย้งอย่างใดอย่างหนึ่งจนเกิดวิกฤติการณ์ที่มีเหตุสัมพันธต่อเนื่องไปจนถึงจุดสุดยอดของเรื่อง และคลี่คลายเป็นผลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น แม้ว่าเค้าโครงเรื่องอาจนำมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงก็ตาม แต่ไม่ใช่สิ่งที่จะอ้างอิงได้”

ไพโรธ (2542: 46) ได้กล่าวถึงความหมายของเรื่องสั้นว่า “เรื่องสั้นเป็นบันเทิงคดีร้อยแก้วชนิดหนึ่งที่มีรูปแบบการเขียนเฉพาะ ที่เรียกว่า เรื่องสั้นเพราะกำหนดความยาวของเรื่องไว้ เช่น ในต่างประเทศกำหนดว่าเป็นงานเขียนที่มีความยาวขนาด 1,000 คำ ถึง 10,000 คำ ส่วนไทยเรากำหนดความยาวของเรื่องว่าประมาณ 5 หน้า ถึง 8 หน้า อาจจะสั้นกว่าหรือยาวกว่านั้นก็ยังถือว่าเป็นเรื่องสั้น”

พงศ์ศักดิ์ (ม.ป.ป) ให้ความหมายโดยสรุปว่า “เรื่องสั้นหมายถึงเรื่องที่มีการดำเนินเรื่องแบบวิฤตการณ์เดียว ระยะเวลาสั้น ๆ เสนอความคิดสำคัญเดียวมีตัวละครเด่น 2-3 ตัว”

รินฤทัย (2542: 65) ให้ความหมายของเรื่องสั้นไว้ดังนี้

เรื่องสั้นเป็นรูปแบบชนิดหนึ่งของบันเทิงคดีร้อยแก้ว เรื่องสั้นคือเรื่องที่มีขนาดสั้น ในต่างประเทศกำหนดว่าเป็นงานเขียนตั้งแต่ 1,000 คำ ถึง 10,000 คำ ของไทยกำหนดว่าประมาณ 5-8 หน้าหนังสือปกอ่อน เรื่องสั้นนี้ยังมีเรื่องสั้นขนาดยาว เช่น ยาว 4 ตอนจบ และยังมีเรื่องสั้น-สั้น คือประมาณ 1 หน้ากระดาษฟูลสเก็ป ฉะนั้นในเรื่องขนาดความยาวจึงไม่มีกำหนดที่ตายตัวนัก แต่ก็มักจะไม่วายจนเกินไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 975) ให้คำจำกัดความของคำว่าเรื่องสั้นดังนี้

เรื่องสั้น น. บันเทิงคดีร้อยแก้วรูปแบบหนึ่ง มีลักษณะคล้ายนวนิยาย แต่สั้นกว่า โดยมีเหตุการณ์ในเรื่องและตัวละครน้อย มักจบแบบพลิกความคาดหมายหรือจบแบบทิ้งให้คิดเป็นต้น เช่นเรื่องสร้อยคอที่หาย ของ ประเสริฐอักษร เรื่องจับตาย ของ มนต์ จรรงค์ เรื่องมอม ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

ดังนั้น พอจะสรุปความหมายของเรื่องสั้นว่าเรื่องสั้นจัดเป็นบันเทิงคดีร้อยแก้วที่พัฒนารูปแบบมาจากนิทานและนำแนวคิดแบบตะวันตกมาผสมผสานกัน เรื่องสั้นจึงเป็นเรื่องสมมุติขึ้นแต่มีลักษณะเหมือนจริง ผู้เขียนสามารถแสดงแง่คิดโดยให้ตัวละครเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ

ประวัติความเป็นมาของเรื่องสั้น

รินฤทัย (2542: 66-68) กล่าวถึงกำเนิดและวิวัฒนาการของเรื่องสั้นไว้ดังนี้ เรื่องสั้นของไทยมีพัฒนาการมาจากการแต่งนิยาย นิทานของเดิม ประกอบด้วยอิทธิพลตะวันตกทำให้เกิดเป็นงานเขียนที่มีลักษณะบางประการแปลกใหม่ไปจากนิยายนิทาน เช่น ทำนองแต่ง วิธีการเล่าเรื่อง กลวิธีการแต่งและแนวคิด มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณะของ “ความสมจริง” และมีการสะท้อนปัญหาหรือแสดงความคิดที่กว้างขวางขึ้นกว่าเดิม ทั้งยังเป็นการสื่อสารความคิดระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านโดยให้ผู้อ่านวิเคราะห์เอาเองจากเนื้อเรื่องมิใช่มีบทหรือโครงสรุปความคิดตอนท้ายเรื่องอย่างนิทานนิยายของเก่า

สายทิพย์ (2543 : 146- 147) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องสั้นพอสรุปได้ ดังนี้

เรื่องสั้นเรื่องแรกคือเรื่องสนุกนิก พระนิพนธ์กรมหลวงพิชิตปรีชากร ลงพิมพ์ในหนังสือ วชิรญาณวิเศษ เมื่อ พ.ศ. 2427 เรื่องสนุกนิกมีลักษณะแบบบันเทิงคดีตะวันตกซึ่งเป็นของใหม่สำหรับคนไทย กล่าวคือ ผู้แต่งนำเรื่องพระภิกษุวัดบวรนิเวศมาเป็นตัวละคร ฉากใช้วัดบวร พระภิกษุหนุ่มหลายรูปปรารภกันเรื่องสีกออกไปเป็นฆราวาส บางรูปจะรับราชการ บางรูปจะค้าขาย บางรูปจะไปมีครอบครัวเป็นเรื่องที่สนุกสนานสมจริงสมจังด้วยฉาก คำพูดคำสนทนาของตัวละคร แต่ด้วยเหตุที่ผู้แต่งใช้ฉากวัดและตัวละครเป็นพระทำให้มีปฏิกิริยาภายหลัง เมื่อเรื่องถูกพิมพ์เผยแพร่ไปแล้ว สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ อธิบดีสงฆ์ ทรงโทรมมนัสสน้อยพระทัยคิดว่าผู้แต่งเขียนประจานให้ร้ายวัดบวรนิเวศ เมื่อความทรงทราบถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงกล่าวดำนิโทษผู้แต่ง ต่อเมื่อสมเด็จพระปวเรศวริยาลงกรณ์ทราบก็เกิดความสงสารทูลขอพระราชทานโทษให้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชหัตถเลขาถวายว่า “ หม่อมฉันทราบอยู่ว่ากรมหลวงพิชิตปรีชากรทำหนังสือนี้ปรารภจะทำอย่างหนังสือโนเวลฝรั่ง ที่เขาแต่งกันนับพันนับหมื่นเรื่องเป็นเรื่องคิดผูกพันอ่านเล่นพอสนุก” คำว่าโนเวลนี้ต่อมาเป็นปัญหาด้วยเหตุที่ว่าสนุกนิกยังแต่งไม่จบก็เกิดเหตุเสียก่อน แต่สุดท้ายแล้ว เสรีวัฒน์ เห็นว่าเรื่องสั้นเรื่องแรกน่าจะเป็นเรื่อง พระปิยะให้ทานธรรม ซึ่งลงพิมพ์ในหนังสือ วชิรญาณวิเศษปีที่ 2 ฉบับที่ 33 เพราะเรื่องสมบูรณ์มากที่สุดมีองค์ประกอบที่ชัดเจนกว่าเรื่องสนุกนิก

เรื่องสั้นในยุคแรกอาศัยรูปแบบและเนื้อหาจากตะวันตก โดยอาศัยเรื่องแปลจากฝรั่ง นักเขียนสมัยก่อนเป็นนักเรียนนอก หนังสือที่ออกตีพิมพ์ในสมัยนั้นต่างมุ่งส่งเสริมงานเขียนบันเทิงคดีร้อยแก้วใหม่ ๆ จนกระทั่งงานเขียนเรื่องสั้นมาถึงจุดคงที่ในด้านรูปแบบและเนื้อหาในปี พ.ศ. 2472 เป็นต้นมา และมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ขึ้นด้วยศิลปะของการแต่ง นักเขียนที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้นได้แก่ ศรีบูรพา ดอกไม้สด ก.สุรางคนางค์ มนัส จรรยงค์ ยาขอบ ไม้เมืองเดิม แม่อนงค์ อิศรา อมันตกุล เสนีย์ เสาวพงศ์ อิงอร สุวัฒน์ วรดิลก วิชาศ มณีวัฒน์ นิตยา นาถยุสสุนทร อาจินต์ ปัญจพรรค์ ฯลฯ มีลักษณะการเขียนแบบ “สูตรสำเร็จ” โดยการเริ่มต้นอย่างเร้าอารมณ์และจบแบบพลิกความคาดหมาย และนักเขียนไทยยึดเป็นแบบแผน ส่วนในด้านเนื้อหามักจะเป็นเรื่องที่บิบบันอารมณ์อย่างรุนแรงด้วยความรัก ความพยายามหรือเรื่องตลกขบขัน

สายทิพย์ (2537: 147-156) กล่าวโดยสรุปว่า เรื่องสั้นตามแบบตะวันตกที่นิยมแต่งกันในช่วง พ.ศ. 2430-2471 ซึ่งถือว่าเป็นยุคแรกนั้น มีลักษณะต่างไปจากลักษณะนิทานแบบเดิมของไทยดังนี้คือ

ด้านรูปแบบ เรื่องสั้นมีโครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน มีขนาดสั้น และมีลักษณะคล้ายนิทานมาก นิยมขึ้นต้นด้วยการอารัมภบทถึงสาเหตุการเล่าเรื่องและเล่าแบบพรรณนาเรื่องจบลงแล้วผู้เขียนมักจะแต่งโคลงสี่สุภาพจำนวน 1-4 บท เพื่อสรุปคติสอนใจ ในการพรรณนาเรื่องราวยุคนี้ยังไม่มี การแยกบทสนทนาคงยังบรรยายความไปเรื่อย ๆ เช่น เรื่อง ความโกรธของหญิงม่าย เป็นต้น หลังจากปี พ.ศ. 2438 โครงเรื่องเริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้นชวนให้ติดตามและมีขนาดยาวขึ้น นิยมขึ้นต้นเรื่องด้วยวิธีการพรรณนาความที่เป็นตัวเรื่อง หรือเริ่มด้วยบทสนทนาของตัวละครแล้วจบเรื่องโดยไม่จบบทสรุป นอกจากนี้ยังนิยมใช้เครื่องหมายอัฒภาคพร้อมข้อความที่เป็นคำพูดของตัวละคร เพื่อแยกบทสนทนาให้เห็นเด่นชัด เช่น เรื่อง แวนดา ของ แม่ลัดดา เรื่องวางยาเมีย ของ รอท. พล้อย พรปรีชา เป็นต้น

ด้านแนวคิด เรื่องสั้นในยุคนี้มุ่งให้คติสอนใจแล้วยังมุ่งใช้เป็นสื่อในการแสดงความคิดเห็น หรือแสดงทัศนะของผู้เขียนไปยังผู้อ่าน รวมทั้งการเป็นสื่อสะท้อนภาพและเสนอปัญหาสังคมด้วย เช่น เรื่องเกิดทันคู่สร้าง ของแม่ลอง เรื่องแม่สื่อกระดา ของขุนบัญญัติวรราช เรื่องตายแล้วเกิดใหม่ของแม่นงส์ แสดงแนวคิดต่อต้านการคลุมถุงชน เรื่องราคาแห่งสร้อยคอเพชร ของ นายชิม สะท้อนภาพการแก้ปัญหาความยากจนของตัวละครด้วยการปล้นจี๋

ด้านเนื้อเรื่อง พบว่ามีการสะท้อนเรื่องราวชีวิตกับสังคม เช่นเรื่องวางยาเมียของ รอท.พล้อย พรปรีชา แสดงปัญหาการเลือกคู่ครองผิด เรื่องเกินคาด ของ พ.เนตรรังษี สะท้อนให้เห็นสังคมที่มีการดัดด้น เรื่องตายยากตายเย็น ตายง่ายตายตายของ แสงทอง สะท้อนปัญหาเรื่องความยากจน

ด้านกลวิธีการแต่ง ผู้แต่งมีกลวิธีในการเสนอเรื่องพลิกแพลงมากขึ้นทั้งในด้านการขึ้นต้นเรื่อง การดำเนินเรื่องและการจบเรื่อง เช่น กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงใช้จดหมายเป็นตัวเดินเรื่อง การจบแบบหักมุมจากเรื่อง จับคำถล่ำแดง เป็นต้น ส่วนวิธีการสร้างฉากเริ่มมีความสมจริงมากขึ้น

สายทิพย์ (2543: 145-152) กล่าวสรุปว่า ในเวลา 20 กว่าปีที่ผ่านมา รูปแบบและเนื้อหาของเรื่องสั้นได้คลี่คลายไปในแนวใหม่โดยปรากฏในงานเขียนของ รงค์ วงษ์สวรรค์ สุวรรณี สุคนธา กฤษณา อโศกสิน ฯลฯ และเด่นชัดมากในนักเขียนคลื่นลูกใหม่ในมหาวิทยาลัย เช่น กลุ่มพระจันทร์เสี้ยว (วินัย อุกฤษณ์) กลุ่มหนุ่มหน้าสาวสวย กลุ่มลอมฟาง ไปจนถึงนักเขียนในยุคปัจจุบัน ได้แก่ สุจิตต์ วงษ์เทศ สุรัชย์ จันทิมาธร ไพสันต์ พรหมน้อย วิทยากร เชิงกุล สุวัฒน์ ศรีเชื้อ ฯลฯ แนวใหม่ของเรื่องสั้นเน้นเนื้อหามากกว่ารูปแบบ ในด้านรูปแบบจะทั้งกฎเกณฑ์หรือสูตรสำเร็จแต่ให้อิสระในการวางรูปแบบตามสไตล์ของผู้แต่ง ส่วนเนื้อหาเน้นสำนึกของผู้คนต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวและบรรยากาศของเรื่องมักคุเดื้อกว่าร่าเริงมากขึ้นประสานไปกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เราจะเห็นได้ว่านักเขียนเรื่องสั้นในยุคปัจจุบันมักแสดงสำนึกของตนต่อสังคมในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของโลกและสังคมที่ตนอาศัยอยู่

เรื่องสั้นของไทยน่าจะมีพัฒนาการมาจากการเขียนประเภทนิทานแต่เดิม โดยเฉพาะนิทานที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และวารสารรุ่นแรก ของไทย เช่น หนังสือบางกอก ริกอร์เดอร์ คุรุโณวาทและวชิรญาณวิเศษ ทั้งนี้เพราะนิทานที่ลงพิมพ์ในหนังสือเหล่านี้มีลักษณะทางองค์ประกอบของเรื่องใกล้เคียงกับองค์ประกอบของเรื่องสั้นมาก กล่าวคือ มีแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศเหมือนกันแต่มีความสมจริงต่างไปจากนิทานไทยที่เป็นเรื่องสมมุติขึ้น มีแก่นเรื่องที่สะท้อนปัญหาสังคมหรือแสดงความคิดของผู้แต่งที่กว้างขวางกว่าเดิม

ไพโรธ (2542: 58) กล่าวถึงยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ.2475 นักเขียนส่วนใหญ่มักเริ่มงานเขียนเป็นอาชีวะและเริ่มจากเรื่องสั้นก่อนหรือไม่ก็เขียนทั้งเรื่องสั้นและนวนิยาย นักเขียนเรื่องสั้นในยุคนี้ เช่น มนัส จรรย์รงค์ มีผลงานเรื่องสั้นกว่า 1,000 เรื่องและมีเรื่องสั้นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

หลังการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยเข้าสู่ยุคผู้นำชาติพ้นภัย มีการปฏิวัติวัฒนธรรม มีการตั้งวรรณคดีสโมสรในปี 2485 และปรับปรุงวิธีการเขียน เช่นการสะกดตัวการันต์แบบใหม่ ทำให้นักเขียนบางคนเกิดความไม่พอใจถึงกับเลิกเขียนไปเลยก็มี

ประมาณ พ.ศ. 2488 บ้านเมืองเริ่มเข้าสู่สภาวะปกติ กฎเกณฑ์ในการเขียนภาษาไทยถูกยกเลิกไป นักเขียนหลายคนที่เคยอดอดก็เขียนได้ดังใจ อีกทั้งในช่วงนี้มีโรงพิมพ์เกิดขึ้นมากมาย มีการออกนิตยสารหลายฉบับ นายอารีย์ ลีวีระ ได้ออกนิตยสารเพื่อเป็นสนามให้นักเขียนแสดงฝีมือเรื่องสั้นและนวนิยาย นิตยสารที่ออกมีทั้งรายวันและรายสัปดาห์ เช่น สยามนิกรรายวัน

เรียมย์รายสัปดาห์ พิมพ์ไทยวันจันทร์ สยามนิกรรายสัปดาห์ ทำให้เกิดนักเขียนมีชื่อหลายคน เช่น ยาขอบ มาลัย ชูพินิจ สุวัฒน์ วรดิลก อิงอร เสนีย์ เสาวพงศ์ อุษณา เพ็งธรรม ฯลฯ

ในปี พ.ศ. 2491 ช่วงที่ประยูร จรรย์วาทย์ เป็นบรรณาธิการของสยามนิกรรายสัปดาห์ ได้มีการจัดประกวดเรื่องสั้นเป็นครั้งแรก เรียกว่าประกวดเรื่องสั้นโบว์สีฟ้า เรื่องที่ได้รับรางวัลคือ ตึกกรอสส์ ของ อ.อุดากร การประกวดครั้งที่สองเรื่องที่ได้รับรางวัลคือ จนกว่าเวลานั้นจะมาถึง ของ ช. พยัคฆนันท์

ผลการประกวดเรื่องสั้น โบว์สีฟ้ามีผลต่อวงการวรรณกรรมเพราะทำให้เกิดมีนักเขียนหน้าใหม่ อีกหลายคน เช่น รัตนะ ยาวะประภาษ ปกรณ์ ปิ่นเฉลียว ประเสริฐ พิจารณ์โสภณ ฯลฯ ส่วน อ. อุดากร มีผลงานการเขียนเรื่องสั้นถึง 19 เรื่อง ในช่วง 4 ปีที่เขียนหนังสือเรื่องสั้นที่ส่งผล รุนแรงและมีการวิพากษ์วิจารณ์มากคือเรื่อง สัญชาติญาณมืด

ในปี พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นยุคที่มีการปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงและปราบปรามผู้ที่มีแนวคิดต่อต้านรัฐบาล นักเขียนต้องเปลี่ยนไปเขียนแนวเรียมย์ แต่ก็ยังมีการเขียนเรื่องในนิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์และชาวกรุง ในยุคนี้นักเขียนอย่าง อาจินต์ ปัญจพวรรณ์ เป็นนักประพันธ์คนแรกที่เขียนหนังสือเองและพิมพ์ออกขายเองคือเรื่อง เหมือนแร่ ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ทำให้นักเขียนอีกหลายท่านทำตามบ้าง จึงมีการออกหนังสือชุด เช่น รงค์ วงษ์สวรรค์ ออกหนังสือชุด พฤษภาคมอุไร มิถุนายนมณี กรกฏาคมโกเมน ก็ออกตามชื่อเดือน ส่วนนิตยสารยังคงเรื่องสั้นเสนอผู้อ่านเป็นประจำ เช่น สกุลไทย สตรีสาร ศรีสัปดาห์ กุลสตรี ขวัญเรือน เดลิเมล์วันจันทร์

ไพโรธ (2542: 62) กล่าวถึงปี พ.ศ. 2510 ได้เกิดเหตุการณ์แปลกใหม่ในหมู่นิสิตมหาวิทยาลัยเริ่มสนใจการเมืองและสนใจวรรณกรรม มีการจัดตั้งกลุ่มผลิตผลงานทางวรรณกรรมขึ้น ชมรมที่เด่นมากคือ ชมรมพระจันทร์เสี้ยว มีนักเขียนเช่น วิทยากร เชิงกุล สุรัชย์ จันทิมาธร นิคม รายวา วิสา คัญทัพ ตั๊ก วงศ์รัฐ มงคล วัชรพงศ์กุล

หลังจากปี พ.ศ. 2510 เรื่องสั้นของไทยเริ่มมีพัฒนาการที่คลี่คลายไปจากเดิมทั้งในด้านรูปแบบ แนวคิด เนื้อหาและกลวิธีการแต่ง ดังนี้

1. ในด้านรูปแบบ มีวิวัฒนาการเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 ใช้ “เหตุการณ์” เป็นหลัก ผู้เขียนจะเริ่มต้นด้วยการเสนอปัญหาให้ผู้อ่านสงสัย แล้วใช้กลวิธีต่าง ๆ ดึงความสนใจให้ติดตามเรื่อง โดยผู้เขียนจะผูกปมจนผู้อ่านหายใจไม่ออกแล้วจึงค่อยคลี่คลายปัญหา แล้วก็จบแบบพลิกความคาดหมาย เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความประหลาดใจ เรื่องสั้นประเภทนี้มักมีโครงเรื่องให้แปลก เหลือเชื่อ เกินความคาดหมาย แล้วเดินเรื่องด้วยบทสนทนาที่คมคาย เช่นเรื่อง “ดาลยอคด้วน” ของ เรียมเอง เรื่อง “สัญญาชดญาณมิด” ของ อ.อุดากร เป็นต้น

1.2 ใช้ “ความคิด” หรือ “อารมณ์” เป็นหลัก มักดำเนินเรื่องด้วยการพรรณนาหรือบรรยายความคิดของผู้เขียนไปเรื่อย ๆ จนจบเรื่อง ทำให้เรื่องสั้นประเภทนี้ไม่มีตัวละครและไม่มีบทสนทนา เพราะผู้เขียนต้องการสื่อความคิดของตนเองมากกว่ามุ่งเสนอเรื่องราวตามรูปแบบลักษณะเรื่องสั้นแบบเดิม เรื่องสั้นประเภทนี้จึงขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เขียน เช่นเรื่อง “คนบนต้นไม้” ของนิคม ไรวา เรื่อง “คนสี่เหลืง” ของนิเวศน์ กันไทยราษฎร์ เรื่อง “ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสว่าง” ของ อัศศิริ ธรรมโชติ

2. ในด้านแนวคิด แนวคิดที่ปรากฏในเรื่องสั้นมีการเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม เรื่องสั้นในระยะแรกมักมีแก่นเรื่องแสดงความรักบ้าง แสดงความเชื่อมงายไร้สาระบ้าง หรือแสดงความเชื่อเรื่องกรรมตามหลักพุทธศาสนาบ้าง แต่หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประชาชนส่วนใหญ่เริ่มมีการศึกษาที่สูงขึ้น แนวคิดที่ปรากฏจึงเป็นเรื่องของสภาพปัญหาสังคมหรือแสดงผลกระทบของการเมืองที่มีต่อประชาชน ในระยะที่ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพมากขึ้นแนวคิดของเรื่องพัฒนาไปถึงขั้นปลูกเร้าอารมณ์ความคิดให้รับรู้เรื่องของบ้านเมืองมากขึ้นและชักชวนให้ร่วมกันต่อสู้เพื่อทำให้สังคมดีขึ้นกว่าเดิม เช่น เรื่อง “ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสว่าง” ของ อัศศิริ ธรรมโชติ เรื่อง “แก้วหยดเดียว” ของศรีดาวเรือง เรื่อง “บ้านเราอยู่ในนี้.....” ของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีนักเขียนบางคนนิยมสะท้อนความคิดตามหลักปรัชญาตะวันตก เช่น เรื่อง “ฟ้าโปรด” ของลาวคำหอม สะท้อนแนวคิดแบบธรรมชาตินิยม เรื่อง “เมื่อเย็นน้ำ ของวันอันร้ายของอัศศิริ ธรรมโชติ สะท้อนแนวคิดแบบสัจนิยม เรื่อง “ถนนสายนี้ที่นำไปสู่ความตาย” ของ วิทยากร เชิงกุล สะท้อนแนวคิดแบบอัตถิภาวนิยม

3. ในด้านเนื้อหา เรื่องสั้นส่วนใหญ่ในระยะหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมักแสดงถึงกิจกรรมทางสังคมและการเมือง เช่น เรื่อง “ฟ้า บ่ กั้น” ของลาวคำหอม เรื่อง “เต่า” ของมนัส จรรย์รงค์ เรื่อง “อัญมณีแห่งชีวิต” ของอัญชัน เป็นต้น

4. ในด้านกลวิธีการเขียน เรื่องสั้นแนวใหม่มีกลวิธีที่พัฒนาไปจากเดิมหลายประการ เช่น

4.1 กลวิธีสร้างตัวละคร ตัวละครในเรื่องสั้นแนวใหม่จะมีลักษณะเปลี่ยนภาพพจน์ตัวละครเอกของเรื่องสั้นแนวเก่าที่เคยเป็นคนเก่งกล้า เข้าใจตนเองและผู้อื่น กลายเป็นภาพพจน์ตัวละครเอกมีลักษณะด้านหรือขบถต่อตนเอง เช่น ตัวละครเอกในเรื่อง “ถนนสายที่นำไปสู่ความตาย” ของวิทยากร เชียงกูล ที่ค้นพบความเหลวไหลไร้สาระของการมีชีวิตจึงเลือกคิดฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดสะพานสูง แต่ขณะที่กำลังจะกระโดดนั้น บรรดาไทยมุงกำลังใช้ความกระหายใคร่รู้ในชะตากรรมของเขาก่อเป็นเครื่องบังคับให้เขากระโดดลงมา ดังนั้นเพื่อไม่ให้คนอื่น ๆ ที่คิดเอาเปรียบต่อการตายของเขาได้พบกับผิดหวัง ตัวละครเอกจึงคิดขบถต่อตัวเองและกระแสสังคม(ไทยมุง) ด้วยการเลือกที่จะตัดสินใจ “ไม่ฆ่าตัวตาย” แทน เป็นต้น

4.2 กลวิธีการดำเนินเรื่อง จะใช้กลวิธี “ย้อนกลับสู่อดีต” และ “เดินทางไปสู่อนาคต” เพิ่มเข้ามาพร้อมกับกลวิธี “ย้อนกลับไปที่กลับมา” เช่นเรื่อง “ความในใจของกระดุกจะเข้” ของวัฒน์ วรรณยางกูร

4.3 กลวิธีการทำบทบรรยาย บทสนทนา การแสดงความคิดมีลักษณะของการดึงเอาจิตใต้สำนึกของตัวละครมาตีแผ่ ทำนอง “เปิดเผยตัวเอง” มากขึ้น สิ่งที่น่ามาบรรยายคล้ายกับคำสารภาพหรือแอบมองเรื่องของคนอื่น ๆ มักใช้วิธีการปล่อยภาษาของจิตใต้สำนึกให้พรุ้งพรุ้งออกมา เช่นให้ตัวละครพูดกับตัวเอง ส่วนบทสนทนาที่เคยใช้เลขนอก เลขใน กำกับ ก็เปลี่ยนมาใช้บทสนทนาแทน

4.4 กลวิธีการจบเรื่อง นิยมจบแบบชีวิตจริง คือเป็นวิธีที่ผู้แต่งยังไม่ได้เฉลยวิธีการแก้ปัญหาที่สร้างไว้ตอนต้นเรื่อง แต่จะปล่อยให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบเอง การจบเรื่องแบบนี้เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ขบคิดแก้ปัญหาหรือจินตนาการเรื่องต่อได้ตามใจชอบ

นอกจากนี้ยังมีนักเขียนหนุ่มสาวในรั้วมหาวิทยาลัยที่เขียนเรื่องสั้นประเภทเรื่งรรมย์และประเภทประเทืองปัญญามีผลงานเด่นหลายคน เช่น สำเริง คำพะอู ประเสริฐ จันดำ มกฏ อรุณทิ

พิบูลศักดิ์ ละครพล สุวัฒน์ ศรีเชื้อ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ โกสุม พิสัย พลกุล อังกนันท์
วิรุณ ตั้งเจริญ บัณฑูร กลั่นขจร วัฒน์ วรลยางกูร ศรีดาวเรือง เป็นต้น

ในยุคที่มีความผันผวนทางการเมือง เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นยุคที่คนรุ่นใหม่หันมาสนใจการเมือง เรียกร้องเสรีภาพและปฏิเสขสิ่งเก่าๆ ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยออกหนังสือชื่อ กด ชมรมคนรุ่นใหม่มหาวิทยาลัยรามคำแหงออกหนังสือ มหาวิทยาลัยไม่มีคำตอบ มีงานเขียนแนวการเมืองออกมาเช่น จนกว่าจะพบกันอีก ศิลปเพื่อชีวิต ศิลปเพื่อประชาชน ชีวิตกับความใฝ่ฝัน เขวฮวราปรัชญาชาวบ้าน เป็นต้น ในยุคนี้งานเขียนจะมีสำนวนปลุกเร้าแหลมคม มุ่งแก้ไขสังคมและให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

กลุ่มนักเขียนไฟแรงรุ่นนี้ได้จัดตั้งกลุ่มเรียกว่า กลุ่มหนุ่มหน้าสาวสวย ได้แก่ เสถียร จันทิมาธร สุวรรณี สุคนธา ฌรงค์ จันทรเรือง ชรรค์ชัย บุนปาน มนัส สัตยารักษ์ ประเสริฐ ดวงเกษม เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์ สุรัชย์ จันทิมาธร ร่วมกันผลิตผลงานวรรณกรรมประเภทปกอ่อน แล้วก็ต้องหยุดไปเพราะมีอุปสรรคในด้านการผลิต การจัดการทุนและการตลาด นักเขียนในกลุ่มต่างแยกย้ายกันไป สุวรรณี สุคนธา ได้รับรางวัล สปอ. และออกนิตยสาร ลลนา สุกิจต์ วงษ์เทศ ตั้งโรงพิมพ์ ชรรค์ชัย บุนปาน เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ประชาชาติรายวัน มนัส สัตยารักษ์เป็นนายตำรวจกองปราบ สุรัชย์ จันทิมาธร ตั้งวงดนตรีคาราวาน เสถียร จันทิมาธร เป็นนักวิจารณ์ ประเสริฐ ดวงเกษม ช่วยงานสุกิจต์ วงษ์เทศ ฌรงค์ จันทรเรือง เป็นนักเขียนเต็มตัวเขียนเรื่องสั้น เรื่องยาวและบทภาพยนตร์

หลังจากนั้นวรรณกรรมหยุดชะงักไปชั่วระยะเวลาหนึ่งเพราะมีการกวาดล้างวรรณกรรมทางการเมืองจนกระทั่งเหตุการณ์คดียกยาลง นักเขียนเริ่มรวมกลุ่มใหม่ผลิตผลงานออกมาและเริ่มเป็นที่ยอมรับของสังคม ธุรกิจการพิมพ์กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง

ปี พ.ศ. 2522 กลุ่มวรรณกรรมพินิจ เริ่มพิมพ์ผลงานออกมาเป็นรูปเล่ม โดยเริ่มจากเรื่องสั้นดีเด่นเรียกชื่อว่า 10 เรื่องสั้นสร้างสรรค์ไทย โดยเลือกสรรงานของนักเขียน 10 คน คือ

1. ที่เห็นและเป็นอยู่	คมทวน	กันธนู
2. ไข่ของขาบ	บุญทาน	คงขวาง
3. กลิ่นลูกเก่า	เบญจภา	อมรพงษ์
4. ลมหายใจของดอกไม้	มานพ	ถนอมศรี

5. วันที่เริ่มต้น	เหลือฝ้ายคำ
6. ความเจ็บที่เริ่มต้น	ศรีดาวเรือง
7. บรรดาแห่งความคับแค้น	พิบูลศักดิ์ ละครพล
8. พระเจ้าของใคร	รุ่งอรุณ
9. รอไม่ได้	สาริกาแดง
10. สิ่งนั้นคือความหมาย	คมสัน พงษ์สุวรรณ

จากการรวมเล่มนี้ออกมาได้รับการต้อนรับอย่างดี ทำให้มีการรวมเรื่องขายเป็นระยะ ๆ ส่วนนิตยสารก็ยังคงลงเรื่องสั้นเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ

ในช่วงปีพ.ศ. 2520 สังคมเกษตรกรรมของไทยเปลี่ยนเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมที่เรียกกันว่า นิกซ์ มีความเจริญทันสมัยสู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย ทำให้มีการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีเครื่องรับโทรทัศน์ วิทยุ ทำให้การดูภาพยนตร์ตามโรงลดน้อยลง ชีวิตที่เปลี่ยนไปตามกระแสสังคมทำให้วรรณกรรมเปลี่ยนไปเนื่องจากคนอ่านหนังสือน้อยลง และมีเวลาในการอ่านน้อยเพราะต้องให้ทันต่อการแข่งขัน วารสารและนิตยสารที่ผลิตหนังสือออกจำหน่ายทั่วไปมี 2 ลักษณะ คือ

1. ประเภทเฉพาะทาง มีวารสาร นิตยสารที่ออกตามกลุ่มอาชีพ กลุ่มสนใจเฉพาะ เช่น ยานยนต์ กอล์ฟ บ้านและสวน บ้านและตกแต่ง ผู้จัดการ คอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์บันเทิง มวยโลก การเงินการธนาคาร ผู้ส่งออก ธุรกิจก้าวหน้า ท่องเที่ยวตกปลา เป็นต้น

2. ประเภทบันเทิงทั่วไป มีทั้งความรู้ นวนิยาย เรื่องสั้น สารคดี เช่น ขวัญเรือน สกุลไทย วิทยุรัก นกคะ วิทยุหวาน บ้านเทกคิ สกุลไทย หญิงไทย ปลื้ม ดิฉัน ลลนา สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ มติชนรายสัปดาห์ เป็นต้น

เนื่องจากวิถีชีวิตของคนเราเปลี่ยนแปลงไป สังคมไทยเปลี่ยนแนวคิด ค่านิยมและการประพฤติปฏิบัติ แต่วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นยังคงมีผู้นิยมอ่านอยู่เช่นเดิม แม้ว่าคนจำนวนหนึ่งจะหันไปสนใจวรรณกรรมเฉพาะทาง

เรื่องสั้นที่ปรากฏในนิตยสารปัจจุบันมีทุกรูปแบบตามลักษณะของเรื่องสั้น แต่การเขียนเรื่องสั้นในระยะหลังจะเป็นแบบเรียบง่ายและจบลงแบบเรียบง่าย นานครั้งจึงจะมีการจบแบบ

หักมุม ด้านความยาวก็ไม่มากนัก ใช้เวลาอ่านเพียง 5-10 นาที ก็จบ มุ่งให้อ่านสบาย ๆ และเพื่อเป็นการพักผ่อนจริง ๆ

ลักษณะเรื่องสั้น

สายทิพย์ (2537 : 156) กล่าวถึงลักษณะเรื่องสั้นไว้ดังนี้

1. ความยาว เรื่องสั้นมักมีความยาวพอประมาณ โดยทั่วไปนิยมกำหนดความยาวของเรื่องสั้นจากเวลาอ่านภายในระยะเวลา 5-50 นาทีหรือประมาณ 2,000-12,000 คำ
 2. โครงเรื่อง ควรมีโครงเรื่องเดียวและเป็นโครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน โครงเรื่องที่ดีควรประกอบด้วยข้อขัดแย้ง อุปสรรคและการต่อสู้
 3. แก่นเรื่องหรือแนวคิด เรื่องสั้นมุ่งเสนอแนวคิดหรือแก่นของเรื่องแต่เพียงข้อเดียว
 4. ตัวละคร เรื่องสั้นมีตัวละครน้อย โดยเฉพาะตัวละครที่มีบทบาทสำคัญหรือเป็นตัวละคร มักมี 2-3 ตัว เท่านั้น
 5. บทสนทนา ควรมีบทสนทนาที่ใช้ภาษาได้สมจริงสอดคล้องกับตัวละครและสภาพแวดล้อม
 6. ฉาก และบรรยากาศ ควรมีความสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและต้องสมจริง
 7. ตอนจบของเรื่อง เรื่องสั้นอาจมีจุดจบแบบธรรมดา คือเป็นไปตามความคาดหมายของผู้อ่านหรือมีจุดจบแบบพลิกความคาดหมาย
 8. ความแน่น เรื่องสั้นควรมีความแน่นพอดี หมายถึงต้องมีกลวิธีการทำบทสนทนา การพรรณนาฉาก บรรยากาศและตัวละครให้กระชับรัดกุมและมีประโยชน์ต่อการดำเนินเรื่องมากที่สุด
- ไพโรธ (2542: 47) กล่าวถึงลักษณะของเรื่องสั้นกับนวนิยายว่าเป็นบันทึงคติเหมือนกัน แต่มีลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน คือ

1. เรื่องสั้นมีข้อจำกัดเรื่องความยาว
2. เรื่องสั้นต้องมีความรวดเร็วตรงไปสู่จุดจบของเรื่อง
3. แก่นของเรื่อง จะมีเพียงแก่นเดียว มีตัวละครน้อยเฉพาะที่เด่น ตัวละครอื่นเป็นเพียงส่วนประกอบในการผูกเรื่อง

สายทิพย์ (2537: 156-157) กล่าวสรุปลักษณะของเรื่องสั้น ดังนี้

1. ความยาว เรื่องสั้นนิยามกำหนดจากการอ่านภายใน 5-50 นาที หรือประมาณ 2,000 – 12,000 คำ
2. โครงเรื่อง เรื่องสั้นควรมีโครงเรื่องเดียว เป็นโครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเพราะมีข้อจำกัดในเรื่องความยาว โครงเรื่องที่สมควรประกอบด้วยข้อขัดแย้ง อุปสรรคและการต่อสู้
3. แก่นเรื่องหรือแนวคิด เรื่องสั้นมุ่งเสนอแนวคิดหรือแก่นของเรื่องเพียงข้อเดียว
4. ตัวละคร เรื่องสั้นมีตัวละครน้อย โดยเฉพาะตัวละครที่มีบทบาทสำคัญหรือตัวละครเอก มักมี 2-3 ตัวเท่านั้น
5. บทสนทนา เรื่องสั้นควรมีบทสนทนาที่ใช้ภาษาได้สมจริงสอดคล้องกับตัวละครและสภาพแวดล้อม
6. ฉากและบรรยากาศ ควรมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและต้องสมจริง
7. จุดจบของเรื่อง เรื่องสั้นอาจมีจุดจบแบบธรรมดา คือเป็นไปตามความคาดหมายของผู้อ่าน หรือมีจุดจบแบบพลิกความคาดหมาย
8. ความแน่น เรื่องสั้นควรมีความแน่นพอดี หมายถึงต้องมีกลวิธีการทำบทสนทนา การพรรณนาฉาก บรรยากาศและตัวละครให้กระชับรัดกุมและมีประโยชน์ต่อการดำเนินเรื่องมากที่สุด

ดังนั้น ลักษณะสำคัญของเรื่องสั้น ควรมียอดประกอบดังนี้

1. ความขัดแย้ง (Conflict) คือการต่อสู้กันระหว่าง 2 ฝ่าย คือ

1.1 ตัวละครขัดแย้งกับตัวละคร (Man Againts Man)

1.2 ตัวละครขัดแย้งกับสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติ (Man Againts Environment)

1.3 ตัวละครขัดแย้งกับตัวเอง (Man Againts Himself)

2. ตัวละคร (Character) ต้องมีความสมจริง คือ มีลักษณะนิสัย พฤติกรรมและการปฏิบัติต่าง ๆ เหมือนคนจริง ๆ

3. สารหรือแก่นเรื่อง (Theme) คือสมมุติฐานซึ่งแสดงนัยแฝงไว้กับการเล่าถึงสถานการณ์ที่กำหนดอันเกี่ยวข้องกับบุคคลที่กำหนด

ชนิดของเรื่องสั้น

ปราณี (2541: 393-394) กล่าวถึงชนิดของเรื่องสั้นมีดังนี้

1. เรื่องสั้นประเภทผูกเรื่อง (Plot Story) เรื่องสั้นแนวคตินี้เน้นที่โครงเรื่องเป็นสำคัญ การดำเนินเรื่องมักเต็มไปด้วยการผูกปมและสร้างข้อขัดแย้ง (Conflict) ให้คนอ่านฉงนและติดตามด้วยความสนใจตลอดเวลา และนิยมจบแบบคาดไม่ถึง เรื่องสั้นในยุคแรกนิยมเขียนในแนวนี

2. เรื่องสั้นประเภทแสดงลักษณะของตัวละคร (Character Story) เรื่องสั้นประเภทนี้ผู้แต่งจะดำเนินเรื่องโดยเน้นที่การสร้างลักษณะตัวละครให้เด่นชัดเป็นพิเศษ เช่นเรื่อง อุดมการณ์หลังแก้วเหล้าของนิมิตร ภูมิถาวร ซึ่งก็เน้นพฤติกรรมของ ครูเปี้ยก ซึ่งในสายตาของสังคมครูและชาวบ้านนั้น ครูเปี้ยก เป็นครูที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เพราะดื่มสุราเป็นประจำ แต่ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าลึกลงไปตัวละครนี้ก็มีอุดมการณ์ที่ควรชมเชย

3. เรื่องสั้นประเภทสร้างบรรยากาศ (Atmosphere Story) เป็นเรื่องที่ผู้เขียนต้องสร้างบรรยากาศให้สมจริง เหมือนกับผู้อ่านอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง ผู้เขียนจึงต้องใช้ศิลปะในการเขียนสูง จะต้องทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกคล้อยตาม นิยมเขียนเรื่องแนวหวาดกลัว สยองขวัญ

น่าเกลียด น่าขยะแขยง หรือเหตุการณ์ระทึกใจ เพราะเขียนได้ง่ายและชัดเจนกว่าอย่างอื่น เช่นเรื่อง “แหลมตะลุมพุก” ของมณัส สัตยารักษ์ เรื่อง “ตุ๊กแกนรก” ของปกรณ ปิ่นเฉลียว

4. เรื่องสั้นประเภทให้แนวคิด (Theme Story) หมายถึงเรื่องที่มีผู้แต่งต้องการแสดงแนวคิดต่อผู้อ่านเป็นสำคัญ เรื่องสั้นในแนวนี้นอกจากจะให้ความบันเทิงแล้วยังให้มุมมองอื่น ๆ อีกด้วย เช่น เรื่อง “เศรษฐศาสตร์กลางทะเลลึก” ของอาจินต์ ปัญจพวรรณ์ เรื่อง “ถนนที่นำไปสู่ความตาย” ของวิทยากร เชียงกูล เรื่อง “ลูกอุน” ของสุรัชย์ จันทิมาธร เรื่องสั้นแนวนี้นักเขียนรุ่นใหม่นิยมเขียนและหลายคนได้รับความคิดเชิงปรัชญาทางตะวันตกเข้ามาใส่ในงานของตน บางครั้งอาจไม่มีตัวละครหรือบทสนทนาเลย มีแต่บทพรรณนาหรือบรรยายความคิด ความรู้สึกตัวละคร 1 ตัว ที่มีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การเขียนเรื่องสั้นที่เน้นแนวคิดเป็นการเขียนที่ยาก ต้องมีฝีมือจริง ๆ จึงจะทำให้เรื่องน่าอ่าน

นอกจากนี้ปราณี (2541: 395) ยังได้กล่าวถึง ศิลา โคมฉาย นักเขียนเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ประจำปี 2533 ว่าได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการจัดประเภทเรื่องสั้นไว้ดังนี้

แบบแรก เป็นเรื่องที่มีการกำหนดพล็อตแน่นอน สนุกสนาน มีโครงเรื่อง มีการดำเนินเรื่องที่สามารคลึกลายไปโดยตัวของมันเอง กล่าวคือผู้เขียนมุ่งเสนอความคิดเป็นหลักโดยผ่านตัวละคร

แบบที่สอง เป็นเรื่องซึ่งเป็นความคลี่คลายของความรู้สึก ไม่มีพล็อตแน่นอนมากนัก เรื่องสั้นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนมาก

แบบที่สาม เป็นการเปลี่ยนแปลงของความคิดซึ่งนักเขียนไทยนิยมเขียนกัน เช่นเรื่อง “คนบนต้นไม้” ของ นิคม รายวา เป็นเรื่องที่ทำให้คนอ่านต้องคิด

แนวการแต่งเรื่องสั้น

ปราณี (2541: 395-396) ได้จำแนกเรื่องสั้นโดยพิจารณาจากเนื้อหาแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มอรรถนิยม (Realism) บางครั้งเรียก “สัจนิยม” คือลักษณะการเขียนจะใช้บรรยายจาก ตัวละคร ตลอดจนปัญหาความขัดแย้งและสร้างปมต่าง ๆ เป็นไปในเชิงสมจริง การดำเนินเรื่องมักเป็นแบบเรียบง่ายและเข้าใจทันที โดยยึดถือรูปแบบภายนอกเป็นหลัก และความจริงที่เห็นคือความจริงที่แสดง เช่น เรื่อง “พระช่วย” ของ สุจิตต์ วงษ์เทศ เรื่อง “ชายผ้าเหลือง” ของ ศรีดาวเรือง เรื่อง “บนสะพานสูง” ของ กรณ์ ไกรลาศ
2. กลุ่มสัญลักษณ์ (Symbolism) เป็นการใช้สัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งในการบรรยายจาก ตัวละครรวมทั้งปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ในการสร้างปมของเรื่อง การดำเนินเรื่องมักใช้กลวิธีย้อนกลับไปกลับมา ความซับซ้อนของจิตใต้สำนึกเป็นการมองแบบภายในเป็นหลัก เช่น เรื่อง “ความในใจของกระดุกกระเซ้” ของ วัฒน์ วรรลยางกูร
3. กลุ่มเหนือความจริง (Surrealism) ลักษณะการเขียนจะใช้สิ่งที่ดูเหมือนเป็นความจริงนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้ บางครั้งใช้สัญลักษณ์ บางครั้งใช้จินตนาการเล่าเรื่องที่เป็นโลกแห่งความฝัน บางครั้งใช้แนวเดียวกับการเขียนนวนิยายวิทยาศาสตร์ บางครั้งใช้กลวิธีวาดภาพย้อนกลับไปกลับมาแบบเทคนิคการตัดต่อภาพยนตร์ เช่น เรื่อง “รถไฟเด็กเล่น” ของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี เรื่อง “ฆาตกร” ของ โกสุม พิสมัย
4. กลุ่มกระเทาะสังคม (Satirical) ลักษณะการเขียนเป็นไปแบบสมจริง มุ่งเสียดสีสังคมทำนองคล้ายนิทานเปรียบเทียบ เช่น เรื่อง “ฉันคือต้นไม้” ของ ไมตรี ลิมปิชาติ เรื่อง “นางสาวไทยรอบสุดท้าย” ของ อนุช อภาภิรม เป็นต้น
5. กลุ่มแปลกแยก (Alienation) ลักษณะการเขียนมีจุดสำคัญตรงที่เล็งเห็นสภาพของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันได้ถูกตัดขาดออกจากความเชื่อและกฎเกณฑ์แบบเก่า การดำเนินเรื่องค่อนข้างเป็นแบบร่าเริงของจิตใต้สำนึก บางครั้งใช้การเปรียบเทียบกับสัญลักษณ์และมีการเสียดสีเยาะเย้ยมาอธิบายการกระทำของตัวละครในลักษณะไร้เหตุผลสิ้นหวังและถูกสังคมเมินหน้า เช่น เรื่อง “ถนนสายที่นำไปสู่ความตาย” ของ วิทากร เชียงกุล เรื่อง “น้ำนั้นย่อมชะล้าง” ของ ธงชัย สุรการ

ดังนั้น ในการจำแนกประเภทเรื่องสั้นนั้น ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้อ่านแต่ละคนว่าจะใช้เกณฑ์ใดในการจำแนก เพราะเรื่องสั้นเรื่องหนึ่งอาจผสมผสานหลายแนวทางเข้าด้วยกันทำให้

ยากต่อการจำแนกว่าเป็นกลุ่มใด

กลวิธีในการเขียนเรื่องสั้น

ปราณี (2541: 399-425) และกาญจนา (2534) กล่าวถึงกลวิธีในการเขียนเรื่องสั้นในทำนองเดียวกัน สรุปได้ดังนี้

1. การวางโครงเรื่อง (Plot) คือ การจัดเรียงลำดับเหตุการณ์ให้เป็นเหตุเป็นผลกันคือ เหตุการณ์หนึ่งเป็นผลให้เกิดเหตุการณ์หนึ่ง หรือหลาย ๆ เหตุการณ์สืบตามมา โครงเรื่องที่ดีย่อมมีข้อขัดแย้ง อุปสรรคและการต่อสู้ ข้อขัดแย้งอาจเกิดจากนิสัยที่ต่างกันระหว่างตัวละครด้วยกัน หรือระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์กับสังคม มนุษย์กับโชคชะตา ระหว่างความต้องการและความสามารถของตัวเอง ปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับตัวเอกของเรื่องมีความขัดแย้งอันรุนแรงมีอิทธิพลที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือมีผลกระทบอย่างแรงต่อวิถีชีวิตของตัวเอก ผลที่เกิดจากความขัดแย้ง คือจุดสุดยอดของเรื่อง (Climax)

การวางเค้าโครงเรื่องจะทำให้ทราบว่าจะดำเนินเรื่องไปอย่างไร โดยปกติจะเริ่มด้วยการกล่าวถึงสถานการณ์ตอนเปิดเรื่อง กล่าวถึงปัญหาเริ่มปรากฏ การขยายตัวของปัญหา นำไปสู่จุดสุดยอดของเรื่อง เพื่อการคลี่คลายเข้าสู่จุดจบของเรื่อง

ไคลแมกซ์ คือ จุดสุดยอดของเรื่องแสดงว่ากำลังใกล้ปิดฉากลง โดยใช้ประโยคเพียง 2-3 ประโยคเท่านั้นก็พอ

การวางโครงเรื่องลักษณะนี้ใช้ “เหตุการณ์” เป็นหลัก ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการเขียนของนักเขียนตะวันตก การเขียนในสองแบบนี้ถ้านักเขียนฝีมือดี ผู้อ่านจะรู้สึกตื่นเต้น สนุกสนาน แต่ถ้านำเสนอแบบนี้บ่อยก็จะเกิดความเบื่อหน่ายได้ นักเขียนในยุคปัจจุบันจึงไม่ยึดโครงเรื่องในลักษณะเดิม แต่จะยึด “สถานการณ์” ของตัวละครเป็นจุดดำเนินเรื่อง การเริ่มเรื่องจึงต้องเรียกความสนใจและเน้นเรื่องความคิดหรืออารมณ์ เป็นหลัก

2. การลำดับเนื้อเรื่อง เนื้อเรื่องคือเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ผู้เขียนนำมาแต่งให้เป็นเรื่องเป็นราวตั้งแต่ต้นจนจบ ให้รายละเอียดตามที่ผู้แต่งเลือกไว้ การลำดับเนื้อเรื่องประกอบด้วย การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่องและการจบหรือปิดเรื่อง

2.1 การเปิดเรื่อง เป็นตอนเริ่มพฤติกรรมซึ่งจะกำหนดสภาวะหรือเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องให้ดำเนินไปและเป็นการเร้าความสนใจให้ผู้อ่านใคร่รู้เรื่องราวต่อไป การเปิดเรื่องทำได้หลายวิธีคือ

2.1.1 สร้างให้มีนาฏกรรมหรือการกระทำ ความเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิดความสนใจมุ่งไปสู่จุดของเรื่องโดยเร็ว มีกริยาอาการที่ไม่ใช่ของธรรมดา เช่น เสียงปิ่น ปัง ปัง ปัง โทศัพท์แผลงเสียงกริ่ง กริ่ง กริ่ง ท่ามกลางความเงียบ รอยนัยอันลึกลับแสนนั้น ชายคนหนึ่งกำลังพุ่งหลาวลงสู่แม่น้ำ เป็นต้น การกระทำเหล่านี้ชวนให้ระทึกใจใคร่ติดตามเหมาะสำหรับเรื่องที่เน้นโครงเรื่องแบบแผน

2.1.2 เปิดเรื่องโดยใช้บทสนทนา โดยให้ตัวละครพูดกันบทสนทนานั้นจะต้องมีถ้อยคำแปลก สร้างปมให้สงสัยชวนติดตาม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินเรื่อง

2.1.3 เปิดเรื่องโดยการพรรณนาหรือเล่าเรื่องราวอันเป็นที่มาของเรื่องหรือพรรณนาฉากและบรรยากาศที่ให้ความรู้สึกลอยล่องค้นหาต่อไป

2.1.4 เปิดเรื่องโดยการบรรยายตัวละครพูดถึงรูปร่างลักษณะกริยา ท่าทางและคุณสมบัติเด่นของตัวละครที่สะกิดใจคนอ่านเพื่อนำไปสู่การดำเนินเรื่อง

2.1.5 เปิดเรื่องโดยการขมวดความคิด โดยใช้คำพูดหรือโวหารที่คมคาย

2.2 การดำเนินเรื่อง กล่าวถึงปัญหาเริ่มปรากฏเพราะมีข้อขัดแย้ง ข้อขัดแย้งอาจเป็นจุดเล็ก ๆ แล้วขยายตัวทำให้เกิดภาวะคับขัน จนทำให้ตัวละครต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อหาทางออก ส่วนผลของการแก้ปัญหาจะเป็นเช่นไรก็อยู่ที่วิถีทางที่ควรจะเป็น ขึ้นอยู่กับนิสัยของตัวละครและสถานการณ์ ที่เป็นปัญหานั้นหนักเบาเพียงไร ตัวละครแก้ปัญหาได้ถูกต้องหรือผิดพลาด การดำเนินเรื่องอาจใช้วิธีการได้หลายแบบ คือ

2.2.1 เล่าเรื่องตามลำดับปฏิทิน หมายความว่า เรื่องที่เกิดขึ้นก่อนก็เล่าก่อน เรื่องเกิดทีหลังก็เล่าทีหลัง เป็นไปตามลำดับ

2.2.2 การเล่าเรื่องย้อนต้น การเล่าเรื่องลักษณะนี้เรื่องอาจจะเปิดขึ้นตอนใดของเรื่องก็ได้ บางครั้งเหตุการณ์สำคัญของเรื่องจบลงไปแล้วตัวละครมาเล่าเรื่องย้อนหลังให้ทราบที่มา เช่น เรื่องสัญชาตญาณมืด ของ อ.อุดากร เหตุการณ์ที่สามี่ฆ่าภรรยาตายเกิดขึ้นนานแล้วคนสวนมาเล่าเรื่องราวแต่หนหลังที่สองสามี่ภรรยาอยู่ที่ไร่ใหม่ ๆ จนกระทั่งเกิดเหตุขัดแย้ง นอกจากย้อนกลับสู่อดีต อาจมีการใช้วิธี “เดินทางสู่อนาคต” เพิ่มเข้ามาก็ได้

2.2.3 เล่าเหตุการณ์เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา เช่นเรื่องเกิดขึ้นใน 2 เมือง

2.2.4 การผูกเรื่องให้น่าสนใจด้วยการสร้างความใคร่รู้เรื่องต่อไป เป็นการวางเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งไว้โดยกล่าวพอเข้าใจไม่เล่ารายละเอียด มีแต่เหตุการณ์ต่อเนื่องให้ระลึกรถึงเงื่อนไขนั้น แล้วค่อย ๆ เผยให้รู้ความจริงโดยที่ผู้อ่านเดาไม่ถูก

2.2.5 การใช้สัญลักษณ์และบุคลาธิษฐาน ซึ่งอาจใช้เป็นเนื้อเรื่องทั้งเรื่องหรือแทรกอยู่เป็นบางเรื่องบางตอน เช่น กล่าวถึงสันติภาพกลับพูดถึงนกพิราบแทน ท้องฟ้ามีดสนิทกับความโง่เขลาเบาปัญญา

2.2.6 การเสนอแนวปรัชญาหรือแนวคิดตามทัศนะของผู้แต่ง

2.2.7 ความคลี่คลายสารัตถะของเรื่องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนจนจบเรื่อง

2.3 การปิดเรื่อง เมื่อดำเนินเรื่องมาถึงช่วงสุดท้ายเป็นผลอันเกิดจากการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งปรากฏผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าจุดสุดยอดของเรื่อง คือเงื่อนไขของเนื้อเรื่องได้รับการเปิดเผยเป็นยอดที่สุดของอารมณ์และความสนใจ การปิดเรื่องมี 4 วิธี คือ

2.3.1 การปิดเรื่องแบบหักมุมหรือพลิกความคาดหมาย เป็นการจบแบบที่ผู้อ่านคาดการณ์ไม่ถึง

2.3.2 การปิดเรื่องแบบโสกนาฏกรรม คือการจบเรื่องด้วยความผิดหวัง ความสูญเสีย ความล้มเหลวในชีวิต การจบวิธีนี้ผู้อ่านไม่ค่อยสนุกแต่ก็ได้อารมณ์อีกแบบคือสงสารและเห็นใจ

2.3.3 การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม คือการจบแบบทำกรรมดีย่อมได้รับผลดีตอบแทน การจบเรื่องแบบนี้ผู้อ่านมีความสุข

2.3.4 การปิดเรื่องแบบเป็นจริงในชีวิต คือการจบเรื่องแบบสมจริงและให้แนวคิดแก่ผู้อ่าน ผู้เขียนมักไม่ปิดเรื่องโดยเด็ดขาดแต่จะให้อ่านได้ขบคิดและจินตนาการเรื่องด้วยตนเอง การจบแบบนี้นิยมมากในนักเขียนรุ่นใหม่

3. กลวิธีการเล่าเรื่อง มี 4 วิธีคือ

3.1 ให้ตัวละครสำคัญในเรื่องเป็นผู้เล่า

3.2 ให้ตัวละครรองเป็นผู้เล่า

3.3 ผู้แต่งในฐานะเป็นผู้รู้แจ้งเป็นผู้เล่าเอง

3.4 ผู้แต่งในฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์ เป็นผู้เล่า

4. กลวิธีการสร้างตัวละคร ผู้มีบทบาทในเรื่องจะเป็นมนุษย์เหมือนผู้อ่าน มีบ้างที่ตัวละครเป็นต้นไม้ ตัวละครทุกตัวเกิดจากจินตนาการของผู้เขียน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย

ความหมายของนวนิยาย

เปลื้อง (2541: 191) ให้ความหมายของนวนิยายว่า “นวนิยาย หมายถึง เรื่องราวที่มีเหตุการณ์ต่อเนื่องกัน เป็นเรื่องที่สมมุติ แต่งขึ้น แต่อาจมีมูลความจริงแฝงอยู่ก็ได้ ไม่กำหนดตัวละครมีความยาวตั้งแต่ 40,000 คำขึ้นไป”

สายทิพย์ (2534: 42) กล่าวถึงนวนิยายว่า “ นวนิยายเป็นรูปแบบการเขียนบันเทิงคดีอย่างใหม่เช่นเดียวกับเรื่องสั้น แต่มีขนาดยาวกว่า เพราะผู้แต่งสามารถกำหนดตัวละครเหตุการณ์และสถานที่ในเรื่องได้โดยไม่จำกัดสุดแต่ผู้แต่งจะเห็นว่าเหมาะสม”

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 564) ให้คำจำกัดความของนวนิยายว่า “นวนิยาย น.

บันเทิงคดีร้อยแก้วขนาดยาวรูปแบบหนึ่ง มีตัวละคร โครงเรื่อง เหตุการณ์ในเรื่องและสถานที่ ที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความสมจริง เช่น เรื่องหญิงคนชั่ว ของ ก.สุรางคนางค์ เรื่องผู้ชนะสิบทิศ ของ ยาขอบ เรื่องสี่แผ่นดิน ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เรื่องเรือนุญช์ ของ กฤษณา อโศกสิน ถ้ามีขนาดสั้น เรียกว่า นวนิยายขนาดสั้น เช่น เรื่องกรรมนินาง ของ อิงอร เรื่องสร้อยทอง ของ นิมิตร ภูมิถาวร”

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า นวนิยาย หมายถึง งานเขียนบันเทิงคดีประเภทร้อยแก้วที่เขียนขึ้นจากจินตนาการของผู้แต่ง เป็นเรื่องสมมุติขึ้นอาจมีมูลความจริงแฝงอยู่ เนื้อเรื่องมีขนาดยาว เล่าเหตุการณ์เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม มีโครงเรื่องที่ซับซ้อนและมีตัวละครหลายตัว

กำเนิดนวนิยาย

นวนิยายเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากมีคนไทยไปศึกษาและดูงานในทวีปยุโรปและอเมริกา จึงไปเอาแบบอย่างการเขียนนวนิยายมาเผยแพร่ในประเทศไทย นวนิยายแปลที่ปรากฏเป็นเรื่องแรก คือ เรื่อง ความพยายามของแม่วัน ต่อจากนั้นก็มีผู้แปลคนอื่น ๆ อีกหลายคนก็นำภาษาอื่น ๆ มาแปล

นวนิยายที่มีลักษณะเป็นไทยแท้เกิดในรัชสมัยรัชกาลที่ 7 เนื่องจากมีการแปลเรื่องน้อยลง ผู้แต่งจึงใช้ฉากและตัวละครที่เป็นไทยมากขึ้น เนื้อเรื่องสะท้อนเรื่องราวชีวิตและทัศนะของชนชั้นสูง หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองมีผลทำให้มีกลุ่มบุคคลบางกลุ่มเริ่มหันมามองชีวิตของคนในชนชั้นต่ำและนำไปเขียนเป็นนวนิยายทำให้นวนิยายมุ่งแสดงออกด้านแนวคิดที่มีการวิพากษ์วิจารณ์สังคมในแง่มุมต่าง ๆ เช่น เรื่องสงครามชีวิต ของ ศรีบูรพา เรื่องหญิงคนชั่ว ของ ก. สุรางคนางค์

ต่อมาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประชาชนมีสภาพจิตใจที่ย่ำแย่จึงต้องการอ่านนวนิยายที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินจึงเกิดนวนิยายแนวรักระจุ่มระจิม เช่น เรื่อง พงมาน สว่างวงศ์ เรื่องดอกฟ้าและโคมผู้จองหอง ของ ก. สุรางคนางค์ และพัฒนาไปสู่แนวผจญภัย เช่น เรื่องห้วงรัก-ห้วงลึก ของ หลวงวิจิตรวาทการ นวนิยายแนวประวัติศาสตร์ เช่น เรื่อง บัลลังก์เชียงรุ้ง ของ หลวงวิจิตรวาทการ นวนิยายประเภทหิว هوا เช่น เรื่องเศรษฐีอนาถา ของ สันต์ นวนิยายแนวตลก ขบขัน เช่น เรื่อง พล นิกร กิมหงวน ของ ป. อินทรปาลิต และนอกจากนั้น

นวนิยายแนวเพื่อชีวิตเริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวาง เช่น เรื่องปีศาจ ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ เรื่องไฟแดง ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 จนถึงปัจจุบัน นวนิยายมีความเจริญรุ่งเรืองทั้งปริมาณและคุณภาพ ไม่ใช่เป็นเพียงกระจกเงาที่สะท้อนภาพสังคม แต่นวนิยายถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ระหว่างคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่ากับการทำหน้าที่เป็นผู้ชี้นำผู้อ่านอีกด้วย

ลักษณะของนวนิยาย

นวนิยายเป็นงานเขียนที่อาศัยเค้าโครงจากชีวิตจริงเหมือนเรื่องสั้น จึงทำให้นวนิยายและเรื่องสั้นมีองค์ประกอบที่เหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย

กระแส (2530: 52) กล่าวถึงกฎเกณฑ์ของนวนิยาย ดังนี้

1. มีความยาวมากกว่า 40,000 คำ
2. พรรณนาได้ยืดยาวไม่ต้องประหยัคำ
3. มีตัวละครมาก
4. มีได้หลายเหตุการณ์
5. ระยะเวลาในเรื่องมักจะนาน ๆ

ประทีป (2519: 73) กล่าวถึงลักษณะของนวนิยาย ดังนี้

1. มีโครงเรื่องแสดงวัตถุประสงค์และผลของเรื่องหลายอย่าง
2. มีขนาดยาวกว่าเรื่องสั้น
3. มีตัวละครมากโดยไม่จำกัดจำนวน แต่ตัวละครต้องมีบทบาทสอดคล้องกัน
4. มีฉากได้หลายฉาก
5. มีโอกาสที่จะพรรณนาฉาก ตัวละครและเรื่องได้ยืดยาวไม่จำกัด

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า นวนิยายมีลักษณะดังนี้

1. นวนิยายเป็นงานเขียนร้อยแก้วที่อาศัยเค้าโครงเรื่องมาจากชีวิตจริง

2. นวนิยายมีขนาดยาวกว่าเรื่องสั้น
3. นวนิยายมีโครงเรื่องและพฤติกรรมของตัวละครที่ซับซ้อน
4. นวนิยายมีตัวละครได้ไม่จำกัดแต่ต้องมีบทบาทสอดคล้องกันในเรื่อง
5. นวนิยายมีฉากและเวลาที่สลับเนื่องกัน
6. นวนิยายมีโอกาสพรรณานาฬิก ตัวละครและบรรยายเรื่องได้ยืดหยุ่นไม่จำกัด

ประเภทของนวนิยาย

การจำแนกประเภทของนวนิยาย มักจำแนกเนื้อเรื่องและกลวิธีในการเขียนเป็นหลัก มีผู้รู้หลายท่านได้จำแนกไว้มีลักษณะสอดคล้องกันพอสรุปได้ดังนี้

1. นวนิยายประเภทตัวเอกซึ่งเป็นผู้ร้ายทำความดี คือตัวเอกแม้จะเป็นโจรแต่ก็ทำประโยชน์ให้บ้านเมือง เช่นเรื่อง เสือใบของ ป.อินทรปาลิต
2. นวนิยายประเภทจดหมาย ใช้จดหมายดำเนินเรื่อง เช่น เรื่องในฝันของ โรสลาเรน เรื่อง รัตนาดีและนิกกับพิมของ ว.ณ.ประมวลมรกต เรื่องจดหมายจากเมืองไทยของ โบตัน
3. นวนิยายประเภทพัฒนาการจากการศึกษาชีวิต หรือนวนิยายสำรวจโลก ตัวละครจะเข้าใจตนเองและสังคม ลึกลงลึกจากประสบการณ์ที่พบ เช่นเรื่องน้ำเซาะทรายของกฤษณา อโศกสิน เรื่องละครแห่งชีวิตของม.จ.อากาศดำเกิง ฯ
4. นวนิยายประเภทจิตวิทยา เป็นเรื่องราวของตัวละครที่มีพฤติกรรมผิดไปจากความนิยมของสังคม เนื่องมาจากความกดดัน เช่น อุบัติเหตุ ของ กนกเรขา เรื่องของ จันดารา ของ อุษณา เพลิงธรรม
5. นวนิยายประเภทแนวสังคม จะนำเสนอปัญหาความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม เช่นเรื่อง ปีสาย ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ เรื่องระยำ ของ สด กุรมโรหิต
6. นวนิยายแสดงข้อคิดหรือความคิด นำเสนอแนวคิดเป็นหลักสำคัญกว่าตัวละครและเหตุการณ์ของเรื่อง เช่น ละครแห่งชีวิตของ ม.จ.อากาศดำเกิง ฯ

7. นวนิยายประเภทมีตัวบุคคลจริงเป็นหุ่นหรือนวนิยายอัตชีวประวัติ ผู้แต่งจะนำเรื่องราวประวัติชีวิตของบุคคลจริงมาแต่งใหม่ เช่น ตะวันตกดินของกฤษณา อโศกสิน เรื่องเมียน้อยของทมยันตี

8. นวนิยายการเมือง เน้นเรื่องลัทธิ การเมือง เช่น เรื่องจันทร์หอม ของ วสิษฐ์ เดชกุญชร เรื่องไฟแดงของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

9. นวนิยายแนวประวัติศาสตร์ อาศัยเค้าจากประวัติศาสตร์มาแต่งในด้านตัวละครหรือเหตุการณ์ เช่น เรื่องผู้ชนะสิบทิศของยาขอบ เรื่องสายโลหิตของ โสภาค สุวรรณ

10. นวนิยายประเภทนักสืบอาชญากรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน จารกรรม ลึกลับ นิยมในต่างประเทศมากกว่า

11. นวนิยายแนววิทยาศาสตร์ อาศัยเค้าความจริงหรือความคิดฝันทางวิทยาศาสตร์มาผูกเรื่องราว เช่นเรื่องทวิภพ ของ ทมยันตี

12. นวนิยายลูกทุ่ง แสดงชีวิตของชาวชนบทที่ห่างไกล เช่นเรื่องจุดเสเพลบอยชาวไร่ของรงค์ วงษ์สวรรค์

13. นวนิยายสงคราม มักมีเรื่องสายลับปนอยู่ด้วย

14. นวนิยายแนวหรรษา มุ่งให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่นเรื่องพล นิกร กิมหงวน ของ ป.อินทรปาลิต

15. นวนิยายผจญภัย ตัวเอกของเรื่องมักเป็นคนกล้าหาญ ชอบผจญภัย เช่นเรื่องเล็บครุฑ และเพชรพระอุมา ของ พนมเทียน เรื่องล่องไพร ของ น้อย อินทนนท์

16. นวนิยายแนวลึกลับสยองขวัญ เป็นเรื่องภูตผีวิญญาณ ความฝัน ภาพหลอนต่าง ๆ เช่น เรื่อง หนุมทิพย์ ของ แก้วแก้ว เรื่องปราสาทมืด ของ จุลดา ภักดีภูมิินทร์

17. นวนิยายตะวันตก เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับคาวบอยและอินเดียนแดง

18. นวนิยายรักโศก เป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ทั่วไปของมนุษย์ปุถุชน เช่น นวนิยายของ โรสลาเรน เพ็ญแข วงศ์สง่า บุญยมาส ฯลฯ

19. นวนิยายอุดมคติ เป็นเรื่องที่เขียนขึ้นจากอุดมคติของผู้เขียนแต่ละคน เช่น เรื่องเมือง นิมิตร ของ ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน์

20. นวนิยายสมจริง เป็นนวนิยายที่เขียนขึ้นเลียนแบบชีวิตจริง เช่นเรื่อง ละครแห่งชีวิต ของ ม.จ.อากาศคำเกิง ฯ เรื่อง นี่แหละโลก ของ ดอกไม้สด

21. นวนิยายต่างแดน เป็นเรื่องที่ใช้ฉากต่างแดนมาดำเนินเรื่อง เช่น เรื่อง ข้างหลังภาพ ของ ศรีบูรพา เรื่องทิวาหวม ของ ศศิพงศ์ ประไพ

22. นวนิยายราชสำนัก เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์หรือขุนนางชั้นสูง เช่น เรื่อง ขุนศึก ของ ไม้ เมืองเดิม เรื่องผู้ชนะสิบทิศของยาขอบ เรื่องในฝัน ของ โรสลาเรน

23. นวนิยายอิงศาสนา เช่น เรื่องกองทัพนธรรม ของ สุชีพ ปุญญานุภาพ เรื่องกฎแห่งกรรม ของ ท. เลียงพิบูลย์

องค์ประกอบของนวนิยาย

ประภาศรี (2531: 98-100) กล่าวถึงองค์ประกอบของนวนิยายพอสรุปได้ดังนี้

1. เนื้อเรื่อง นวนิยายต้องมีเรื่องเป็นสาระสำคัญ นักเขียนที่มีความชำนาญและได้รับความนิยมนิยมนสามารถผลิตเนื้อเรื่องได้หลายแง่มุม มีสำนวนที่ผู้อ่านติดตามคุ้นเคยกันส่วนใหญ่นวนิยายจะเป็นเรื่องราวที่ผู้เขียนได้มาจากประสบการณ์แห่งชีวิต

2. ตัวละคร คือ ชีวิตที่เคลื่อนไหวในเรื่อง เป็นภาพวาดที่นักเขียนสร้างสรรค์ขึ้นมาตามกรอบเค้าโครงเรื่องที่วางไว้

3. เค้าโครงเรื่อง นักเขียนจะต้องรู้ว่าตนเองอยู่จุดไหนของเรื่อง เค้าโครงเรื่องจะช่วยรักษาทิศทางของตัวละครสามารถปรับปรุงเรื่องให้ลึกซึ้งอย่างใดก็ได้มีการคลี่คลาย

ปมปัญหาหรือรวมเข้าจนถึงจุดสูงสุดของเรื่อง

4. ฉาก คือ กำหนดเวลาและสถานที่ที่สมมติว่าเรื่องนั้นเกิดขึ้น ฉากจะต้องมีส่วนร่วมทำให้บรรยากาศของเรื่องเป็นไปอย่างสมจริง

5. ส่วนภาษาและลีลาในการเขียน ผู้เขียนนวนิยายย่อมมีส่วนภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

6. สารจากผู้เขียน นวนิยายบางเรื่องเมื่ออ่านจบเราจะรู้สึกว่าคุณเขียนได้ฝากแนวคิดอะไรบางอย่างไว้ให้

7. ท่วงทำนองการเขียน คือ ส่วนโวหารที่แสดงถึงกลวิธีการเขียนอันเป็นแบบฉบับของตนเอง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสารคดี

ความหมายของสารคดี

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1182) ให้ความหมายของสารคดีว่า “สารคดี น. เรื่องที่เรียบเรียงขึ้นจากความจริง ไม่ใช่จากจินตนาการ เช่น สารคดีท่องเที่ยว สารคดีชีวประวัติ”

ชลอ (2544: 5-6) กล่าวสรุปความหมายของสารคดี คือ งานประพันธ์ร้อยแก้วที่ผู้เขียนมุ่งที่จะเสนอความรู้และความจริงเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นหลัก เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลินไปพร้อม ๆ กัน

บุญยงค์ (2536 : 82) ให้ความหมายของสารคดีว่า สารคดีเป็นวรรณกรรมร้อยแก้วที่เขียนขึ้นอย่างประณีต เพื่อนำความรู้ความคิดมาเขียนให้ผู้อ่าน โดยมุ่งเน้นข้อคิดเป็นสำคัญ

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า สารคดี หมายถึง งานเขียนร้อยแก้วที่เขียนขึ้นจากข้อเท็จจริงด้วยข้อความที่ประณีตบรรจงและสละสลวย

ประวัติและวิวัฒนาการของสารคดี

ชลอ (2544: 7-13) กล่าวถึงประวัติและวิวัฒนาการของสารคดีโดยสรุปว่า สารคดีมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยโดยใช้วิธีการจารึกที่ผนังถ้ำ แผ่นศิลา บนใบลานหรือกระดาษข่อย สารคดีครั้งแรกน่าจะเป็นการจารึกพระราชประวัติของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชบนศิลาจารึก หลักที่ 1

ต่อมาเมื่อเข้าสู่ยุคการพิมพ์ งานเขียนนิยมแบบร้อยแก้วมากขึ้นและในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชำระแก้ไขภาษาร้อยแก้วให้ถูกต้องและเคร่งครัดในการใช้ถ้อยคำให้มีสำนวนกะทัดรัด มีสัมพันธภาพ เป็นเหตุเป็นผล

ในปี พ.ศ. 2400 หม่อมราโชทัย (ม.ร.ว.กระต่าย อิศรางกูร) ได้เป็นล่ามไปกับคณะทูตเพื่อไปเจริญสัมพันธไมตรี ได้เขียนจดหมายเหตูลาไปราชการ เป็นงานเขียนร้อยแก้วและจัดเป็นการเขียนสารคดีเชิงท่องเที่ยวเรื่องแรกของไทย

ในยุคที่พระเจ้านั่งยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ดุริยเดวาท ทรงนำสารคดีต่างประเทศเรื่อง George Stephenson มาลงในหนังสือ

ชลอ (2544: 8) ยังได้กล่าวถึงหนังสือสารคดีในสมัยรัชกาลที่ 5 เช่นเรื่อง พระราชพิธีสิบสองเดือน ซึ่งมีเนื้อหาสาระเป็นการเผยแพร่ความรู้เรื่องพระราชพิธีสำหรับพระนครและพระราชพิธีในกมฺณเขียรบาล

พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน เป็นพระราชหัตถเลขาทำนองจดหมายเหตุรายวัน จำนวน 43 ฉบับ ทรงกล่าวถึงการเดินทาง สิ่งทีพบเห็นในต่างประเทศ ขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศที่เสด็จถึง

จดหมายเหตุเสด็จประพาสยุโรป ร.ศ.116 เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศยุโรปเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.2440 ผ่านเส้นทาง 15 ประเทศ

นอกจากนั้นยังมีพระบรมวงศานุวงศ์ที่ทรงนิพนธ์สารคดีกันเป็นจำนวนมาก ความเจริญด้านการศึกษาที่มีมากขึ้นทำให้มีการพัฒนางานเขียนสารคดีเป็นไปตามลำดับ

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์สารคดีไว้หลายเรื่องทั้งที่เป็นสารคดีและบทความ เช่น ปกป้องคดี ของอัสวพาหุ บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์

ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 7 การเขียนสารคดีเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาก มีสารคดีที่เป็นบทวิพากษ์วิจารณ์สังคม มีวารสาร นิตยสารเกิดขึ้นหลายเล่ม นักเขียนประเภทต่าง ๆ มีโอกาสได้เขียนผลงานลงพิมพ์กันอย่างแพร่หลายอย่างหนังสือสารคดีที่ได้รับรางวัล เช่น

รางวัล สปอ. ภาษากฎหมาย ของธานินทร์ กรัยวิเชียร

รางวัลมูลนิธิจอห์น เอฟ. เคนเนดี ประวัติศาสตร์แสดมปีสยามไทยของ วิจารย์ ไซสุต

รางวัลจากการประกวดหนังสืองานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

- ความเข้าใจในศิลปะ ของ น.ณ.ปากน้ำ
- สีสันทะเลไทย ของ วินิจ รังผึ้ง
- วรรณพินิจกฤษณาอโศกสิน ของ ไพธิน รุ่งรัตน์

องค์ประกอบของสารคดี

ชโล (2544: 20-22) กล่าวว่า การเขียนสารคดีให้น่าอ่านและมีเสน่ห์ชวนติดตาม จะต้องมียองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. เอกภาพ (Unity) คือ จะเขียนเรื่องใดก็ให้มุ่งเป้าหมายไปที่เรื่องนั้นเรื่องเดียว ไม่นำเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องมานำเสนอ
2. สัมพันธภาพ (Coherence) คือ การเขียนแต่ละประโยคมีความเกี่ยวโยงและสอดคล้องประสานกันด้วยความสละสลวย มีความต่อเนื่องกัน
3. สาระตถภาพ (Emphasis) หมายถึง การเน้นใจความสำคัญในเรื่องที่เขียนว่าเราต้องการให้อะไรแก่ผู้อ่าน ก็จะต้องเน้นส่วนนั้นให้มากเป็นพิเศษกว่าส่วนเสริมที่จะช่วยให้ความเด่นชัดขึ้น

ประเภทของสารคดี

พงศ์ศักดิ์ (ม.ป.ป) กล่าวสรุปประเภทของสารคดีได้ 10 ประเภท ดังนี้

1. ความเรียง (Essay) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเขียนสารคดีที่เน้นเรื่องการแสดงความคิดเห็น ประสพการณ์ การค้นคว้าหรือความคิดของผู้เขียน

2. บทความ (Article) คือความเรียงที่เน้นถึงข้อเท็จจริงโดยการอ้างอิงหลักฐาน วิเคราะห์ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ

3. สารคดีท่องเที่ยว (Travelogue) คือ วรรณกรรมร้อยแก้วที่เขียนบันทึกประสบการณ์ของผู้เขียนจำลองสู่ผู้อ่าน เพื่อให้ความรู้ด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม ฯลฯ

4. สารคดีเชิงประวัติ (Biography) เป็นงานเขียนที่กล่าวถึงเรื่องราวต่าง ๆ และพฤติกรรมของบุคคลในแง่มุมที่หลากหลาย

5. อนุทิน (Diary) เป็นการบันทึกความจำ ประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน

6. จดหมาย (Letter) เป็นจดหมายที่เขียนโต้ตอบระหว่างคนสองคน

7. บันทึกและความทรงจำ (Memorie and Memory) บันทึก คือ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เขียนขึ้นไว้เพื่อเป็นหลักฐานประกอบเรื่องสำคัญ

8. จดหมายเหตุ (Archives) เป็นบันทึกเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ มักเป็นเรื่องกึ่งราชการ เช่น จดหมายเหตุของลาลูแบร์

9. คติธรรม (Moral Precept) เป็นงานเขียนที่มุ่งสอนจริยธรรมหรือศีลธรรม เช่น เรื่อง สนิมในใจ ของ พ.ต.อ. ปิ่น มุกขนันต์

10. บทสัมภาษณ์ (Interview) เป็นงานเขียนที่เกิดจากการสัมภาษณ์บุคคลแต่มีเนื้อเรื่อง

รุ่งฤดี (2548: 3) ในการแบ่งประเภทสารคดีตามลักษณะเนื้อหาได้ 10 ประเภท ดังนี้

1. สารคดีบุคคล

2. สารคดีโอกาสพิเศษ
3. สารคดีประวัติ
4. สารคดีท่องเที่ยว
5. สารคดีแนะนำวิธีทำ
6. สารคดีเด็ก
7. สารคดีสตรี
8. สารคดีเกี่ยวกับสัตว์
9. สารคดีจดหมายเหตุ
10. สารคดีความทรงจำ

หลักการเขียนสารคดี

รุ่งฤดี (2548: 5-8) กล่าวถึงหลักในการเขียนสารคดีมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการคิด ขั้นการรวบรวมข้อมูล และขั้นการเขียน

1. ขั้นการคิด นักเขียนสารคดีต้องคิดก่อนว่าจะเขียนเรื่องอะไร มีประเด็นใดบ้างที่อยากเขียน และเรื่องมีความน่าสนใจเพียงใด เรื่องที่เขียนต้องสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน
2. ขั้นรวบรวมข้อมูล นักเขียนสารคดีที่ดีควรเป็นนักรวบรวมข้อมูลซึ่งจะทำได้ 4 วิธี คือ
 - 2.1 การสังเกต นักเขียนที่ดีต้องเป็นคนช่างสังเกต มีไหวพริบในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตาหู จมูกได้กลิ่น ลิ้นชิมรสและผิวหนังสัมผัส
 - 2.2 การอ่าน นักเขียนสารคดีต้องเป็นนักอ่าน อ่านให้มาก อ่านเสมอและอ่านสิ่งที่ทันต่อโลกต่อเหตุการณ์อันทันสมัย
 - 2.3 การฟัง นักเขียนสารคดีต้องเป็นนักฟัง
 - 2.4 การสัมภาษณ์ นักเขียนสารคดีต้องรู้จักพูด รู้จักคุย สนทนา ชักถาม

นักเขียนสารคดีต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมตามโอกาส และไม่ว่าจะรวบรวมข้อมูลประการใดต้องรีบบันทึกไว้เพื่อกันลืม

3. ขั้นการเขียน เมื่อทำตามขั้นตอนการคิดและขั้นการรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้เขียนต้องรู้จักกลุ่มเป้าหมายเพื่อจะนำไปวางโครงเรื่อง โดยเขียนเป็นแบบหัวข้อหรือแบบประโยคแล้วจึงนำไปเขียนโดยใช้ศิลปะการใช้ภาษารูปแบบต่าง ๆ ให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายและเนื้อเรื่อง หลังจากเขียนเสร็จแล้วควรให้ผู้อื่นหรือคนใกล้ชิดอ่านเพื่อแสดงความคิดเห็นและหาข้อบกพร่องเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทความประจำ

ความหมายของบทความประจำ

งานเขียนที่เป็น “บทความประจำ” หรือผู้อ่านมักจะเรียกว่า “คอลัมน์” หรือ “คอลัมน์ประจำ” ได้รับการพัฒนาลงหน้าหนังสือพิมพ์เพื่อแสดงความรู้สึคนึกคิดออกสู่สังคม แนวทางที่ดีคือการเปิดเนื้อที่ในหน้าหนังสือพิมพ์ให้น่าเสนอข้อคิดเห็น ความคิดนี้ถูกเผยแพร่ไปอย่างกว้างขวาง หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ พยายามจัดหาเนื้อที่ให้กับเหล่านักเขียน มีการว่าจ้างนักเขียนให้มาเขียน “คอลัมน์” เป็นประจำ สามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่นักเขียนมีประสบการณ์ และ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ

สิริทิพย์ (2539: 240) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของคอลัมน์ไว้ดังนี้

1. คอลัมน์จะมีการนำเสนออย่างสม่ำเสมอ เป็นประจำแล้วแต่การกำหนด
2. เสนอเรื่องราวอยู่ในหน้าประจำของหนังสือ มีความยาวใกล้เคียงกัน ภายใต้ชื่อคอลัมน์ที่วางอยู่เป็นประจำ
3. นักเขียนหรือคอลัมน์นิสต์ จะเป็นผู้ชำนาญการในเรื่องที่จะเขียน เช่น ด้านการเมือง การครัว สุขภาพอนามัย การตกแต่ง ภาพยนตร์ หนังสือ ฯลฯ
4. วิธีการนำเสนอคอลัมน์ จะมีการประเมินคุณค่าของเรื่องที่เขียนในลักษณะของการแสดงความคิดเห็น

5. ถ้านวน ลีลาภาษา มีความเป็นกันเองกับผู้อ่านเสมือนผู้เขียนกำลังพูดคุยกับผู้อ่าน มักนิยมใช้คำสรรพนามเรียกตนเอง ว่า ผม เรา ข้าพเจ้า ฯลฯ

6. คอลัมน์ต้องระบุชื่อผู้เขียน นามจริงหรือนามปากกาก็ได้

ชนิดของคอลัมน์

ปราณี (2541:489) แบ่งคอลัมน์ในหน้าหนังสือพิมพ์เป็น 7 ประเภท นอกเหนือจากทบรรณาธิการและบทวิจารณ์ ดังนี้

1. คอลัมน์วิเคราะห์ข่าวหรือไขข่าว
2. คอลัมน์ความเห็นหรือคอลัมน์ทั่วไป
3. คอลัมน์ซุบซิบ
4. คอลัมน์ตลกขบขัน
5. คอลัมน์ความเรียง
6. คอลัมน์อนุทินส่วนตัว
7. คอลัมน์แนะนำ

สิริทิพย์ (2539:242-260) แบ่งชนิดของคอลัมน์ ดังนี้

1. คอลัมน์บุคลาทรทัศน์ เป็นคอลัมน์ที่คอลัมนิสต์แสดงความคิดเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับปัญหาที่กำลังเป็นข่าวสด ๆ ร้อน ๆ โดยการนำข้อเท็จจริงที่เป็นความจริงมาประเมินค่า วิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ เช่น ชายคาหน้า 3 ของ จดลามเจียว ใน นสพ.ไทยรัฐ

2. คอลัมน์สาระความรู้ เป็นคอลัมน์ที่ผู้มีความรู้ในสาขาต่าง ๆ ให้ความรู้แก่ผู้อ่านด้วยลักษณะของการให้ข่าวสาร คำแนะนำ หรือคำชี้แนะ เช่น คอลัมน์ความรู้เกี่ยวกับภาษีอากร เกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับการเกษตร เกี่ยวกับแฟชั่นเครื่องแต่งกาย คอลัมน์การตอบปัญหาทางแพทย์ ปัญหาหัวใจ หมอดูพยากรณ์ ฯลฯ

3. คอลัมน์สรุปข่าว เป็นการนำข่าวต่าง ๆ มาสรุปเนื้อหาสั้น ๆ เพียงข่าวละไม่กี่บรรทัด

โดยมีพาดหัวข่าวเล็ก ๆ คั่น

4. คอลัมน์สังคมซุบซิบ เป็นคอลัมน์ที่ผู้อ่านนิยมมาก เนื่องจากการกล่าวถึงบุคคลที่มีชื่อเสียง ผู้อ่านต้องการจะรู้เบื้องหน้าและเบื้องหลังว่าเป็นอย่างไร หรือผู้อ่านบางคนก็ปรารถนาอยากมีชื่อปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์บ้างแต่เป็นการนำเสนอในมุมมองที่ดี

5. คอลัมน์ร้องทุกข์ เป็นคอลัมน์ที่หนังสือพิมพ์เปิดขึ้นเพื่ออุทิศเนื้อที่เสนอเรื่องราวความเดือดร้อนของผู้อ่าน

6. คอลัมน์จดหมายจากผู้อ่านถึงบรรณาธิการ เป็นจดหมายที่ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ มาถึงบรรณาธิการ

7. คอลัมน์บันเทิงทรนศนะ เป็นคอลัมน์ที่ให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านในหลายรูปแบบ เรื่องที่นำมาเขียนจะอยู่ในแวดวงบันเทิง เช่น หนังสือ ภาพยนตร์ รายการวิทยุ โทรทัศน์ เทปเพลง นักร้อง ดารา ฯลฯ โดยเฉพาะเป็นคอลัมน์ที่จะสร้างชื่อเสียงให้กับนักเขียนหน้าใหม่อีกด้วย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลีลาภาษา

ความหมายของลีลาภาษา

เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช(มสธ) (2534: 299) ให้ความหมายของลีลา (Style) หมายถึง ลักษณะการใช้ภาษาหรือสำนวนโวหารของแต่ละคนหรือแต่ละสถานการณ์ ลีลาภาษาของแต่ละคนไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้สึนึกคิด ตลอดจนความสามารถเฉพาะตัว นักเขียนหรือนักพูดที่ได้รับความนิยมจากประชาชนจะเป็นผู้ที่มีลีลาเฉพาะตัวที่ดีเด่น เช่น กฤษณา อโศกสิน รงค์ วงศ์สวรรค์ วาณิช จรุงกิจอนันต์ ฯลฯ เป็นนักเขียนที่ได้รับความนิยมอย่างสูงด้วยลีลาภาษาที่ไม่ซ้ำแบบใครหรือนักพูด เช่น คุณหญิงเต็มสิริ บุญยสิงห์ เสรี วงษ์มณฑา ฯลฯ ก็มีลีลาการพูดที่น่าฟังเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่ซ้ำแบบใคร ลีลาภาษาจึงมีความสำคัญในวงการสื่อสารมวลชนเป็นอย่างยิ่ง ภาษาที่ใช้จะเป็นแบบอย่างที่ผู้อ่านผู้ฟังจดจำและเลียนแบบ

ประทีป (2543: 57-63) กล่าวสรุปว่า ลีลาหรือท่วงทำนองเขียน หมายถึง ลีลาท่าทีในการเขียนของนักเขียนที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดเป็นแบบฉบับเฉพาะตน

กาญจนา (2534: 89- 90) ให้ความหมายของคำว่าลีลาหรือสไตล์ว่า ถ้าใช้กับบุคคล สไตล์ หมายถึงวิธีการที่บุคคลทำบางสิ่งบางอย่างจนเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น วิธีการแต่งกาย วิธีการเดิน วิธีการพูด วิธีการสูบบุหรี่ หรือวิธีการขับรถ ฯลฯ แต่ถ้าใช้กับบันเทิงคดี สไตล์ หมายถึงวิธีการเขียนของผู้แต่ง ซึ่งตรงกับศัพท์บัญญัติว่า ท่วงทำนองแต่ง ท่วงทำนองแต่งของผู้แต่งแต่ละท่านจะมีลักษณะเฉพาะตัวของส่วนบุคคล

เปลื้อง (2541: 63) ให้ความหมายของสไตล์ (Style) หรือ สำนวน โดยสรุปว่า สไตล์ หรือสำนวน แปลว่า แบบ ได้แก่ รูปทรงหรือลักษณะเฉพาะของสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น การจะดูภาพเขียนของเหม เวชกร เปรียบเทียบกับผู้อื่น จะเห็นถึงการให้เส้น เงา ที่แตกต่างกัน จะดูหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ รูปร่างหน้าตาหนังสือก็ไม่เหมือนกัน สังเกตการพูดของเพื่อนแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน ภาษาที่ใช้พูดก็ไม่เหมือนกัน เรียกว่าแบบพูดหรือสำนวน ในด้านการเขียนก็เช่นเดียวกัน นับแต่น.ม.ศ...ครูเทพ ดอกไม้สด ยายขอบ..ไม่มีใครเขียนหนังสือเหมือนกันสักคน โดยเฉพาะถ้าอ่านบทกวีบางเรื่องจะทราบทันทีว่านี่ต้องเป็นกลอนของสุนทรภู่ ดังนั้นสำนวนคือวิธีการแสดงความคิดของเราออกมาเป็นภาษา

ประภาศรี (2531: 100) ให้ความหมายของท่วงทำนองเขียน หมายถึง สำนวนโวหารที่แสดงกลวิธีการเขียนทำให้สร้างแบบฉบับเฉพาะตนขึ้นมาในโลกแห่งวรรณกรรม”

ถวัลย์ (2535: 36) ให้ความหมายของท่วงทำนองเขียนว่า “ ท่วงทำนองเขียนคือ ลีลาการใช้ถ้อยคำสำนวนเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ของนักเขียนซึ่งระบายความลึกซึ้ง ความจัดเจนชีวิตสะท้อนออกมาเป็นตัวหนังสือ”

นอกจากนั้นยังเปรียบเทียบท่วงทำนองการเขียนเหมือนท่วงทำนองดนตรีมีทั้งความนุ่มนวล แข็งกร้าว หวาน โศกเศร้าหรือร่าเริงซ่อนอยู่ในตัวเอง

ประเภทของลีลาภาษา

เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร ของ มสธ. (2534: 299) แบ่งประเภทของภาษาตามสื่อต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาษาสารัตถคดี
2. ภาษาบันเทิงคดี
3. ภาษาข่าว
4. ภาษาหนังสือพิมพ์และนิตยสาร
5. ภาษาวิทยุกระจายเสียง
6. ภาษาภาพยนตร์และวิทยุโทรทัศน์
7. ภาษาโฆษณาและประชาสัมพันธ์
8. ภาษาเพื่อกิจธุระ
9. ภาษาแปล

ประทีป (2543: 65) แบ่งลีลาหรือท่วงทำนองเขียน ดังนี้

1. ท่วงทำนองเขียนแบบเรียบ ๆ เป็นท่วงทำนองเขียนง่าย ๆ ประโยคไม่ซับซ้อน อ่านเข้าใจง่าย นักเขียนทำนองนี้ยกตัวอย่าง เช่น หลวงวิจิตรวาทการ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

“เรื่องราวของท่านผู้นี้ เราอาจหาได้โดยมีประวัติซึ่งท่านเขียนไว้เอง และสำหรับผู้มีสติ มีสัจย์อย่างมหาत्मกานธีนี้ ประวัติที่ท่านเขียนของท่านเองย่อมเป็นประวัติที่เชื่อถือได้ ท่านเขียนเล่าไว้ว่า เมื่อเด็ก ๆ มีเพื่อนแนะนำว่า ชาวอินเดียเป็นชาติอ่อนแอเพราะไม่รับประทานเนื้อสัตว์ ส่วนคนอังกฤษเข้มแข็งจนสามารถปกครองอินเดียได้ เพราะอังกฤษรับประทานเนื้อสัตว์”

(รัฐบาลบุรุษคนสำคัญในปัจจุบัน ของ หลวงวิจิตรวาทการ)

2. ท่วงทำนองเขียนแบบกระชับรัดกุม เป็นท่วงทำนองเขียนที่ใช้ทุกคำให้เป็นประโยชน์ตรงความหมาย ไม่กล่าวอ้อมค้อมหรือเล่นสำนวน เช่น ประกาศของทางราชการ ผู้เขียนทำนองนี้ได้แก่ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เจ้าพระยาพระคลัง(หน)และพระยาอนุমানราชชน เช่น

“ฝ่ายเดียวหุยเสพย์สุราแล้วจี้ม้าจะไปเที่ยวเล่น ครั้นมาถึงตรงประตูที่อยู่ตึกอ้าว เห็นคนแก่ ยืนร้องไห้อยู่ประมาณห้าสิบหกสิบคน เดียวหุยจึงถามว่ามาร้องไห้อยู่ที่นี่ด้วยเหตุอันใด”

(สามก๊ก ของ เจ้าพระยาพระคลัง(หน)

3. ท่วงทำนองเขียนแบบสูงส่ง เป็นท่วงทำนองที่ใช้ศัพท์ค่อนข้างยาก ประโยคซับซ้อน ผู้อ่านต้องมีพื้นฐานความรู้ทางภาษาพอสมควรจึงจะเข้าใจ ผู้เขียนทำนองแบบนี้ได้แก่ น.ม.ส. เช่น

“อนิจจาน้ำตาเอ๋ย กระไรเลยซึ่งไม่เวทนา ไม่มีความเมตตาปราณี จะขอโอกาสพอฟังพระ พักตร์พระราชสามีให้เต็มเนตรก็ไม่ใคร่จะได้แล้งไหลหลังปลั่งไปไม่หยุดยั้ง กำบังเสียซึ่งทัศน วิสัยมิให้เชยชมพระอุดมรูปสิริวิลาส แลเราให้ออกาสแก่ท่านสิ้นกาลช้านานคณนาได้ถึง 8 ปีเศษ ยังไม่พอโศกาครุฑเทศหรือประการใด นี่ท่านผู้กรรมกระทำเวรแก่เราหรือไฉน

(ปฐมสมโพธิกถา ของ กรมสมเด็จพระปรมาจุติชินโอรส)

4. ท่วงทำนองเขียนแบบเข้มข้น เป็นท่วงทำนองเขียนที่ใช้คำมีน้ำหนัก ใช้ประโยคอย่าง แสดงภาพพจน์ เปรียบเทียบประชันประชัน ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสนใจและสนใจ ผู้เขียน ท่วงทำนองนี้ ได้แก่ รัชกาลที่ 6 มจ.อากาศดํากิ่ง ฯ เทียนวรรณ เช่น

“ประเทศสยาม แต่ผู้ขายยังโง่อยู่มากและซ้ำหาความเพียรมิได้ ใครมีเงินขึ้นสักหน่อยก็ เย่อหยิ่งไม่รู้จักมนุษย์ ซ้ำใจคอหูดุไม่เผื่อแผ่แก่ใคร ถ้าใครไปเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เขาก็บิดเอาสด ๆ เป็น อันมิให้ไว้ใจเอาเสียเลยจริง ๆ พบปะผู้ชายด้วยกัน 10 คน ฟังเสียงพูดไม่ได้ยินใครพูดถึงความ ประรองคองและมักมีแต่ความเย่อหยิ่งอวดดีเกินคุณที่มีอยู่ในตน”

(บทวิจารณ์สังคมไทย ของ เทียนวรรณ)

5. ท่วงทำนองเขียนแบบสละสลวย เป็นท่วงทำนองเขียนที่ใช้คำประณีตบรรจง ประโยคก็ งดงาม ผู้อ่านอ่านแล้วเกิดความซาบซึ้งประทับใจ ผู้เขียนท่วงทำนองนี้ได้แก่ นาคะประทีป พระยา อุปกิตศิลปสาร ดอกไม้สด ฯลฯ เช่น

“บริโภคลางปรึกษาถึงการงานกันไปพลาง ถึงกระนั้นวิชัยก็ยังมีเวลาพินิจดูลักษณะของ หญิงสาวที่นั่งอยู่ตรงหน้าโดยละเอียดลออ สิ่งแรกที่เห็นโดยง่ายและสะดวกเพราะดูได้เต็มตา คือ ลำแขนซ้ายที่ท้าวตึงรับน้ำหนักตัว แขนนั้นขาวผ่องทั้งกลมทั้งเรียวและอ่อนหยัด ฯลฯ”

(หนึ่งในร้อย ของ ดอกไม้สด)

เจือ (2518: 141) แบ่งท่วงทำนองเขียน ดังนี้

1. ทำนองเขียนแบบอวดรู้ สำหรับนักเขียนที่แสดงตนว่าเป็นผู้รอบรู้
2. ทำนองเขียนสั้นและตรงจุดหมาย
3. ทำนองเขียนแบบรกรำ ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นมากนัก
4. ทำนองเขียนแบบวรรณคดี เขียนแบบเรียบ ๆ รักษาประเพณีการเขียนเป็นพิเศษ
5. ทำนองเขียนแบบอ่อนและซึ้ง ไม่มีรสชาติชวนอ่าน
6. ทำนองเขียนแบบจี๋ใจ ใช้คำสำนวนโวหารที่สะดุดใจ ชวนติดตาม
7. ทำนองเขียนแบบหลวม ๆ เป็นการเขียนแบบมีประโยชน์ยาว คำไม่มีน้ำหนัก

ประกาศรี (2531: 100) แบ่งท่วงทำนองเขียนตามลีลาสำนวนโวหาร ดังนี้

1. สำนวนเรียบง่าย เขียนเหมือนอย่างเล่าสู่กันฟัง ไม่แฝงความลึกซึ้งเชิงปรัชญา ไม่ต้องตีความ ตัวอย่างเช่น

...ออกพรรษา เออชีวะ, นี้ออกพรรษามาหลายวันแล้ว อีกหกเจ็ดวันที่วัดก็มีเทศน์มหาชาติน้ำหน้าอย่างพวกกรุงเทพหรือจะบังอาจรู้ถึงวันออกพรรษา มันจะรู้เฉพาะวันเข้าพรรษาเท่านั้นแหละหว่า เพราะเป็นวันหยุดราชการ.....

(สุจิตต์ วงษ์เทศ, บาบของนักเทศน์)

2. สำนวนกระชับ ไม่ใช่โวหารอ้อมค้อม บรรยายความอย่างรัดกุม ตรงไปตรงมา ดำเนินเรื่องรวดเร็ว ตัวอย่างเช่น

...มีแสงไฟสว่างไสวตามร้านรวง ส่วนพวกค้าแร่ข้างถนนที่เอาสินค้าวางเรียงรายกับบาทวิถีจุดไฟดวงนิด ๆ แสงนีออนโฆษณาเป็นภาษาจีนสีแดงประดับประดาอยู่กับฟ้าไม้อาจจะบอกว่า คิมโคคา-โคล่า หรือใช้ยาหม่องตราเสือก็ได้

(ประมุข อุณหภูม, แม่กล้วยไม้ป่า)

3. สำนวนเข้มข้น เป็นการเขียนที่เร้าความสนใจ มีคำคม ความหมายลึกซึ้ง ผู้อ่านคิดเปรียบเทียบแล้วจะรู้สึกสนุกหรือชื่นชอบได้อย่างรวดเร็ว แทรกอารมณ์ขันหรือเสียดสีเยาะเย้ยทางใจ ตัวอย่างเช่น

...เหมือนเมฆยอมมีฟ้า เหนือสหายยอมมีกลุ่มอำนาจ เหนือกระดายยอมมีชาละเปา

(พล.อ.อ.हरิน หงสกุล)

4. ดำนวนสละสลวย ใช้ภาษาที่เกลี้ยงเกลาและมีความหมายเพิ่มความไพเราะและภาพพจน์อย่างเหมาะสม อ่านแล้วฟังราบรื่นเชื่อมโยงได้น่าเพลิดเพลิน แทรกปรัชญาชีวิตเปรียบเทียบ ตัวอย่างเช่น

...เพียงขดใบหนึ่งลอยเนิบอย่างเดียวดายอยู่กลางท้องทะเลหลวง มันโผล่ขึ้นมาผลุบหายลงไปเลื้อยเรื่อยไปตามเกลียวคลื่น ว่าเหวและโค้งกว้างเหมือนคนพเนจรที่ร่อนเร่อยู่กลางสมุทรทรายเลเป็นจุดลึบอยู่ไกล ๆ เกือบไม่รู้ว่าจะไร มันเลื่อนลอยเปื่อยไปเช่นนั้น สาหร่ายและตะไคร้คลุมเป็นคราบอยู่รอบคอ ลักษณะการประหนึ่งนักโทษที่ถูกตัดสินเนรเทศ ตัวสั่นงันงกอยู่กลางสมุทรชีวิต แต่ก็ต้องซัดเซเรื่อยไป หากจะฝืนฝืนถึงฝั่งถึงแหลมแผ่นดินสักอันก็เพียงภาพลับ ๆ ล่อ ๆ อันเหลือจะให้ปรากฏเป็นจริง

(นิค นรารักษ์, ขอบฟ้าขลิบทอง)

5. ดำนวนแปลก แสดงลักษณะเด่นของผู้เขียน เป็นความแปลกที่ริเริ่มแล้วเป็นที่ยอมรับของผู้อ่าน มีการใช้คำคนองหรือสำนวนเฉพาะกลุ่ม ไม่เป็นที่เข้าใจแพร่หลาย ตัวอย่างนักเขียนทำนองนี้เช่น รงค์ วงษ์สวรรค์

...ผู้ชายที่ขายความสวยผมว่าอัปรีช บาบและน่าอายไหมคุณ ผู้ชายเราทุกคนควรเป็นพ่อแล้วมีลูกสืบสกุล ขายตัวกิน โคตรเงาผมไม่เคย ; พัทยากลายเป็นเมองโรงแรม ผู้หญิงแต่งตัวเหมือนแก้วฟ้า เดินกันพล่าน ฯลฯ

องค์ประกอบของลีลาหรือท่วงทำนองเขียน

กาญจนา (2534: 90-98) กล่าวถึงองค์ประกอบของลีลาหรือสไตล์หรือท่วงทำนองเขียนสรุปได้ดังนี้

1. การใช้ถ้อยคำ (Diction) เป็นการสรรคำของผู้แต่งที่เลือกใช้ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาและสถานภาพของตัวละคร เช่น ถ้าตัวละครเป็นชาวชนบท ผู้แต่งควรเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสม

สมกับสภาพของตัวละคร โดยเฉพาะช่วงบทสนทนาต้องสร้างให้เป็นธรรมชาติ สมจริงมากที่สุด อาจมีการใช้ภาษาถิ่นหรือถ้อยคำที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในเรื่องให้มากที่สุด เช่น การใช้ถ้อยคำในเรื่อง ลูกอีสาน ของ คำพูน บุญทวี

แม่หิ้วก่องข้าวออกมา 2 ใบ พ่อพาอีสู่นกับบุญหลายขยับเข้าไป คุณหิวมากอยู่แล้วจึงขยับเข้าไปล้วงข้าวในก่องจำปลาต้มกินอย่างอ่อย

“มีงอย่าจ้ำแรงเนื่อปลาจะติดข้าวหมด ให้น้องมีงกินหลายกว่ามีงนะ” ทิดจุ่นบอกคุณ

“เป็นหยัง?” คุณสงสัย

“ก็เพราะมีงดีตัวจอนฟอน(ฟังฟอน) บ่ถูกนะ” ทิดจุ่นว่าแล้วหัวเราะหึ ๆ

ผู้แต่งบางท่านอาจสรรใช้คำที่แปลก สะดุดตาสะดุดใจผู้อ่าน มีลักษณะการใช้คำที่เด่นเฉพาะตน ผู้แต่งที่เด่นด้านนี้ได้แก่ รงค์ วงษ์สวรรค์ มักนิยมใช้คำแปลกและถ้าเป็นคำขยายมักจะตัดคำบางส่วนออก เช่น “เหิมเพียงแต่ยืมสร้อย ไม่ตอบโต้คารม ขยำนให้เจ้าจำนแล้วเวะซื้อเครื่องแห่งเสบียงกรังสำหรับบ้านป่า แล้วเร่งขับเกวียนออกจากตลาด กว่าจะถึงเย็นย่ำ พี่สะใภ้มายืมรอต่ายอยู่ ในตาของหล่อนบ่งถึงความกังวลและกระวน”

ส่วนการใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับเนื้อหาขึ้นอยู่กับสาระที่นำเสนอว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เช่นงานเขียนของไม้ เมืองเดิม มักแสดงภาพชีวิต ความรักของชาวชนบท ภาษาของไม้ เมืองเดิมจึงเน้นแสดงสภาพของชาวชนบท ถ้าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกษัตริย์ก็จะเป็นภาษาอีกระดับหนึ่ง

2. การใช้คำให้เกิดภาพ (Imagery) เป็นการใช้คำที่สร้างจินตนาการให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจ และมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม อาจกล่าวอย่างตรงไปตรงมาหรือกล่าวในลักษณะภาพพจน์ คือไม่ได้กล่าวแบบตรงไปตรงมา แต่กล่าวแบบเปรียบเทียบเป็นสัญลักษณ์ เพื่เน้นภาพ อารมณ์และความรู้สึก ภาพพจน์มีหลายประเภท คือ

2.1 การใช้อุปมาอุปไมย (Simile) คือ การเปรียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนสิ่งหนึ่ง เช่น “คุณและโทษสมบัติดังกล่าวนั้นเป็นของหวาน บวบหอมเมียเพิ่งผูกข้อมือมาอยู่เคียงกายยังไม่ทันชนสองเดือน หวานเหมือนชื้อเปรี้ยวเหมือนมะนาว ผาดเหมือนกระท้อนดิบ และเดิมไม่เต็มเหมือนคนโทน้ำก้นรั่ว”

2.2 การใช้อุปมา (Metaphor) เป็นการเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งหนึ่ง เช่น “พลอยยื่นจับมือลูกไว้คนละข้างจ้องมองเรือสีดำมืด ที่จอดพ้นควันพ้นไอน้ำอยู่ตรงหน้าเหมือนกับเรือลำนั่น เป็นสัตว์ร้ายที่จะพรากเอาลูกของตนไป”

2.3 การใช้บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นการสมมุติสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ให้มีกริยาอาการเหมือนมนุษย์ เช่น นางแดงในเรื่อง หมาฝั่งธนฯ ของ อัญชัน

แต่หนหนึ่งนางแดงมันกลับจำได้ไม่ลืม วันนั้นมันเดินท่อม ๆ ตระเวนไปถึงกลางแจ้งท้ายตลาด ที่มีสถานีรถไฟสายแม่กลองมหาชัยส่งเสียงหวูดดัง ๆ เข้าหุ้มมันอยู่อีกฟากของถนนและที่มันมองเห็นได้แต่ไกลออกไปอีกด้วย ก็ไม่ใช่อะไรอื่นนอกเสียจากพระรูปอนุสาวรีย์พระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงม้าสง่าสูงเด่นอยู่บนฐานสูง ตั้งเป็นปูชนียวัตถุคู่มืองอยู่ในใจกลางวงกลมของวงเวียนใหญ่ กลางสี่แยกเชื่อมกับตลาดของมันแค่นั้นนั่น แต่มันก็ไม่กล้าเอื้อมกรายข้ามถนนไปดูตรงนั้นเสียที เพราะมันกลัวรถจะชนเอา.....

2.4 ภาพพจน์แบบประชดประชัน (Irony) คือ การกล่าวอีกอย่างหนึ่ง แต่มีจุดมุ่งหมายตรงข้ามอีกอย่างหนึ่ง ตัวอย่างเช่นเรื่องเขียดขาคำ ของ ลาวคำหอม

“เฮียทิดนาค” เสียงนั้นทักทายมาแต่ไกล ไม่ทันจะตอบอีกคนหนึ่งก็ชิงเล่า
 “เฮ้งโชคดีเหลือเกิน” คนเล่าทำให้เขาใจขึ้นมากขึ้น ยิ้มเล็กน้อยก่อนถาม
 “โชคยังไ้ โชคยังไ้” เขาถามอย่างร้อนร่น
 “ก็เงินสองร้อยเฮ้งได้หรือเปล่าเล่า”
 “ได้ซี อยู่นี้” เขาตอบกระเป๋ “โชคดีเหลือเกิน โชคเฮ้งดีเหลือเกินนาคเฮ้ย ถ้าเฮ้งเข้าไปอีกวันเดียวก็ชวดเงินสองร้อยบาท”

3. การใช้ประโยค (Syntax) นักเขียนแต่ละท่านมีวิธีการสร้างประโยคไม่เหมือนกันแล้วแต่ความถนัดของแต่ละคน แบ่งออกเป็น

3.1 ประโยคสั้นกะทัดรัด ให้ความชัดเจน สะดวก เรียบง่ายทั้งการเดินเรื่อง การสื่อความและการบรรยาย เช่นลักษณะการใช้ประโยคของ รงค์ วงษ์สวรรค์ ในกรอธบายลักษณะของตัวละครตอนหนึ่งว่า

เขามีความสนใจยิ่งนัก เขาเลี้ยงปลากัด ทั้งพันธุ์หม้อและถังกะติไว้ดูเก๋ลีดอันสวยของมันและไม่เคยไปป้อน เขาเลี้ยงไก่ไว้เป็นอาหารและฟักมันขันขาน เขาล้อมรั้วบ้านด้วยกระถิน เพราะชอบกินยอดของมัน และกลิ่นหอมอันอ่อนของดอกอันเป็นพุ่มพวง

3.2 ประโยคยาว มีการขยายความแก่กันในกลุ่มประโยค มีการเล่นสำนวนเพื่อให้มีความ มีการเรียบเรียงด้วยความเรียบง่าย กระชับ ให้ความชัดเจน เช่นการใช้ประโยคของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในเรื่องสี่แผ่นดิน

แต่ในที่สุดสิ่งที่พลอยกลัวเกรงจากคุณอุ่นก็เริ่มสำแดงตัวให้ปรากฏจนพลอยเห็นได้ชัด หวานน้องสาวคนเล็กนั้น เมื่อพลอยมาค้างบ้านใหม่ ๆ ก็รู้สึกว่ามันเลื่อมใสในตัวพลอย เพราะมักจะมาหาถึงในห้องและติดตามอยู่เสมอ แต่ตอนท้ายหวานก็เริ่มห่างไป ไม่มาหาหรือติดตามอย่างแต่ก่อน ถึงแม้จะพบกันจึ่งหน้า หวานก็พูดด้วยคำสองคำอย่างเสียไม่ได้ แล้วก็รีบหลบไปทางอื่น ส่วนข้าวของเสื้อผ้าที่พลอยให้นั้นเห็นหวานใส่อยู่แต่ในวันแรก ๆ ในตอนท้ายก็มีได้ใส่อีกเลย คงใช้แต่เสื้อผ้าเก่า ๆ อย่างแต่ก่อน....

4. น้ำเสียงหรือท่าทีของผู้แต่ง (Tone) เป็นสิ่งที่ผู้เขียนแสดงจุดมุ่งหมายหรือทัศนคติของตนเอง ชั่วอยู่บ่อย ๆ จนผู้อ่านจับได้ว่าเป็นงานของใคร แบ่งออกเป็น

4.1 น้ำเสียงประชดประชัน ผู้แต่งจะแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองทั้งในแง่บวกและลบ ถ้าเป็นแง่ลบจะเป็นแนวถากถาง ดูถูก ต่ำหนิแต่ใช้คำที่ดูเหมือนการกล่าวชมเชย เช่น บทสนทนา ของ นิศา ประนอมและนายพ่อน ที่กล่าวถึงแสงระวีในเรื่องดอกฟ้า ด้วยทำนองเสียงเย้ยหยันและถากถาง

“รูปร่างหน้าตาเป็นยังไงนะ คุณแสงระวีนี่อยากเห็นจริง “ ประนอมบ่น “เป็นยังไงนายพ่อน เธอจะคิดว่าจะชอบเขาไหม นายผู้หญิงคนใหม่นี้ละ”

“ถ้าเขาเอาเรื่องครับ ผมชักใจไม่ดี เมื่อวานเธอถามอะไรคนที่ชื่อแม่แว ผมรู้ผมก็บอกให้ แหม/ หันมาถลึงตาใส่ผมทีเดีย “ฉันไม่ได้ถามตัวนี้”พูดตัวกับผมด้วย แต่คุณผู้ชายยังไม่เรียกตัว” เลยสะ แหม / ถ้าได้ใจดีไม่ถือตัวอย่างคุณจันทร์ละก็สวยอย่างคุณมีก็จะดี”

“อ้อ/ใครว่าเขาไม่สวย เขาสวยออกจะตาย “เสียงนิศาพูดบ้าง “ไม่สวยน้ำโดมจะรักหรือ”

4.2 น้ำเสียงเคร่งเครียดจริงจัง ผู้อ่านจะไม่เกิดอารมณ์เบิกบานไปกับผู้เขียน เช่นศรีบูรพา เสนีย์ เสาวพงศ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องแนวเพื่อชีวิต

4.3 น้ำเสียงร่าเริง นักเขียนแบบนี้จะแสดงอารมณ์ขันขันร่าเริงแฝงความสนุกสนานเฮฮา เช่นงานเขียนของ ป.อินทรปาลิต รัชต์ วงษ์สวรรค์

4.4 น้ำเสียงเรียบง่ายตรงไปตรงมา แสดงความรู้สึกนึกคิด อารมณ์โดยไม่อ้อมค้อม เช่น ลูกอีสานของ คำพูน บุญทวี

ถวัลย์ (2535: 38) กล่าวถึงการตัดสินว่านักเขียนคนใดเขียนดีนั้นตัดสินยาก เนื่องมาจากธรรมชาติของมนุษย์มีความชอบที่ต่างกัน จึงให้ยึดเกณฑ์กลาง ดังนี้

1. ความชัดเจน ได้แก่ ความแจ่มชัดของภาษาเขียนที่มีความกระชับไม่คลุมเครือ
2. ความกระชับของถ้อยคำ ได้แก่ การใช้ถ้อยคำที่ตรงกับความหมาย
3. คำมีอำนาจ สามารถสะกดให้ผ่านเกิดอารมณ์ร่วมไปกับลีลาการเขียนในแต่ละบทแต่ละตอนได้อย่างต่อเนื่อง
4. มีแนวคิดใหม่ หมายถึง ในท่วงทำนองการเขียนแต่ละครั้งจะถ่ายทอดความคิดแปลกใหม่ที่มีคุณค่า ผู้อ่านจะรู้สึกไม่ซ้ำซากจำเจ
5. มีการเน้นสิ่งที่ควรเน้น ได้แก่ การเขียนที่มีการย้ำเน้นเป็นพิเศษในข้อความหรือความคิดที่ต้องการจะบอกหรือต้องให้ผู้มีอำนาจจดจำด้วยการขีดเส้นใต้ข้อความนั้น

วาสนา (ม.ป.ป: 19) กล่าวถึงการใช้ถ้อยคำในการพูดและการเขียนทั่วไป มี 2 ลักษณะ คือ

1. เป็นสำนวนเก่าบางท่านเรียกว่า คำเชิงอ้างอิง ใช้เรียกคำประเภทสุภาษิต คำพังเพย คำคมหรือวลีต่าง ๆ ที่แพร่หลายแล้ว เช่น

- รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา
- นายว่าจี๋ข้าพลอย
- ไร่อย่างนอนเตียง คอเอียงอยากหนุนหมอน

2. เป็นสำนวนใหม่ที่ผู้เขียนหรือผู้พูดคิดขึ้นมา เช่น

- ค่าพ่อแม่ก็พอคบ ค่าเมียที่เคารพคบไม่ได้
- ไม่มีท่านเราอด ไม่มีรดท่านเดิน
- ทำผิดก็ไถ ไม่ให้ก็จับ

นอกจากนั้นในหนังสือเล่มเดียวกันยังกล่าวถึงการที่จะทำให้งานเขียนมีความคมคาย ไพเราะนั้น ผู้เขียนต้องรู้จักการใช้โวหารสอดแทรกลงไปด้วย และยังแบ่งโวหารตามลักษณะของ เนื้อหาและวิธีการใช้ถ้อยคำ ดังนี้

1. อุปมา เป็นโวหารที่นำสองสิ่งมาเปรียบเทียบกันให้เห็นว่าเหมือนกัน เช่น เหมือน คล้าย ดุจ ดูราว ประหนึ่ง เพียง ดัง เฉก กล ฯลฯ

- รวดเร็วปานกามนิตหนุ่ม
- ดึกว่าปฏิภาณอันเงียบคมประหนึ่งปลายเข็มซีแพคของผมห่วงไว้ได้

2. อุปลักษณ์ เป็นโวหารเปรียบเทียบสองสิ่ง โดยใช้คำเป็น เทา

- “ถ้าจะเปรียบความเร็วของคลีก็เหมือนเป็นสายคล้ายซี่กรงทอง”
- “ผลไม้อย่างกล้วย ส้ม สับปะรด เป็นผลไม้ประหลาดสำหรับชาวมอส์โคว์”

3. นิทานเปรียบเทียบ เป็นโวหารที่ยกนิทานหรือนิยายมาเล่าประกอบ อาจเป็นนิทานทั่วไป หรือนิทานสุภาษิตก็ได้

4. บุคลาธิษฐาน เป็นโวหารที่ใช้ภาษากับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ให้เสมือนมนุษย์

“ผู้เขียน (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช) จึงนับญาติกับภูเขาทอง นั่งรถผ่านที่ไรต้องยิ้มด้วยทุกที และภูเขาทองก็ดูเหมือนยิ้มรับ)

5. อธิพจน์ เป็นโวหารที่กล่าวเกินความเป็นจริงเพื่อเน้นให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก เช่น

- รักคุณเท่าฟ้า
- หิวจนไส้จะขาดแล้ว
- ร้องไห้จนน้ำตาแทบเป็นสายเลือด

6. นามนัยยะ เป็นโวหารที่กล่าวถึงสิ่งหนึ่งแต่ใช้ในความหมายเป็นอย่างอื่น

- ราคานี้ว๊าก้อย คุณภาพนี้ว๊าโป้ง
- จามจุรีโรยโดมชรา เจ้าพระหรือจะพ้ออรชร

7. ปฏิวาทะ เป็นโวหารที่ใช้คำซึ่งมีความหมายตรงกันข้ามเพื่อให้เกิดความหมายใหม่ เช่น

- ยินดียินร้าย
- น่ารักน่าชัง

8. ปฏิภาคพจน์ เป็นโวหารที่ใช้ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายขัดแย้งกัน หรือคำที่มีหลายความหมายและเป็นความหมายที่ตรงกันข้าม เช่น

- เธอหัวเราะทั้งน้ำตา
- ชีวิตของเขาเต็มไปด้วยน้ำตา
- ชีวิตของเขาเต็มไปด้วยความว่างเปล่า

9. ปฏิรูปพจน์ เป็นโวหารที่ดัดแปลงหรือเลียนแบบมาจากสำนวนโวหารของผู้อื่น ซึ่งเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายแล้ว เช่น

- แพ้เป็นพระชนะเป็นสมภาร
- รักวัวให้ผูก รักลูกให้สตาจค์

10. ปฏิปจน์ เป็นโวหารที่มีลักษณะเป็นคำถามแต่ไม่ต้องการคำตอบ เช่น

“ก็ทีตาแกยังอยากมีเมียสาวได้ แล้วทำไมยายแกจะมีผัวหนุ่มบ้างไม่ได้ล่ะ”

“เรื่องทาแก้มก็มีอีกเหมือนกัน เชื่อไหมว่าผู้หญิงทั้งกรุงเทพฯ จะหาคนที่ทาแก้มเป็นกั๊ตทั้งยาก”

11. โวหารไอ้อวด เป็นโวหารที่มีลักษณะไอ้อวดทำนองยกตนข่มท่าน โดยมีเจตนาให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขัน เช่น

“คนอย่างกระผมที่ไม่มีเหรียญตราหรือสะพายติดหน้าอกเลยแม้แต่ชิ้นเดียว ไปนั่งในที่สาธารณะในที่การงานต่าง ๆ คนไหว้มากกว่าคนที่มียาสะพายติดเสียอีก”

“เด็กที่ขาดแคลนหนังสือที่ดีจะอ่านก็คงไม่ต่างจากต้นไม้ที่ปล่อยให้โตขึ้นตามบุญตามกรรมเท่าไร เนอะคุณท่านผมบ้าง หลักรัหลมหลือเกินละ”

12. สมพจน์ย เป็นโวหารที่กล่าวถึงส่วนใดส่วนหนึ่งเพียงบางส่วนแต่ให้มีความหมายคลุมทั้งหมด

“มีหน้ามีตา” หมายถึงมีชื่อเสียงเกียรติยศ

“เป็นหูเป็นตา” หมายถึง ดูแลเอาใจใส่ทุกอย่าง

“หน้าตาห้าวหู่” หมายถึง ตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า

13. การเล่นคำ เป็นโวหารที่ใช้คำ ๆ เดียวกัน แต่ใช้ในความหมายที่ต่างกัน

“คนที่เขารู้มาก ไม่ใช่เพราะเขารู้มาก แต่เพราะเขารู้มาก”

“ที่เขียนมาทั้งหมดนี้ก็เพราะผู้เขียน (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช) เรื่องนี้มีคนมาเรียกว่า “หม่อม” อยู่มาก รู้สึกอึดอัดใจขึ้นทุกวัน เพราะตั้งแต่เกิดมายังไม่มีใครตั้งเป็นหม่อม หรือถอดลงเป็นหม่อม และก็ยังมิได้เคยเป็นภรรยาหลวงของใคร หรือภรรยาน้อยของใคร”

14. การเคลือบคำ เป็นโวหารที่ใช้คำพูดอ้อมค้อมเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำที่ไม่เหมาะสมหรือไม่น่าฟัง เช่น

“ทรัพย์สินของคนขยันน้อย ย่อมเป็นของคนขยันมาก”

“ธรรมดาการสงคราม ถ้าจะเป็นสัตย์แล้วคงเป็นสัตย์ ถ้ามิได้เป็นสัตย์แล้วก็หาเป็นสัตย์ไม่”

15. คำคม เป็นข้อความหรือคำพูดที่แสดงถึงความจริงที่ไม่มีใครปฏิเสธและแสดงให้เห็นความจับใจและแจ่มกระจ่างแห่งปัญญาของผู้เป็นเจ้าของ

“คางามไม่จริง คำจริงไม่งาม”

“เพชรย่อมเป็นเพชร กรวดย่อมเป็นกรวด”

“คนสำคัญที่ทำตัวไม่สำคัญเราจะหาได้ยากนอกคุณ”

16. โวหารเสียดสี เป็นโวหารที่มีความหมายตรงกันข้ามกับถ้อยคำที่พูด

“ทั้งสองรักใคร่กันศிரาวกับภริยากามนิต”

“จอมพล ป.พิบูลสงคราม ขออย่าพูดว่าการเลือกตั้งสกปรก”

17. โวหารเหน็บแนม เป็นโวหารที่กล่าวตรง ๆ เพื่อเยาะเย้ยดูถูกดูหมิ่นหรือไม่เห็นด้วย

“ไม่ควรรอดสิ่งที่ท่านไม่มีอีกแล้ว”

“ไม่มีใครเชิญก็เข้าไปเอง ไม่มีใครถามก็พูดมาก สรรเสริญคุณตนเอง สามอย่างนี้เป็นลักษณะของคนโง่

ศิวกันท์ (2548: 48-63) กล่าวถึงศิลปะในการใช้ภาษาในงานเขียนสรุปได้ดังนี้

1. การใช้คำ เป็นศิลปะที่ต้องฝึกฝนและสั่งสมความเป็น “นายภาษา” คือสามารถเลือกใช้ถ้อยคำได้อย่างหลากหลายและนำมาใช้ได้ทันที ดังนั้นผู้เขียนต้องรู้จักใช้ภาษาที่เหมาะสมในงานเขียนของตน และนอกจากนั้นยังต้องรู้จักใช้คำที่มีชีวิต สามารถตรึงใจผู้อ่านให้มีความสุขตลอดถึงการเล่นคำต่าง ๆ อย่างได้ถ้อยบรรลพ

2. การใช้สำนวนโวหาร เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้งานเขียนมีชีวิตชีวาไม่น้อยกว่าการใช้คำ เพราะสำนวนโวหารเกิดจากการนำคำมาเรียงร้อยอย่างมีชั้นเชิงทางวรรณศิลป์

3. การใช้สัญลักษณ์ เป็นศิลปะอย่างหนึ่งของการใช้ภาษาและการเขียนหนังสือ เพราะว่าสัญลักษณ์จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามความคิดตามอารมณ์ที่ผู้เขียนซ่อนเร้นไว้

ลีลาภาษาในงานเขียนคอลัมน์

สิริทิพย์ (2539: 261) กล่าวถึงลีลาในการเขียนคอลัมน์โดยสรุปว่า ในงานเขียนคอลัมน์ในหน้าหนังสือพิมพ์มี 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะวิจารณ์ การเขียนแบบนี้จะเรียกว่าบทวิจารณ์ คอลัมนิสต์จะนำเสนอข้อมูลภูมิหลังของเหตุการณ์สอดแทรกความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิดต่อเหตุการณ์นั้น และใช้ความรู้ความสามารถในการโน้มน้าวผู้อ่านให้ตระหนักถึงความยุติธรรมและร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหา

2. ลักษณะการปริทัศน์ คือการเขียนที่เรียกว่า บทปริทัศน์ จะเป็นลักษณะการเขียนอธิบาย และให้ข้อเท็จจริงของรายละเอียดต่อเหตุการณ์นั้นก่อนที่จะชี้แนะผู้อ่าน

ลักษณะประโยคในการสื่อสาร

เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาเพื่อการสื่อสาร หน่วยที่ 1-7 ของ มสช. (2534:299) กล่าวถึงประโยคที่ใช้ในการสื่อสารนั้น ลักษณะของประโยคจะเป็นไปตามเจตนาของผู้ที่ใช้ประโยคนั้นว่าต้องการสื่ออะไรให้แก่ผู้อ่าน ประโยคในการสื่อสารแบ่งเป็น 4 ลักษณะคือ

1. ประโยคบอกเล่า รูปแบบประโยคเป็นทั้งประโยครับและประโยคปฏิเสธ โดยมีความแตกต่างกันคือ

1.1 ประโยครับ ถ้าใช้ในภาษาเขียนจะไม่มีคำลงท้ายประโยค แต่จะมีคำลงท้ายประโยคเพื่อแสดงความสุภาพ เช่น คำว่า จ๊ะ ค่ะ

ผมเป็นนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์

ผมเป็นนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ครับ

1.2 ประโยคปฏิเสธ มีคำว่า ไม่ ไม่ใช่ ไม่ได้ ประกอบในประโยค เช่น

คนรวยไม่ได้เป็นผู้ดีเสมอไป
 ชาติไทยไม่ได้เป็นเมืองขึ้นของใคร
 คนนี้ไม่ใช่พนักงานวิ่งราว

2. ประโยคคำถาม มีคำวิเศษณ์แสดงคำถาม (คำไม่ชี้เฉพาะ) เช่นคำว่า ใคร อะไร ที่ไหน ทำไม เมื่อไร อย่างไร หรือ หรือไม่ ประกอบในประโยค เช่น

- เกิดไฟไหม้ที่ไหน
- คนป่วยมีอาการเป็นอย่างไรบ้าง
- ใครรู้ผลการประกวดภาพถ่ายบ้าง
- เธอจะไปหรือเปล่า

2. ประโยคคำสั่ง ไม่จำเป็นต้องมีคำกริยาในประโยคหรือจะมีเพื่เน้นความหรือบอกให้รู้ตัว เช่น

- ส่งหนังสือมา
- เดินไปเปิดหน้าต่างที่
- อย่าเช็ดกระจกแรงอย่างนั้น
- วิ่งรอบสนาม 10 รอบ
- กลับบ้าน เดี่ยวนี้

ประโยคคำสั่งอาจอยู่ในรูปของประโยคคำถาม โดยคำถามนั้นไม่ต้องการคำตอบ เช่น

- เปิดประตูให้ไหม
- หนีวิทยุได้ไหม

นอกจากนั้นประโยคบอกเล่าธรรมดาอาจมีความหมายเป็นคำสั่งให้ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับคำสั่ง เช่น

- ถิ่นอยากได้หนังสือเล่มนั้น
- น้ำเดือดนานแล้ว
- พัดลมเปิดแรงเกินไป

4. **ประโยคขอร้องหรือชักชวน** ไม่ต้องมีผู้กระทำการเช่นเดียวกับประโยคคำสั่ง แต่จะมีคำลงท้าย เช่น ชี ชี เอะ อะ นะ ฯลฯ เช่น

- ไปหาอะไรกินกันเถอะ
- เธอเดินไปข้างหน้าซี
- ช่วยถือของให้หน่อยนะ

ประโยคสั้น ประโยคยาว

เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร ของ มสธ.(2534: 200) กล่าวว่า การสื่อสารด้วยประโยคนั้น ความสั้นยาวของประโยคมีส่วนเกี่ยวข้องกับความหมายในประโยค แทนที่ในบางครั้งจะใช้ประโยคยาวก็ใช้ประโยคสั้นหลายประโยคแทน

ประโยคสั้น หมายถึง ประโยคที่มีจำนวนคำน้อย ไม่มีการขยายคำหรือขยายความมากนัก ส่วนประกอบของประโยคจะมีภาคประธานและภาคแสดงและมีคำขยายที่ไม่ซับซ้อน เช่น

- เดือนฉายเป็นไม้ล้มลุกเนื้ออ่อน
- สองสาวกลับจากพักผ่อนชายทะเล

ประโยคยาว หมายถึง ประโยคที่มีข้อความยาวเนื่องจาก

1.1 การขยายส่วนต่าง ๆ ของประโยค เช่น

- ย่าพาหลานสาวอายุสิบสี่ไปซื้อเสื้อเป็นของขวัญที่ห้างสรรพสินค้าใจกลางเมือง
- แสงแดดกระตุ้นให้มีการสร้างสีผิวหน้าที่เรียกกันว่าเมลานินมากขึ้น

1.2 การเชื่อมประโยค เช่น

แสงแดดมีประโยชน์ยิ่งต่อมนุษย์ แต่ถ้าได้รับปริมาณมากเกินไปก็พบว่าเป็นโทษได้เช่นกัน เพราะแสงแดดประกอบด้วยรังสีหลายชนิดรวมชนิดที่ก่อให้เกิดโทษได้และชนิดก่อโทษนี้เป็นแสงที่เราไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าแต่รู้จักกันดีว่าคือรังสีเหนือม่วงหรือแสงอุลตราไวโอเล็ต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลีลาภาษาในเรื่องสั้น นวนิยายและสารคดี

คลฤทัย (2540) ได้ศึกษาลักษณะภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ ได้ข้อสรุปว่า อัศศิริ ธรรมโชติ มีวิธีการใช้ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของคนที่เป็นเอกลักษณ์และมีศิลปะ มีการสร้างจินตภาพโดยวิธีการเล่นเสียงและจังหวะ โดยใช้วิธีการเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะในรูปแบบกลบท แบบสัมผัสคำ แบบใช้คำซ้อน การสร้างจินตภาพโดยการใช้คำและประโยค อัศศิริ ธรรมโชติพิถีพิถันในเรื่องของการใช้คำ มีทั้งการใช้คำบอกแสง สี การใช้คำทำเนียบกวี การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม การใช้ประโยคซ้ำความ ประโยคคำถาม การสร้างจินตภาพโดยการสร้างภาพพจน์ อัศศิริ ธรรมโชติ นำสิ่งต่าง ๆ ที่มีในธรรมชาติไม่ว่าสิ่งของ พืช สัตว์ มาสื่อเปรียบเทียบเพื่อขยายให้เห็นภาพ แสง สี รูปทรง ปริมาณและเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ

วิหรา (2545) วิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอเรื่องในงานเขียนของวินทร์ เลียววาริณ ได้ข้อสรุปว่า วินทร์ เลียววาริณ เป็นผู้เขียนที่มีความสามารถเขียนเรื่องจูงใจให้ผู้อ่านเข้าถึงเนื้อหาของเรื่องด้วยวิธีการนำเสนอเรื่องที่แปลกใหม่และสะกดความสนใจของผู้อ่านโดยง่าย

นิตา (2540) วิเคราะห์วรรณกรรมของหม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ได้ข้อสรุปว่า งานประพันธ์ของ ม.จ.อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ มีรูปแบบการเขียนที่สอดคล้องกับหลักการของงานเขียนประเภทบันเทิงคดี แต่สิ่งแปลกใหม่คือการปิดเรื่อง คือเมื่อปิดเรื่องแล้วท่านจะอภิปรายประเด็นปัญหาเพิ่มเติม ทำให้สัดส่วนของเรื่องเปลี่ยนแปลงไป ในด้านความเชื่อมั่นในตนเองของพระองค์ท่าน ทำให้มีผลต่อแก่นของเรื่องในงานประพันธ์จะมีตัวละครที่มีลักษณะของมนุษย์ในแนวทางเดียวกันหมด เช่น ความล้มเหลวในความรัก ความผิดหวังต่อการดำเนินชีวิต แต่จากเนื้อเรื่องแล้วมีผู้กล่าวถึงว่า ละครแห่งชีวิต วิสูตร ผู้เป็นพระเอกของเรื่องคือตัวของ ม.จ.อากาศดำเกิง ๆ เอง

พลอย (2547) ศึกษาเชิงวิเคราะห์ลีลาภาษาในงานวรรณกรรมประเภทสารคดีประวัติศาสตร์ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พบว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ มีความสามารถในการใช้ถ้อยคำที่อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน ตรงไปตรงมา สอดแทรกอารมณ์ได้อย่างหลากหลายครบรส

ปริยาภรณ์ (2546) วิเคราะห์เรื่องสั้นของวีรณา บุญยัง พบว่า งานเขียนเรื่องสั้นแนวป่าของวีรณา บุญยัง นำเสนอเรื่องราวโดยวิธีการถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเอง มุ่งเน้นเสนอแนวคิดในการปลูกกระแสสำนึกให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ปิ่นฉนวน (2548) วิเคราะห์ลีลาภาษาในนวนิยายของ ว. วนิชย์กุล พบว่า การเขียนนวนิยายของ ว.วนิชย์กุล มีลักษณะเด่น คือ การใช้คำได้เหมาะสมแก่เนื้อเรื่องและตัวละคร นิยมใช้สำนวนไทย สุภาษิต คำพังเพย การใช้บทเพลงหรือบทกวี การใช้โวหารแสดงทัศนะ การใช้อุปมา อุปลักษ์ณ์ ด้านการใช้ประโยชน์นิยมใช้ประโยคสั้น ๆ ที่เป็นประโยคความเดียว ในส่วนที่เป็นประโยคยาวนิยมตัดคำบางส่วนให้สั้นลง ทำให้งานเขียนน่าอ่าน น่าสนใจ ชวนติดตาม อีกทั้งมีโวหารที่คมคายลึกซึ้งสอดแทรกด้วยความรู้และข้อคิดที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องลีลาภาษาในงานเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาลีลาภาษาในงานเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์ โดยศึกษาจากตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือผลงานเขียนประเภทร้อยแก้วของวาณิช จรุงกิจอนันต์ในแต่ละประเภทและเลือกนำมาแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อเป็นตัวแทนในการวิจัย โดยในการวิจัยนี้ไม่ได้นำผลงานด้านร้อยกรองและหนังสือเด็กมาทำการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลงานเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์แบบเฉพาะเจาะจงมาทำการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประเภทเรื่องสั้น “ชอยเดียวกัน” จำนวน 14 เรื่อง
2. ประเภทนิยาย เรื่อง บ้านเกิดและเพื่อนเก่า จำนวน 24 เรื่อง
3. ประเภทนวนิยาย จำนวน 2 เรื่อง
 - 3.1 แม่เบี้ย
 - 3.2 เกหาสน์ดาว
4. ประเภทสารคดี จำนวน 3 เรื่อง
 - 4.1 จดหมายถึงเพื่อน

4.2 เพื่อนผู้ในบ้าน จำนวน 8 เรื่อง

4.3 ศาสตร์นิยายและเรื่องสั้น

5. ประเภทหนังสือรวมเล่มจากบทความประจำ จำนวน 5 เล่ม

5.1 ซอยซีไรต์

5.2 ลูกทุ่ง โรงถ่าย นิยายรัก

5.3 โรงจำนำ ความรักและเล่าเต็ง

5.4 แก่งปาก(กา)หาคะหลิว จำนวน 29 เรื่อง

5.5 กระเทียมเขียว จำนวน 25 เรื่อง

6. บทความประจำในหนังสือมติชนสุดสัปดาห์ ฉบับปี พ.ศ. 2548 (มกราคม - กันยายน)
จำนวน 35 เล่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากข้อมูลที่นำมาวิจัยเป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิ ซึ่งนำมาจากผลงานเขียนประเภทเรื่องสั้น นวนิยายและบทความของวาณิช จรุงกิจอนันต์แบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. ด้านการใช้ถ้อยคำ ใช้แนวคิดของกาญจนา วิชญูปกรณ์
2. ด้านการใช้คำให้เกิดภาพ ใช้แนวคิดของกาญจนา วิชญูปกรณ์
3. ด้านการใช้ประโยค

3.1 การใช้ประโยคเพื่อการสื่อสาร ใช้แนวคิดจากเอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาเพื่อการสื่อสารของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

3.2 การใช้ประโยคสั้น ประโยคยาว ใช้แนวคิดของกาญจนา วิชญูปกรณ์

4. ด้านน้ำเสียงและท่วงทำนองแต่ง ใช้แนวคิดของกาญจนา วิชาปกรณ์

การศึกษาค้นคว้าและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาลีลาการใช้ภาษาในงานเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์ ซึ่งเป็นนักเขียนที่มีผลงานหลายประเภท ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์ในการศึกษาเฉพาะท่วงทำนองการเขียนหรือสไตล์ของผู้เขียนเท่านั้น โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประวัติและผลงานของวาณิช จรุงกิจอนันต์
2. รวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี และคอลัมน์ประจำที่เป็นบทความ
3. รวบรวมความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลีลาภาษาหรือท่วงทำนองการเขียน
4. กำหนดขอบเขตการวิเคราะห์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ลีลาภาษาหรือท่วงทำนองการเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์ โดยใช้แนวความคิดของกาญจนา วิชาปกรณ์

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลลีลาภาษาในงานเขียนต่าง ๆ ของวาณิช จรุงกิจอนันต์ ผู้วิจัยจึงนำมาวิเคราะห์ดังนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ลีลาภาษาในงานเขียนโดยพิจารณาจากการใช้คำ การใช้คำให้เกิดภาพ การใช้ประโยคและน้ำเสียงหรือท่าทีของผู้แต่ง
2. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเขียนบรรยายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ
3. สรุปผลและนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ลีลาภาษาในงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์” ผู้วิจัยได้ศึกษาลีลาภาษาที่ปรากฏในงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ ตามที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัยแล้วนำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดของกาญจนา วิชาญปรกรณ์และเอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาเพื่อการสื่อสาร ตามที่ปรากฏในการตรวจเอกสารบทที่ 2 พบผล ดังต่อไปนี้

1. ลีลาภาษาในการใช้คำ

1.1 การใช้ถ้อยคำเหมาะสมกับตัวละครและเนื้อเรื่อง

1.1.1 การใช้คำศัพท์เฉพาะ

1.1.2 การใช้คำเก่า คำโบราณ

1.1.3 การใช้สำนวนใหม่

1.2 การใช้คำที่ใช้สื่อสารแบบสามัญชนทั่วไป

1.2.1 การใช้คำภาษาปาก

1.2.1 การใช้คำตลาด

1.2.2 การใช้คำแสลง

1.2.3 การใช้คำหยาบ

1.2.4 การใช้คำตัด คำย่อ

1.2.5 ภาษาถิ่น

1.2.2 การใช้คำภาษาต่างประเทศ

1.2.2.1 คำทับศัพท์

1.2.2.2 คำกริยาภาษาต่างประเทศ

1.3 การเล่นคำ

1.3.1 คำซ้ำ

1.3.1.1 การใช้ไม่ยมก

1.3.1.2 ซ้ำคำแบบมีคำหรือข้อความขึ้น

1.3.1.3 ซ้ำคำชนิดเปลี่ยนเสียง

1.3.2 คำซ้อน

1.4 การเล่นเสียง

1.5 การใช้คำเลียนเสียงพูด

1.6 การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ

1.7 การใช้คำติดปาก

1.7.1 การใช้คำ “แบบว่า”

1.7.2 การใช้คำ “เหลือปากว่าแรง”

1.7.3 การใช้คำ “อย่างกะ”

1.7.4 การใช้สรรพนาม “ผม”

1.8 การแทรกบทกลอนและบทเพลง

2. สีสัญญาในการใช้คำให้เกิดภาพ

2.1 การใช้คำอุปมา

2.2 การใช้คำอุปลักษณ์

2.3 การใช้บุคลาธิษฐาน

2.4 ภาพพจน์แบบประชดประชัน

3. ลีลาภาษาในการใช้ประโยค

3.1 การใช้ประโยคในการสื่อสาร

3.2 การใช้ประโยคสั้น

3.3 การใช้ประโยคยาว

4. ลีลาภาษาในด้านน้ำเสียงหรือท่าทีของผู้แต่ง

4.1 น้ำเสียงประชดประชัน

4.2 น้ำเสียงเคร่งเครียดจริงจัง

4.3 น้ำเสียงร่าเริง

4.4 น้ำเสียงเรียบง่ายตรงไปตรงมา

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ลีลาภาษาในการใช้คำ

การเลือกสรรในด้านของการใช้ถ้อยคำ ผู้เขียนย่อมต้องเลือกสรรคำต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และตัวละครหรือเหตุการณ์ของเรื่อง เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและประทับใจผู้อ่าน จากการศึกษางานเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์ พบว่ามีลักษณะการใช้คำดังนี้

1.1 การใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและตัวละคร

วาณิช จรุงกิจอนันต์ มีการสรรค์สร้างถ้อยคำตามความเหมาะสมของเรื่องและตัวละครที่กำหนด เช่น

1.1.1 การใช้คำศัพท์เฉพาะ

คำศัพท์เฉพาะ หมายถึง คำที่ใช้เฉพาะในวงการใดวงการหนึ่งเท่านั้นซึ่งคนอื่นจะไม่เข้าใจ เช่น คำศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ กฎหมาย สังคมวิทยาและรวมถึงคำศัพท์ที่ใช้ในทางศาสนา (ประทีป, 2543: 9) ในงานเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์ มักใช้คำศัพท์ทางด้านจิตรกรรมเล่าเรื่องการเรียนรู้ของตนเอง เช่น

จะอธิบายหน้าตาของพิมพ์สังกะสีให้ฟัง พิมพ์สังกะสีภาษาฝรั่งเรียกว่า Intraglio เหตุที่เรียกว่า อินทากลิโอก็เพราะมันเขียนว่าอินทากลิโอ เหตุที่มันเขียนว่าอินทากลิโอก็เพราะมันไม่เขียนว่าอินทากลิอ้วนแหละจ๊ะ

(วาณิช, 2528: 211)

หล่อนรู้หรือเปล่าว่าพิมพ์หินเป็นยังไง พิมพ์หินภาษาฝรั่งเรียก LIHOGRAPHY ก็เอาหินเรียบ ๆ มาแผ่นหนึ่ง ผ่านกรรมเวรวิธีอันยากเย็นแล้วก็กลิ้งหมึกพิมพ์

(วาณิช, 2528: 221)

คำว่า คัลเจอร์ช็อก (culture shock) นี้ ไม่รู้จะแปลเป็นไทยว่าอะไรดี ถ้าจะแปลให้ได้ ความครบถ้วนอย่างภาษาอังกฤษและเป็นที่เข้าใจทั่วไป ก็น่าจะแปลว่าความตระหนักกับวัฒนธรรม ใช้คำว่า “ตระหนัก” ก็รู้สึกว่าจะมากเกินไปนิด แต่ก็ดูจะดีกว่า “สะดุ้ง”

(วาณิช, 2538ก: 1)

ผมจึงเป็นตัวการสร้างปัญหาให้กับพรรคพวกอย่างมากในระหว่างที่ทำละครด้วยกัน บทละครควรจะส่งให้เพื่อนร่วมงานอย่างน้อยสองวันล่วงหน้า เพื่อที่ผู้กำกับฯ จะได้อ่าน และกำหนด “บล็อกกิ้ง” อันหมายถึงกำหนดว่าในแต่ละฉากตัวละครแต่ละตัวควรจะยืนนั่งเดินนอนอยู่ตรงไหน อย่างไร ฝ่าย “คอสตูม” หรือเสื้อผ้าจะได้รู้ว่าตัวละครจะต้องใช้เสื้อผ้าอย่างไร ใช้กี่ชุด จะหาได้จากที่ไหน ขอยืมใคร ฝ่าย “พร็อพ” อันหมายถึงของประกอบในฉาก จะได้ว่ามีอะไรจะต้องใช้บ้าง

(วาณิช, 2538ก: 140)

1.1.2 การใช้คำเก่า คำโบราณ

คำเก่าหรือคำโบราณเป็นคำที่ใช้กันในสมัยก่อน ซึ่งปัจจุบันอาจเลิกใช้ไปแล้วหรือยังใช้ในคนที่มีอายุมากไม่ได้ใช้กันโดยทั่วไป (ประทีป, 2543: 10) ดังปรากฏในเรื่องสั้น “เพลงใบไม้” ในชอยเดียวกัน เพื่อให้สอดคล้องกับตัวละครเอกของเรื่องคือ ยาย เช่น

ทำไมจะต้องลงมาดินทำทุกวัน ยายก็ว่าดินทำมันไกลไคนี้ ทำไมจะต้องไปใช้น้ำในตุ่ม ให้ เปลือง ยิ่งตอนนี้น้ำหลากปรึ้มฝั่ง ไม่ต้องลงกระได ยิ่งสบาย

(วาณิช, 2537ก: 1)

ยายเดินเข้าครัว คดข้าวใส่ชามนั่งเปิบกิน

(วาณิช, 2537ก: 20)

1.1.3 การใช้สำนวนใหม่

สำนวนใหม่ เป็นลักษณะที่ผู้เขียนนำสำนวนเดิมมาเปลี่ยนใหม่แต่คงใช้ในความหมายเดิม เช่น

ถ้าฉันมีนาฬิกาพิช อันทำด้วยเงินตรา ฉันก็จะนั่งนาวานันรีเทิร์นทูประเทศไทยแล้วโดยไม่
ต้องรู้หลบเป็นหลักติดปีกต่อหาง

(วาณิช, 2528: 118)

สำนวนเดิม : รู้หลบเป็นปีกรู้หลักเป็นหาง

เรื่องจะมานั่งไ้ มดไม่ให้ไตไร่ไม่ให้ตะ

(วาณิช, 2528: 123)

สำนวนเดิม : มดไม่ให้ไตไร่ไม่ให้ตอม

ฝรั่งทุกคนพอครุถาม มันพูดเป็นต่อยหอย บางคนทำงานหมาไม่แตก แต่พูดน้ำไหลไฟ
แลบจนครูต้องยอมมัน

(วาณิช, 2528: 217)

สำนวนเดิม : น้ำไหลไฟดับ

แหม....ฉันคอยจะไ้กลน้ำท่วมทุ่งผักบุ้งหروมแหรมเสียเรื่อย

(วาณิช, 2528: 77)

สำนวนเดิม : น้ำท่วมทุ่งผักบุ้งโหรงเหรง

เล่าให้ฟังพอเป็นกระสายรู้ไว้ไว้ว่าใส่ปากหาหา

(วาณิช, 2528: 184)

สำนวนเดิม : รู้ไว้ไว้ว่าใส่ปากแบกหาม

1.2 การใช้คำแบบสามัญชนทั่วไป

1.2.1 การใช้คำภาษาปาก

ภาษาปาก เป็นภาษาที่ใช้ในการพูดในชีวิตประจำวัน มักใช้ในสถานที่ที่เป็น
ส่วนตัวกับบุคคลที่สนิทสนมคุ้นเคย (กรมวิชาการ: 313) เช่น

1.2.1.1 การใช้คำตลาด

คำตลาด เป็นคำที่สามัญชนทั่วไปใช้พูดสื่อสารกันตามปกติโดยไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้องและความเหมาะสม แต่สามารถสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี เป็นการพูดอย่างไม่เป็นทางการ (ประทีป, 2543: 8) เช่น

ฉันใจเหี่ยวหมดเลย ขึ้นไปนั่งบนเรือบินตอน 2 โมง เครื่องบินออก 4 โมงตรง

(วาณิช, 2528: 32)

หยุดไอ้เรื่องดินฟ้าอากาศซึ่ง ๆ ใจแก้นั่นก่อน มาพูดเรื่องหนังโป๊กันดีกว่า ฉันมาอยู่ที่นี่ได้ 2-3 วัน ก็นั่งรถเมล์ไปดาวน์ทาวน์ได้ เพราะรถเมล์มันผ่านใกล้ ๆ บ้านที่ฉันพัก

(วาณิช, 2528: 53)

แล้วก็มีการเหล่า มีทั้งบาร์ธรรมดาและบาร์ทอปเลส ซึ่งก็เหมือนแถวพัฒนาพงศ์บ้านเรา แต่ห่วยกว่ากันหลายเท่า นับแต่เบียร์ซึ่งขายแก้วละ 75 เซ็นต์เป็นเบียร์ถัง กลิ่นยังกะเอี้ยวหมัก

(วาณิช, 2528: 58)

ยิ่งตอนเดินมารอรถเมล์กลับบ้าน หรือขึ้นเครื่องเพราะมันนาน ๆ จะมาคัน แล้วเดินกลับฉันยังสงสัยตัวเองหนักเข้าไปอีกค่าที่ว่ามันหนาวเป็นบ้าเป็นหลัง ไอ้ความหนาวนะพอทน แต่ไอ้ปวดท้องฉี่นี่สิเต็มทน

(วาณิช, 2528: 60)

ออกจากบ้านผมก็ล่อกล้วยเดี่ยวรถเงิน ซื้อมาตุ๋นไว้กินที่บ้าน ไม่ทำกินเองให้เหนื่อยยากหรอก ประหยัดกว่าเยอะเลย

(วาณิช, 2543ก: 22)

ตอนอยู่ศิลปากรเวลาเขียนผู้ชายไม่ได้แก้ผ้าหมดนั่งกางเกงถึงไว้ตัวหนึ่ง แต่ถ้าเขียนผู้หญิงก็แก้หมด แล้วก็ใช้จดทำให้มันมีคิขิดหน่อย แต่ที่นี้ทั้งนายหรือนางแก้หมดแล้วทำก็ไม่ต้องจัด เพราะแบบจะจัดทำเอง

(วาณิช, 2528: 222)

เด็กคนหนึ่งเดินเตะไอติมผ่านมา

(วาณิช, 2537ก: 161)

ผมอยากรู้จักเธอเพราะรูปร่างหน้าตาของเธอกระแทกใจผม ส่วนเธออยากรู้จักผมเพราะ
โดนข้อเขียนของผมกระแทกใจเข้า

(วาณิช, 2537ก: 224)

เวลาครูล้อมมาทักให้ว่าไม่ใช่ ไม่ใช่ออย่างนั้น ก็กราบลูกเดียว

(วาณิช, 2548ก: 76)

ผมก็อ้า ๆ อึ้ง ๆ อยู่ ถึงเวลาก็ไปไม่ได้เพราะผมจำเป็นจำใจต้องอยู่โยงเฝ้าบ้าน มีหมาสอง
ตัว จะฝากบ้านไว้กับมันก็ใช่ที่ ไม่ได้จะไปแค่ปากซอยนี่ครับ....เมียผมเขาไปต่างจังหวัด

(วาณิช, 2548จ: 76)

1.2.1.2 การใช้คำแสดง

คำแสดง หมายถึง ถ้อยคำหรือสำนวนที่เข้าใจกันเฉพาะกลุ่ม ไม่ใช่ภาษา
ที่ถูกต้องตามหลักภาษา มักนิยมใช้ในช่วงเวลาหนึ่ง คำใดไม่เป็นที่นิยมก็เลือนหายไป คำใดนิยมก็
ยังคงใช้(ประสิทธิ์ และคณะ2544: 265) เช่น

ฝั่งประเทศฝั่งเมืองมันเนียบมาก เส้นกั้นเขตแดนระหว่างเมืองระหว่างรัฐตรงแนวเลย

(วาณิช, 2528: 48)

ที่ฉันได้ยืมมาจะ ๆ มีอยู่ 3 คำ

(วาณิช, 2528: 61)

อาทิตย์ที่แล้วที่เมืองที่ฉันอยู่นี้คนไทยโดนไอ้เกชวิไป 2 คน ทำงานปัมทั้งคู่

(วาณิช, 2528: 81)

ปีนก็ต้องขัดดำเอาไว้หน้ารำคาญ พวกนี้ควบลับไอ้โป (ตำรวจอเมริกัน)

(วาณิช, 2528: 96)

แต่เสนอเข้าไปที่ไร โคนแบนลงมาทุกที

(วาณิช, 2528: 124)

เปเปอร์บอย คือเด็กส่งหนังสือพิมพ์แหละจะ โก้ยหอยออกอยู่เมื่อไหร่

(วาณิช, 2528: 207)

เมื่อวานไอ้พวกโพรงไม่ฟังจะโน้มนเบี่ยเราไว้ย

(วาณิช, 2543ข: 99)

แล้วหล่อนก็ไม่ต้องแรดเอาไปถามใครล่ะว่าที่ฉันว่ามานะจริงไหม

(วาณิช, 2528: 47)

นอกจากข้อหนึ่งแล้ว 5 ข้อหลังไม่มีปัญหาอะไรทำงานแบ้งค์ซะอย่างสบายไปแปดอย่าง

(วาณิช, 2528: 14)

หัวหน้าของฉันไม่กล้าอยู่สองประการคือไม่กล้าเซ็นผ่าน และไม่กล้าส่งคืนมาให้ฉัน และได้ส่งไปให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ซึ่งก็ देंคืนมาอย่างทันทู๊ ๆ นั้นแหละ ผู้ช่วยผู้อำนวยการนะ นอกจากไม่ค่อยพูดแล้ว ยังพูดค่อยอีกด้วย ฉันเลยไม่กล้าเข้าไปพูด ถ้าเป็นผู้อำนวยการละ ก็คงกล้าเข้าไปด้าอ้วยด้วยเพราะเคยไล่เตะกันมาแล้ว

(วาณิช, 2528: 30-31)

เหนื่อยก็เหนื่อย เงินก็น้อย อุดค่าหุญซื้อฮุไป

(วาณิช, 2528: 242)

ถ้าคิดว่าคุ้มก็ต้องเอา เรื่องความรักนี้เราถึงไหนถึงกัน ไม่ยั่นอยู่แล้ว หรือไง

(วาณิช, 2544: 149)

ให้ตายเถอะโรบิน...ผมไม่เคยคิดจะทำอย่างที่ว่านี้มาก่อนเลย

(วาณิช, 2541ก.: 24)

ถ้าเป็นอย่างนั้นล่ะก็ ปลงเสียเถอะแม่จ้านิยร เอาไว้ชาติหน้าฟ้าใหม่ค่อยมาสู้กับเขา
อีกที

(วาณิช, 2544: 56)

1.2.1.3 การใช้คำหยาบ

คำหยาบ เป็นคำที่นิยมพูดกันในกลุ่มเพื่อนสนิทโดยเฉพาะผู้ชายด้วยกัน
ไม่นิยมใช้ในงานเขียน ยกเว้นผู้เขียนต้องการสื่ออารมณ์ตามสถานการณ์ของตัวละครที่ปรากฏใน
เรื่อง เช่น

ขณะเขียนจดหมายถึงหล่อนอยู่นี้ จันก็กำลังนึกอยู่เหมือนกันว่าจันมาอเมริกาทำหอกอะไร

(วาณิช, 2528: 44)

เมืองลองบิชเสือกเก็บภาษีแพงเกินไป

(วาณิช, 2528: 49)

แปลว่าล้วงลึกสุดลาคอ หรือว่าคอหอยมหัศจรรย์ อะไรก็ตามใจหล่อน รู้ไว้แต่ว่ามันโป้
ฉิบหายวายป่วงหมดแล้วกัน

(วาณิช, 2528: 55)

โง่ / ยากฉิบหาย

(วาณิช, 2544: 126)

“กูของกูได้เรือนเท่าแมวคืนตายแค่นี้” ขยายบอก

(วาณิช, 2537ก: 20)

เออ...ให้มันหาลงได้อย่างนี้ชีวะคนไทยด้วยกัน

(วาณิช, 2528: 76)

ฝรั่งทุกคนพอครุถาม มันพูดเป็นต้อยหอย บางคนทำงานหมาไม่แตก แต่พูดน้ำไหลไฟ
แลบจนครูต้องขอมัน

(วาณิช, 2528: 217)

ครึ่งหนึ่งเห็นจะเลยสำหรับคนที่ต้องการเป็นอาจารย์ เพราะเป็นงานสบาย มันสบายโคตร
สบายจริง ๆ

(วาณิช, 2537ก: 59)

เป็นคนไทยก็ไม่เสือกบอก...จะแตกอะไรก็บอก ๆ มาให้รู้เรื่อง

(วาณิช, 2544: 189)

พอทำทำรู้จักคนที่ตีนพร้อมจางตีนรอกก็มีเยอะ

(วาณิช, 2548ช: 76)

อย่าตะกละไปหน่อยเลยนะ เพิ่งจะเอาผมลงดินได้สองเดือนเท่านั้นเอง แตกฝรั่งขึ้นกันไป
พลาง ๆ แล้วกัน

(วาณิช, 2543ข: 21)

“จะจับเขาแตกละซี” เจ้าลูกกบคักคอผม

(วาณิช, 2543ข: 54)

เมื่อวานไอ้พวกโพรงไม้ฝั่งชะโนดเบี้ยวเราไว้อย่างตามพิคแม่งถึงรังเลย हां...จนแล้วไม่รู้จัก
เจียม

(วาณิช, 2543ข: 99)

ที่เลวร้ายคือเมื่อเดินออกมาถึงถนนใหญ่ แกว ๆ โพธิ์สามต้นหรือแกว ๆ เจริญพาศน์ ไม่มี
น้ำคร่ำที่จะเอาเท้าแช่ ต้องเดินไปแล้วหลบเข้าร่มบริเวณที่ถนนไม่ร้อนจัด กว่าที่จะถึงวัดมอญนี้ใจ
แทบจะขาด ตีนแทบจะสุก

(วาณิช, 2548ฐ: 76)

“ใครบอกเอ็งล่ะว่าไม่มี เขาก็มีของเขา มีคนมาจับเขาดั่งเะะ เหมียวเขาบอกมีอยู่คนหนึ่ง
ตามล่าเขาอยู่ รวบจับหายเป็นลูกเจ้าของโรงแรม

(วาณิช, 2535: 34)

การจอดรถหลัก แม่...ง นานมากและเสียเวลาประจำ พาลให้คนรถรับปลายทางหงุดหงิด
ทุกครั้ง

(วาณิช, 2548ธ: 76)

1.2.1.4 การใช้คำตัด คำย่อ

คำตัด คำย่อก็คือการตัดคำให้เหลือพยางค์สั้นลงแต่ยังคงมีความหมายเดิม
อยู่ หรือคงเค้าความหมายเดิมอาจจะย่อคำหรือย่ออักษรก็ได้ (กำชัย, 2537: 137) เช่น

ปีนก็ต้องยัดตัวเอาไว้หน้ารารานู พวกนี้ฉวกับไอ้โป (ตำรวจอเมริกัน)

(วาณิช, 2528: 96)

ไอ้โป หมายถึง Police

จึงเปิดดิกของ ท.ว.พ. โดยสอ เสถบุตรดู ก็ปรากฏว่า Scrambled egg นั้นแปลว่าไข่คน

(วาณิช, 2528: 185)

ดิก หมายถึง Dictionary

ท.ว.พ. หมายถึง สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

มหา'ลัยที่ฉันเรียนมีนักเรียนประมาณสามหมื่น

(วาณิช, 2528: 189)

มหา'ลัย หมายถึง มหาวิทยาลัย

เช้าวันศุกร์คุณจอมโทร...มาหาผม

(วาณิช, 2535: 50)

โทร หมายถึง โทรศัพท์

“รู้จักกันที่เมืองนอกกะ เรียนที่ยูเคด้วยกัน จอมเขาเป็นนักเรียนทุน เขาเรียนเก่ง

(วาณิช, 2535: 101)

ยู หมายถึง University มหาวิทยาลัย

ตอนเรียนอยู่สุพรรณฯ นั้นชุดนักเรียนของผมเป็นกางเกงขาสั้นสีเทาที่ พี่ชายท่านอธิการ ฯ

(วาณิช, 2548ฐ: 76)

สุพรรณฯ	หมายถึง	สุพรรณบุรี
อธิการ ฯ	หมายถึง	อธิการบดี

กรุงเทพ ฯ ฝั่งธน ฯ สมัยสี่สิบปีก่อนต่างจากกรุงเทพ ฯ ฝั่งธน ฯ สมัยนี้

(วาณิช, 2548ฐ: 76)

กรุงเทพ ฯ	หมายถึง	กรุงเทพมหานคร
ฝั่งธนฯ	หมายถึง	ฝั่งธนบุรี

อันเนื่องมาจาก รฟท.

(วาณิช, 2548ธ: 76)

รฟท. หมายถึง รถไฟฟ้าไทย

ฉันว่าไอ้ จอ.มอ. ฉบับนี้ชักจะเย็นเขี่ยดียาว

(วาณิช, 2528: 66)

จอ.มอ. หมายถึง จดหมาย

วันนี้บอกเรียนจุฬาฯ ฟรุ้งนี้พอคุยกลุ่มใหม่บอกจบธรรมศาสตร์

(วาณิช, 2528: 111)

จุฬาฯ หมายถึง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่สุดก็มีรถของ กทม.บริการประชาชนมาวิ่ง

(วาณิช, 2543ข: 59)

กทม. หมายถึง กรุงเทพมหานคร

บวกลบคูณหาร ห.ร.ม. เข้า ค.ร.ม. ของ ค.ร.ป.ม.(คึกฤทธิ์ ปราโมช) แล้วมันก็ ช.ต.พ. ศูนย์
นั้นแหละ

(วาณิช, 2528: 206)

ทีวีที่นี้ออกข่าวว่าคึกฤทธิ์ไม่ได้

(วาณิช, 2528: 228)

ไอนี้จบเดคที่ศิลปากรไปขลุกขลิกอยู่นิวอร์ค 3 ปี จบโท ผ่านมา LA เตรียมกลับเมือง
ไทย ไอ่เหินจบอะไรไม่รู้ที่ธรรมศาสตร์แล้วไปจบอะไรก็ไม่รู้ที่ชิคาโก ผ่านมาแอล.เอ. เตรียม
กลับเมืองไทย แล้วก็ไอิ้อีกจบเศรษฐศาสตร์ เกษตร

(วาณิช, 2528: 235)

เดค	หมายถึง	การตกแต่ง (Decorate)
L.A	หมายถึง	เมืองลอสแอนเจลิส
แอล.เอ.	หมายถึง	เมืองลอสแอนเจลิส

ขายของก็มีเฮง ๆ ซวย ๆ ยังไงเงินก็ยังดีกว่าไปเป็นเนอสเอดตอนที่ยังสอบ R.N. หรือ
LV.N. ไม่ได้

(วาณิช, 2528: 242)

R.N.	หมายถึง	พยาบาล
L.V.N.	หมายถึง	ผู้ช่วยพยาบาล
NURSE AIDS	หมายถึง	คนเข็นรถ เช็ดอึ เช็ดฉี่ จัดเตียง เทกระโถน

ผมวิ่งมาหอบแฮ่กอยู่น้ำ เอ.ยู.เอ. ขึ้นนั่งรถแท็กซี่คันหนึ่งที่ผ่านมา

(วาณิช, 2537ก: 268)

อีกเรื่องที่ตลกมากคือทาง รฟท. เขามีการลดราคาค่าโดยสารให้ผอ.(ผู้สูงอายุ)

(วาณิช, 2548ธ: 76)

ไม่ได้มี รปภ.หน่วยรักษาความปลอดภัยอย่างที่เห็น ๆ ทุกวันนี้

(วาณิช, 2548ธ: 76)

นอกจากนี้ยังพบว่า วาณิช จรุงกิจอนันต์ นิยมใช้คำย่อเป็นคำเต็ม เช่น

เรียนจบของผมหมายถึงเรียนจบชั้นมอศอสามที่โรงเรียนประจำอำเภอ

(วาณิช, 2541ข: 73)

ตอนนั้นไอ้หอยเรียนปอสี่ ผมเรียนปอหนึ่ง

(วาณิช, 2541ข: 77)

ผมนั่งรถไฟทางไกลไปเชียงใหม่หนแรกตอนต้นปีสองห้าหนึ่งสอง

(วาณิช, 2548ณ: 76)

อ่านแล้ววางไม่ลง เลยคิดว่าอ่านให้จบไปเลยดีกว่า ก็จบครับ จบเอาตอนหกโมงเช้า

(วาณิช, 2548ค: 76)

ตั้งแต่ผมอยู่ชั้นประถมหนึ่งนะครับ

(วาณิช, 2548ณ: 76)

ล้มเข้าเรียนจบปอสี่ที่โรงเรียนวัดมะนาว

(วาณิช, 2537ก: 23)

วันหนึ่งของปีสองพันห้าร้อยสิบเอ็ด

(วาณิช, 2543ก: .61)

1.2.1.5 การใช้ภาษาถิ่น

ภาษาถิ่น หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดติดต่อสื่อสารตามท้องถิ่นต่าง ๆ สื่อความหมายเข้าใจกันในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งแต่ละถิ่นอาจพูดแตกต่างกันไปจากภาษาไทยมาตรฐาน (วิไลศักดิ์, 2547: 1) ในงานเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์เรื่อง ฆาติกรรม ซึ่งเป็นเรื่องของศาลาฮ้อยเล่าทางภาคเหนือจึงปรากฏภาษาไทยถิ่นเหนือเพื่อให้เกิดความสมจริงของเรื่องด้วย เช่น

“ถ้ามันหลุมมาจะว่าจะไค มีคนตายขึ้นมาละจะยะจะไค”

หลวงพ่อกถามอินจ้าง

“ข้าซ่อมได้ ตู้อปอ มันจะบ่หลุมมา” อินจ้างยืนยันกับหลวงพ่อ เขาเชื่อว่าเขาจะซ่อมศาลาหลังนี้ได้ และจะไม่พัง

“ใช้ตั่งนกก้อ”

“เอาตั่งมาได้จะไค”

(วาณิช, 2537ก: 75)

1.2.2 การใช้คำภาษาต่างประเทศ

คำภาษาต่างประเทศ คือคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ มีทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีนภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น (ประสิทธิ์ และคณะ, 2544: 266) เนื่องจากผู้เขียนไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงพบมีการใช้คำที่เป็นภาษาอังกฤษ เช่น

1.2.2.1 คำทับศัพท์

คุณก็ต้องรู้แล้วว่าเขาไม่มาแน่ ๆ ไม่ใช่ นั่งรอเรื่อยไปจนตีสามตีสี่ โดยหวังว่าเพื่อ ๆ ว่าจะมา เซอร์ไพรส์ คุณมั่ง

(วาณิช, 2544: 17)

ที่คุณจะหนักแน่นถึงกับกล่าวว่า...ฉันรักเธอ แต่ฉันก็รักประชาชนด้วย..นั่น บอกตรง ๆ ว่ามันช่าง โนเบล เป็นไปได้ยากเย็นเหลือเกิน

(วาณิช, 2544: 126)

ยิ้มไม่ยิ้มก็ เซม ๆ อยู่แล้ว

(วาณิช, 2544: 223)

สอนที่นั่นชั่วโมงแล้วไปสอนที่โน่นต่อ วันศุกร์ไม่เอา เพื่อจะไป ลองวิกเอนด์ ที่ไหนบ้าง

(วาณิช, 2537ก: 58)

เขาส่งใบไต่สวนของโรงเรียนสอนภาษาแห่งหนึ่งในสหรัฐ ฯ มาให้ผมพร้อมกับบอกให้จัดการเรื่องเอาเอง

(วาณิช, 2528: 13)

แต่ไ้กรรมวิธีที่จะต้องทำตอนขอวีซ่าเข้าสหรัฐ ฯ นี้ซิ มันยุ่งพิลึก ผมโน้ตสิ่งที่ต้องนำไปยื่นตอนขอวีซ่ามี 6 อย่าง คือ

(วาณิช, 2528: 14)

นอกจากข้อหนึ่งแล้ว 5 ข้อหลังไม่มีปัญหาอะไรทำงานแบงก์ซะอย่าง

(วาณิช, 2528: 14)

ผมบอกเธอว่าเธอจะคอยติดต่อแหล่งยังงี้ก็ได้ ให้ตำรวจเขาโอเคว่าฉันไปเมืองนอกได้ก็แล้วกัน

(วาณิช, 2528: 17)

เป็นเรื่องฟลุคเหมือนกัน ที่ผมได้รับการตรวจเอกสารเป็นคนสุดท้ายของวันนั้นพอดี

(วาณิช, 2528: 19)

ไปจะกล่าวบทมา ถึงพาราตองบิชกว้างใหญ่ นี่ฉันจะเลคเชอร์ถึงภูมิภาคของเมืองที่ฉันมาอยู่ก่อน

(วาณิช, 2528: 48)

ทำมาจน 3 ชั่วโมงก็ไม่เห็นมันบอกให้เบรคเสียที ฉันจะเบรคเองก็ไม่กล้า ทั้งหัวทั้งเหนื่อย

(วาณิช, 2528: 89)

ถ้าฉันมีนาฬิกาพิช อันทำด้วยเงินตรา ฉันก็จะนั่งนาวานี้ริเทิร์นประเทศไทยแล้ว

(วาณิช, 2528: 118)

ถ้าจะรีเทิร์นก็ให้มันรีไทร์เสียก่อนเถอะ

(วาณิช, 2528: 152)

ส่งหนังสือพิมพ์ให้มันมาทั้งเดือน พอไปเก็บตังค์ โธ...มูฟซะแล้ว

(วาณิช, 2528: 208)

แต่ผมไม่ซีเรียสเรื่องปลดสารพิษหรือไม่ปลด

(วาณิช, 2543ก: 35)

ผมเป็นผู้ฟังที่ดีโดยนิสัย ฟังได้ทุกเรื่องโดยเฉพาะกับคนที่นับเป็นเพื่อน มีความเห็น
คอมเมนต์ตักท้วงแนะนำหรืออ้ออในจังหวะเหมาะสม

(วาณิช, 2543ก: 90)

ดีส อีส เดอะ เซลล์ เล็ทเตอร์ ภาษาฝรั่งเศส

(วาณิช, 2528: 47)

ถ้ามันยังคงแอฟ โน โอเพนนิ่ง ไรท์ นาว อยู่ ฉันก็คงจะร้ายเล็ทเตอร์มาถึงหล่อนอีกเร็ว ๆ นี้

(วาณิช, 2528: 91)

มีเรื่องตลก ตอนฉันเข้าไปเรียนแล้วอาจารย์ฝรั่งคนหนึ่งขอดูไบทรานสคริปต์ของฉัน

(วาณิช, 2528: 165)

อีกอย่าง ถ้าไม่เหลือกำลังรับนักเวลาเขามองก็ไม่ต้องให้มันโอเวอร์แอ็กชันมากจนเกินเหตุ

(วาณิช, 2544: 39)

ฝรั่งกลุ่มหนึ่งเข้ามาเช็กอินก็เห็นว่านั่งกันอยู่ ฝรั่งลงมานั่งดินเนอร์เสร็จออกไปไนต์ทัวร์ก็
ยังเห็นว่านั่งกันอยู่ จนฝรั่งตื่นเช้าลงมาเบรกฟาสต์และออกไปทัวร์ตลาดน้ำก็ยังเห็นนั่งกันอยู่

(วาณิช, 2541ก: 46)

ใครคิดว่ามีคุณสมบัติจะควอลิไฟให้ติดต่อมา อะไรทำนองนั้น

(วาณิช, 2544: 71)

1.2.2.2 คำกรรพภาษาต่างประเทศ

ก่อนที่จะไปทำงานอะไรหรือสมัครงานอะไรจะต้องมีใบโซเซียลเสียวก่อน ชื่อเต็มภาษาอังกฤษคือ SOCIAL SECURITY

(วาณิช, 2528: 78)

ภาพพิมพ์นั้นฝรั่งมันเรียกPRINT ไม่ใช่ GRAPHIC

(วาณิช, 2528: 164)

วิชาที่เป็น PROBATION นี้จะได้ต่ำกว่า B ไม่ได้

(วาณิช, 2528: 166)

มีวิชาอีกวิชาที่ฉันเข้าไปเรียนคือวิชา LIFE DRAWING

(วาณิช, 2528: 221)

มหาวิทยาลัยที่ฉันเรียนนี้ชื่อเต็มมันชื่อ California state University at Long Beach

(วาณิช, 2528: 154)

แล้วก็มีอย่าง How are you going to make it today ก็คล้ายๆ ฮาว อาร์ ยู แต่ไม่ใช่ตอบเหมือนกัน ประโยคนี้จะตอบว่า I will try to make it แล้วก็อาจเจอคำทักของพ่อมีบางคนว่า What do you say อย่างนี้ว่ามันถามหาเรื่อง คำตอบทั่วๆ ไป ก็คือ I say fine หรืออีกคำหนึ่งที่ไอ้มีดชอบทัก คือ What's happened ซึ่งไม่ต้องสาธยายว่ารถเล่นทับทางหมาหน้ากระทรวงมหาดไทยให้ชั้ยยาว ตอบว่า Nothing คำเดียว

(วาณิช, 2528: 183)

1.3 การเล่นคำ

การเล่นคำเป็นศิลปะอย่างหนึ่งในงานเขียนที่จะเพิ่มความสุขสนานสร้างสีสันแห่ง
ท่วงทำนองแต่งให้ชวนอ่าน ชวนติดตาม เช่น

1.3.1 คำซ้ำ

คำซ้ำ หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำ 2 หน่วย ซึ่งเหมือนกันทุกประการ
หรืออีกนัยหนึ่ง การพูดหรือเขียนคำใดคำหนึ่งอีกครั้งทำให้เกิดคำซ้ำ เช่น เด็ก ๆ สาว ๆ หนู ๆ
หลาน ๆ คำ ๆ แดง ๆ สวย ๆ ดี ๆ ในการเขียนคำซ้ำจะใช้เครื่องหมายไม้ยมกแทนคำที่ซ้ำ ใน
ภาษาไทยคำทุกชนิดซ้ำได้ แต่ไม่ใช่ว่าคำทุกคำในแต่ละชนิดจะซ้ำได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความหมาย
ของคำและบริบท (วลยา และคณะ: 62) และ (สนิท: 21) เช่น

1.3.1.1 การใช้ไม้ยมก

ถั่วอกเดี๋ยวนี้เขาขายเป็นถั่ว ๆ ตามซูเปอร์มาร์เก็ต เทใส่ซามไม่ต้องล้างน้ำ เขาล้างมาแล้ว
และก็เป็นแบบปลอดสารพิษ ใส่ซีอิ๊วขาวฉอก ๆ ๆ ซีอิ๊วดำนิดหนึ่ง น้ำมันหอยนิดหนึ่ง ตั้งกระทะ
ใส่น้ำมันให้ร้อนจัด เทถั่วอกในชามนั้นลงไป ผักดกถูกไฟบ ๆ ๆ... ๆ ๆ เสร็จ

(วาณิช, 2543ก: 19)

ทวนธนดินมาหาผมสองสามก้าวและหยุดยืนเฉย ๆ เขามองดูผมเดินเข้ามาหาเขานิ่ง ๆ
และยิ้มฝืน ๆ ให้ผม

(วาณิช, 2535: 89)

ถ้าแม่คุณจ๋อมเขาได้ คุณจ๋อมก็คงจะเขาได้ ผมคิดถึงตอนนี้ที่ไรแล้วให้เคอะ ๆ เขิน ๆ เก้ ๆ
กั๊ง ๆ ทุกทีไป ซ้ำเลื่องดูคุณจ๋อมก็ไม่เห็นที่ทำอะไรจากเธอ

(วาณิช, 2535: 263)

อย่างปี่นี้ผมกำลังคิดว่าออกจะเจิบ ๆ เหงา ๆ เฉา ๆ เฉย ๆ อยู่สำหรับการได้รางวัล

(วาณิช, 2537ข: 96)

เรื่องเครื่องดนตรีทั้งหมดที่มีในโลกนั้นผมพอจะเล่นเป็นงู ๆ ปลา ๆ อยู่เพียงอย่างเดียวคือ
หีบเพลงปาก

(วาณิช, 2541ข: 93)

เส้นทางที่ขุนแผนไป ๆ มา ๆ ระหว่างเมืองกาญจน์กับสุพรรณก็น่าจะเป็นถนนเส้นที่ไป
พนมทวนนี้แหละ

(วาณิช, 2541ก: 125)

เจ้าเกียรติศักดิ์มาอยู่กับผมใหม่ ๆ ยังเด็กมาก

(วาณิช, 2543ข: 36)

ตอนอยู่เมืองไทยฉันก็เขียนถวายไปหลายศาลอยู่ นี่ ๆ ก็บาปนะ

(วาณิช, 2528: 210)

เรื่องประเภทไม่มีเหตุผล อยู่ ๆ ก็มา อยู่ ๆ ก็ไป

(วาณิช, 2538ก: 31)

การนั่งอยู่ทั้ง ๆ ที่ข่าวดี ๆ เกี่ยวกับตัวเองไม่ใช่เรื่องจริงนั้น

(วาณิช, 2537ข: 40)

1.3.1.2 ซ้ำคำแบบมีคำหรือข้อความค้น เช่น

อ่านแล้วอ่านเล่า อ่านซ้ำอ่านซาก

(วาณิช, 2541ข: 11)

เพียงแต่อยากเห็น อยากมาดู อยากมารู้ อยากเป็นคนเด่น

(วาณิช, 2541ข: 41)

แต่เนื่องจากผมไม่ใช่คนที่ชำนาญการเพาะปลูกและไม่ได้มีเจตนาจะทำการเพาะปลูก ผม
จึงไม่ได้เพาะปลูกอะไรมากมาย

(วาณิช, 2543ข: 13)

เพื่อนที่คุ้น ๆ ก็มีจึงกำประจําอยู่สองตัว มีงูเขียวหนึ่ง งูหางมะพร้าวหนึ่ง คางคกนับไม่ถ้วน อี้อ่างนั้นนับไม่ถ้วน แมลงวันนับไม่ถ้วน ยุงนับไม่ถ้วน ตัวตะเข็บนับไม่ถ้วน

(วาณิช, 2543ข: 17)

สำหรับผมแล้วโรแมนติคก็คือโรแมนติคนะครับ โรแมนติคเพื่อโรแมนติค ไม่ใช่โรแมนติคเพื่อชีวิต ไม่มีโรแมนติคเพื่อประชาชน โรแมนติคเพื่อภูมิปัญญาพัฒนาสมอง ไม่เอา ไม่เอาเลย มีอะไรที่มีปัญญาสมทบมาด้วย ผมว่ามันไม่โรแมนติค

(วาณิช, 2548น: 76)

ฉันเดินไปเดินมาเดินมาเดินไป เพราะไม่รู้จะทำอะไรนอกจากเดินไปเดินมา ขึ้นข้างบนลงข้างล่างลงข้างล่างขึ้นข้างบน ลงขึ้นหลายหนฉันเสียจนเมื่อยขา นั่งดูทีวีก็เซ็ง เดินดูของก็เซ็ง ความที่ไม่รู้จะทำอะไรฉันเลยขึ้นบันไดเล่นเล่น บันไดลงกับบันไดฉันมันอยู่ติดกันฉันขึ้นแล้วก็ลงลงแล้วขึ้นอยู่อย่างนั้น ไม่ได้นับหรือกว่าขึ้นไปแล้วก็เที่ยวลงมาแล้วก็เที่ยวมันคงเขอะหนหรือเพราะฝรั่งผู้ชายคนหนึ่งซึ่งคงสงสัยเต็มแก่ว่า ฉันขึ้นลงหาวิมานอะไร

(วาณิช, 2528: 42)

เด็กฝรั่งถูกเลี้ยงให้ช่วยตัวเองทุกอย่างเมื่ออยู่ในวัยที่คิดว่าต้องทำได้ ขึ้นรถเมล์เอง หาที่นั่งเอง นั่งไม่ดีก็กะมาลงมาเอง แล้วก็ต้องลุกขึ้นเอง

(วาณิช, 2528: 123)

ถ้าพรถ้าพระถ้าพูดคำฉันถ้าผลุบคำโผล่อะไร

(วาณิช, 2528: 206)

ผมเป็นคนชอบคิดชอบค้นชอบเดาและชอบเถียง

(วาณิช, 2548ค: 76)

ไม่คิดจะหาบ้านใหม่มีบ้านใหม่อะไรอีกแล้ว ไม่มีปัญญาไม่มีรสนิยมและไม่มีสตางค์

(วาณิช, 2548จ: 76)

1.3.1.3 ซ้ำคำชนิดเปลี่ยนเสียง

การซ้ำคำประเภทเปลี่ยนเสียงนี้อาจจะเปลี่ยนเสียงส่วนใดส่วนหนึ่งของคำ อาจจะเปลี่ยนเสียงสระหรือเสียงวรรณยุกต์ เช่น

อย่าคิดว่านี่จะเป็นเรื่องใหญ่ หรือคิดว่าไม่เอาแล้ว ไม่ประกาศดีกว่า กบฏกะแบดอะไรไม่รู้ ฟังดูน่ากลัวพิลึก

(วาณิช, 2544: 16)

ผมไม่ได้มีปมด้อยปมदैอะไรดอกนะครับ

(วาณิช, 2541ก: 69)

ไม่ใช่หรอก ไม่ได้มั่งรังมั่งร้ายอะไร อยากจะให้เสียมาเกิดเป็นคนดุ่มมั่ง

(วาณิช, 2543ข: 26)

ข้าวเขียวอะไรกัน ผมกินข้าวที่ไหน ถ้ามส่งเดช ผมไม่ได้กินอะไรมาสองวันแล้ว

(วาณิช, 2543ข: 27)

ครับ ไม่รู้เรื่องเท่าไร ว่าแต่ท่านไปจำเรียนมาจากไหนกันล่ะ ทำไมถึงรู้เรื่องปรัชญา
ปรัชญาอะไรนี้ได้

(วาณิช, 2543ข: 49)

มาเรียนภาษาก่อน แล้วค่อยสอบโทเฟลที่นั่น ไอ้โทเฟลโทฝอยนี่เหมือนกัน เขาสอบกัน
โครม ๆ ไม่เห็นมีใครได้สักคน

(วาณิช, 2528: 14)

ผมว่าผมไม่ไปมันแล้วเมืองน่งเมืองนอก

(วาณิช, 2528: 17)

ที่จริงจะอนุมัติอนุมัติหรือยังนี่ไม่เป็นปัญหาสำคัญอะไรหรอก

(วาณิช, 2528: 28)

เดี๋ยวเธอจะค่าเอาเพราะคิดว่าฉันไปกะขงขนาดของเธอ

(วาณิช, 2528: 33)

แหม—ถึงฉันไม่รู้เรื่องกฎหมายกฎหมายก็เถอะ

(วาณิช, 2528: 65)

ฉันไม่ได้หิวหิวอะไร

(วาณิช, 2528: 91)

ถ้ากะไม่ถูกไม่กล้ากะ ๆ เขาก็อย่าไปผัดไปทำมันเลยข้าวผัดข้าวผัด

(วาณิช, 2543ก: 28)

“มีเมอะไรกัน ใครเขาจะมาชอบพี่”

(วาณิช, 2535: 29)

1.3.2 คำซ้อน

คำซ้อน หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาเรียงติดต่อกันโดยแต่ละคำนั้นมีความหมายสัมพันธ์กันด้านความหมาย อาจมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงข้ามก็ได้ จุดประสงค์ของการซ้อนคำเพื่อให้ได้ความหมายชัดเจน(วัลยาและคณะ: 55) เช่น

หรือบางทีมันค้มงานอะไร ผมก็ตั้งอกตั้งใจลืมเสียเลย ๆ

(วาณิช, 2543ก: 38)

แต่ในแวดวงที่ผมเที่ยวเตร่เฮฮา

(วาณิช, 2543ก: 51)

แต่ถ้าไม่มีใครเต็มอกเต็มใจจะมาเดินเป็นเพื่อนคุณ ไม่มีใครใส่ใจมาประคับประคองคุณ คุณก็ไม่ว่าหรอกที่จะเหลียวแลขวามองหน้ามองหลัง

(วาณิช, 2544: 38)

ฉันก็เริ่มมะงุมมะงาหรา

(วาณิช, 2528: 220)

ว่าจะเรียนวิชาอะไรที่มันกลับไปกู้บ้านกู้เมืองได้

(วาณิช, 2528: 224)

ผมทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ก้มหน้าก้มตาทำงานต่อไปเรื่อย ๆ โดยไม่เงยหน้า

(วาณิช, 2535: 119)

1.4 การเล่นเสียง

การเล่นเสียง หมายถึง การที่ผู้เขียนนำคำที่มีพยัญชนะ เสียงสระหรือเสียงวรรณยุกต์ เดียวกันหรือใกล้เคียงกันมาใช้ในตำแหน่งใกล้เคียงกัน เช่น

ประเทศไทยจึงระทดระทวยระทดระทมและเทะไปทุกที

(วาณิช, 2528: 174)

หมูนีสติมันมันซึกจะสติลงไปทุกสัปดาห์ เหตุเพราะโรคไม่ค่อยมีสติมันเข้ามาเป็นศัตรูทำอะไร ๆ ก็ซึกจะตามไม่ค่อยจะไต่ร่องตรวจตรา

(วาณิช, 2528: 177)

แต่จะให้พูดสาธยายเหตุการณ์ย้อนย้อนอย่างแม่ตะลุ่มขโมยตลับจากตลาดวังเตลิดหนี ตำรวจไปตามตลิ่ง แต่ไปไม่ตลอดถูกตำรวจล้อมตลบไล่ถลักถลักถลักไปติดตาราง

(วาณิช, 2528: 188)

เพราะมันจะเป็นต้นตอของความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยฟุฟาน่าเฟะและฟอฟฟัพัน(คอร์ปชั่น)

(วาณิช, 2528: 208)

1.5 การใช้คำเลียนเสียงพูด

คำเลียนเสียงพูด หมายถึง คำที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดเสียงพูดของตัวละครเพื่อให้เกิดความสมจริงและสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง สนุกสนาน เช่น

“ตาย พี่เขยวไม่ได้เจอกันตั้งนาน คิดทิ้งคิดถึง

(วาณิช, 2535: 105)

แหม พี่เขยวเนื้อเรื่องมันเลอะเทอะชอบกล อีตาผู้กำกับจะให้แสนนุ่งแต่ชุดอาบนํ้ากับชุดนอนนั่นแหละ บ้าบ้า

(วาณิช, 2535: 175)

แล้วก็ไม่ต้องถึงกับไปดิ้นทุเขามาตะคอกใส่ว่า นี่ชั้นงอนะ ง้อชั้นซี ทำไม่ถึงไม่ง้อชั้น หาไม่รู้หรือไงว่าชั้นกำลังงอน

(วาณิช, 2544: 41)

คนเขียนหนังสือเก่งและดีอย่างนี้จะหน้าเป็นยังงัยน้ำ...

(วาณิช, 2548: 76)

“แม่ลือนา มั่วสาว ๆ เขาสวยงาม มีหน่ง ๆ มาดิกปังเยะ เต้ม้งไม้ไค่มีชูตังค์ สู้พ่อลือไม้ไค่”

“พ่อลือนา อีเก้ง เมียสีกง ตองอีเอาแม่ลือไปนะ หน่ง ๆ จะผูกโคก้งหลายคอง เลี้ยวนา แม่ลือก็เทกจะผูกโคตตายเหมือนกัณนา”

(วาณิช, 2532: 81)

ตาดี้ ๆ ละเลงสี่เสี่ยหยั่งกะองุ่นเนา

(วาณิช, 2528: 237)

นิยายที่คุณเห็นว่าดีดีดี อ่านสนุกสนุนั้น อาจจะกลายเป็นนิยายซังกะบ๊วยเรื่องหนึ่งไปในทันทีที่คุณเริ่มเข้าใจ

(วาณิช, 2538ข: 6)

1.6 การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ

เป็นวิธีการถ่ายทอดเสียงที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น ลม ฝน น้ำ ไฟ ฯลฯ หรือคำที่เลียนเสียงกริยาอาการของคน สัตว์ หรือ สิ่งของ เพื่อเพิ่มอารมณ์และความรู้สึกรื่นเริง เช่น

คุณจอมส่งมือมาจะจับกับผม แต่เจ้าทวนชนตีมือผมเฉียะหนึ่ง ทำให้ผมขี้มเหง ๆ
ชักมือกลับ

(วาณิช, 2535: 6)

ถึงตอนนี้ผมหัวเราะก๊าก

(วาณิช, 2535: 63)

ทันใด มีเสียงกรางเฉียดดังแทรกเสียงจ๊อกแจ๊กของการพุดคุย เสียงเอี้ยดนี่ดังทอดเป็น
จังหวะยาว

(วาณิช, 2537ก: 85)

ฉันงี้ใจหายแวบ แหม่มแะ ๆ ดูพอรู้ว่าเป็นอะไรหัวร่อก๊ิกไปเลย แต่ไม่ยักว่าอะไร

(วาณิช, 2528: 40)

1.7 การใช้คำติดปาก

คำติดปาก เป็นคำที่ผู้เขียนใช้พูดจนเคยชินและมาปรากฏในงานเขียน แบบว่า อย่างกะ
ไม่เหลือปากว่าแรง แล้วก็ ฯลฯ เช่น

1.7.1 การใช้คำ “แบบว่า”

พรรคพวกผมคนหนึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีฝีมืออย่างยิ่งในเรื่องการทำอาหารฝรั่ง แบบที่เรียกว่า อาหารฝรั่งเศส มีร้านอาหารของตัวเอง แบบว่ามีลูกค้ามาสั่งจองจึงจะทำ

(วาณิช, 2543ก: 17)

ผัดแบบว่าเพื่อนคนไหนหิวชมชานมาก็เลยจานเลยช้อนได้เลย

(วาณิช, 2543ก: 19)

ผมเองไม่เคยใส่ใจเรื่องอาหารอะไรที่จะกินเพื่อสุขภาพสักเท่าไร ก็กินแบบว่าที่หากินได้ตามปกติ

(วาณิช, 2543ก: 98)

แบบว่าให้ลดลงจนสวมกางเกงได้สบาย ๆ อย่างเดิม

(วาณิช, 2543ก: 98)

เพื่อความสามัคคีก็เห็นทะเลาะโกรธเคืองในเรื่องต่าง ๆ กันอยู่ แบบว่าไฉนมารวมด้วย
กูไม่มา

(วาณิช, 2548ญ: 76)

แบบว่าเป็นคนคบกันมานานนะครับ

(วาณิช, 2548จ: 76)

ผมคิดว่าท่านเป็นคนสบาย ๆ แบบว่า “สบาย ๆ ลูกใจก็คบกันไป” นะครับ

(วาณิช, 2548ด: 76)

พอเป็นอะไรที่แบบว่าครามา มันเริ่มจะมีปัญหาเข้ามาเกี่ยวข้องแล้วครับ

(วาณิช, 2548น: 76)

ปลาแรดหลายตัวของผมนั่น ถ้ามันมีตีนเดินได้ ผมก็จะพามันลงเดินไปตามซอยอวดเพื่อนบ้าน แบบว่าจุ้งหมาเดิน เนื่องจากตัวมันใหญ่เหลือเกิน

(วาณิช, 2548ฉ: 76)

...แต่ผมไม่เข้าใจว่าท่านหลงเสน่ห์อะไรในงานเขียนของผม ผมเขียนถึงท่านโดยไม่ได้ออกชื่อ แบบว่าซุก ๆ ซ่อน ๆ ระหว่างบรรทัดไว้ แต่ซุกที่ไรซ่อนที่ไรท่านอ่านเจอทุกทีเลย

(วาณิช, 2548ป: 76)

1.7.2 การใช้คำ “เหลือบ่ากว่าแรง”

แม้จะเป็นเด็กตลาดไม่ได้เป็นลูกชานา แต่ผมก็ไม่รู้สึกเหลือบ่ากว่าแรงอะไรในการเริ่มต้นชีวิตในกรุงเทพ ฯ

(วาณิช, 2548ฎ: 76)

ยังบ้านผมเป็นบ้านรับแขก มีพรรคพวกเพื่อนฝูงมากินเหล้ากินข้าวอยู่ไม่ได้ขาด การทำอาหารทำกับข้าวมีอะหลาย ๆ อย่างมีอะมาก ๆ ก็ไม่ได้เป็นเรื่องเหลือบ่ากว่าแรง มีแม่หญิงท้อป”ซึ่งเป็นทั้งแม่บ้านและแม่ครัวฝีมือดี

(วาณิช, 2548ช: 76)

เพียบพูนด้วยเสน่ห์ที่ไม่ใช่เรื่องเหลือบ่ากว่าแรง เพราะคุณอาจเรียนรู้การมีเสน่ห์ได้

(วาณิช, 2544: 44)

การแต่งเนื้อเพลงเหล่สำหรับผมนั่น ไม่เหลือบ่ากว่าแรงหรอกครับ รวมถึงการแต่งเนื้อเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ

(วาณิช, 2548ก: 76)

1.7.3 การใช้คำว่า “อย่างกะ”

แจ็กมันฉาบปูนอย่างกะงานจิตรกรรมของแฟรง โคลัน หรือ ฮาดุง

(วาณิช, 2528: 175)

อย่างกะภาษาอังกฤษ นี่จับความตามท้องเรื่องใหม่เลยนะ

(วาณิช, 2528: 180)

กระเทยที่นี้ไม่ได้ปีดประตูดายหรือตายเพราะประตูที่ถูกปิดอะไรอย่างกะฟอนฟีฟีไล

(วาณิช, 2528: 189)

ไม่มีเรียกชุปเปอร์ซีเนียร์อย่างกะคณะจิตรกรรมของฉันทัน

(วาณิช, 2528: 189)

คือจะเป็นข่าวใส่ร้ายก็ไม่ใช่ แต่จะเป็นข่าวหวังดีก็ไม่เชิง อย่างกะข่าวที่บอกว่านายกอ
พาสาวสวย 3 คนไปที่นั่นที่นี้

(วาณิช, 2537ข: 40)

ไอ้โฮ...โรแมนติก ผมน่าจะรู้สึกอย่างกะว่าตัวพอง ใจสั้น ที่เดียว

(วาณิช, 2535: 197)

“รถมันคันยาวอย่างกะรถไฟ ของเขาจากัวร์ไวซ์ ของกมุตชูบิชิ” ธงไทยยังมีอารมณ์ขัน

(วาณิช, 2535: 214)

“แหม ท่านพุดอย่างกะคนบวชเรียนมาแล้วอย่างนั้นแหละ” ผมชมอีก

(วาณิช, 2543ข: 49)

1.7.4 การใช้สรรพนาม “ผม”

ผม เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 ซึ่งพบว่าวาณิชใช้คำว่า “ผม” เป็นตัวดำเนินเรื่องในงาน
เขียนของตนเอง ดังนี้

ผมชอบคุยกับจิ้งก่าแต่กว่าจะพูดกันรู้เรื่องก็เล่นเอาเหนื่อย

(วาณิช, 2543ข: 17)

ผมคิดอย่างเดียวในตอนนี้ว่าทำอะไรจะจับพี่เขาเป็น ๆ ได้

(วาณิช, 2541ก: 16)

ผมเคยได้ไปร่วมงานเลี้ยงฉลองแซ่ดของ “กฤษณา อโศกสิน”

(วาณิช, 2541ก: 53)

ผมไม่ชอบทำอะไรที่ต้องแข่งกับเวลาที่มีอยู่จำกัดตายตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาแค่สิบวินาทีหรือหนึ่งนาที

(วาณิช, 2541ก: 71)

พอผมโค่นต้นหางนกยูงทิ้ง จำปีสีนวลต้นนี้ก็งามขึ้น สูงชะลูดขึ้นเรื่อย ๆ

(วาณิช, 2541ก: 78)

ผมชอบตกปลาสด บริเวณไหนมีปลาสดชุมจะรู้ได้เพราะมันจะผูกให้เห็นเสมอ

(วาณิช, 2541ก: 112)

ผมง ๆ และแปลกใจที่ว่า ถ้ารางวัลชีวิตเป็นเรื่องของการค้าขายแล้ว มันเป็นอย่างนี้ มีใครเจ็บไข้ไม่สบายเฉพาะเรื่องนี้หรืออย่างไรกัน

(วาณิช, 2537ข: 26)

ผมจะไม่คิดถึงอะไรเกี่ยวกับการคัดเรื่องเข้ารอบและตัดสินอะไรนะครับ

(วาณิช, 2537ข: .43)

ผมว่าผมเป็นคนโชคดีมากทีเดียวที่มีความเห็นแตกต่างจากนักวิจารณ์ทั่วไปอยู่เสมอมา

(วาณิช, 2537ข: 84)

ผมรู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะทำเช่นนั้น

(วาณิช, 2537ข: 97)

ผมจำไม่ได้ว่ารู้จักและพบกับไอ้เฮ้งครั้งแรกเมื่อไหร่

(วาณิช, 2541ข: 19)

ผมจำวันแรกที่ผมเข้าโรงจำนำได้

(วาณิช, 2538ก: 23)

ผมมีโอกาสได้อ่านข้อเขียนของใครหลาย ๆ คน

(วาณิช, 2548ข: 76)

ผมจำเนื้อเพลงรู้จักเพลงของทูล ทองใจได้มากด้วยเหตุหนึ่ง

(วาณิช, 2548ค: 76)

ผมจำทิศทางอะไรในเชียงใหม่ไม่ได้แล้วละครับ

(วาณิช, 2548ค: 76)

ผมได้รับจดหมายจากผู้อ่านซึ่งเป็นผู้หญิงสองฉบับ

(วาณิช, 2548ง: 76)

ผมเองก็เคยทำบุญขึ้นบ้านใหม่อยู่หนหนึ่ง

(วาณิช, 2548จ: 76)

ผมลงได้ไปจังหวัดกระบี่ที่เกาะลันตาเมื่อเสาร์อาทิตย์ที่ผ่านมา

(วาณิช, 2548ญ: 7)

ผมเป็นคนหนึ่งที่อ่านเรื่องชุดเหมืองแร่ของคุณพี่อาจันต์ ปัญจพรรค์

(วาณิช, 2548ท: 76)

ผมมีความรู้สึกว่่าน้องใหม่รุ่นผมนั้นความอดทนน่าจะสูงกว่าน้องใหม่ยุคนี้ครับ

(วาณิช, 2548ฒ: 76)

ผมเพิ่งกลับจากญี่ปุ่นครับ

(วาณิช, 2548ณ: 76)

ผมว่าผมคงจะเคยเขียนต้นฉบับที่ชื่อ ”สำนวนไทย”ไปแล้วแน่ ๆ

(วาณิช, 2548ค: 76)

ผมยังไม่ได้กินเหล้าเป็นล่ำเป็นสันในตอนนั้น

(วาณิช, 2548ท: 76)

ผมเคยเขียนกลอนให้อ่านทางช่องเคทีวีเพื่อคุณอยู่นานหลายปี

(วาณิช, 2548ธ: 76)

ผมเขียนหนังสือมานาน ทำมาหากินด้วยการเขียนหนังสือมานาน

(วาณิช, 2548ป: 76)

สาบานว่าเป็นความสัตย์นะครับ ผมไม่ใช่คนก้าวร้าวโหดร้ายอะไรอย่างนั้นเลย

(วาณิช, 2548บ: 76)

1.8 การแทรกบทกลอนและบทเพลง

1.8.1 บทกลอน

ฉันบรรยายความคิดถึงบ้านไม่ค่อยถูกรู้สึกแต่ว่ามันว้าเหววังเวงวิเวกไปหมด เหลียวขวาก็
ใจหายเหลียวซ้ายก็ใจเหี่ยวยังไม่เหลียวก็ใจแห้ง มันล้าแล้งในอกเหมือนนกจากรัง คนอยู่หลังก็จะ
แลเซงแก้อย่างนั้นแหละ

(วาณิช, 2528: 67)

“ใบที่เก่าเขาดำร่าว่าฉิบหาย ผัวจะหายลูกจะหกดกได้ถุน จะถูกคนไล่ฆ่าอย่างทารุณ จะ
สิ้นบุญสิ้นสุขทุกประการ แม้นหลับตาเมื่อใดจะไม่ตื่น ถึงแก่ฟันแต่ไฟก็ไหม้บ้าน ขยับตัวผิด
จิ้งหะจะวายปราณ ปลงสังขารเตรียมตัวตายได้แล้วเอ๋ย”

(วาณิช, 2528: 210)

1.8.2 บทเพลง

....หอมเอยหอมดอกกระถิน รวยระรินเคล้ากลิ่นกองฟาง....

(วาณิช, 2537ก: 45)

เพราะพื้มันจน คนที่ไหนไม่แล ต้องจากบ้านจากพ่อจากแม่

(วาณิช, 2537ก: 49)

เปรียบเธอเพชรงามน้ำหนึ่ง หวานปานน้ำผึ้งเดือนห้า หยาดเพชรเกล็ดแก้วแววฟ้า
ร่วงมาจากฟ้าหรือไร

(วาณิช, 2548ผ: 76)

มหาลัย ‘ มหาลोक เด็กชายบ้านนอก เด็กหญิงบ้านนา

(วาณิช, 2548ท: 76)

พ.ศ. สองพันห้าร้อยสี่ ผู้ใหญ่ลี้ตีกลองประชุม

(วาณิช, 2548ฎ: 76)

ชื่อเรื่องคราวนี้ตั้งว่า ป่าเหนือเมื่อน้ำดอกไม้บาน เป็นวรรคขึ้นต้นของเพลง มนต์เมือง
เหนือ....วรรคที่ต่อจากชื่อเรื่องก็จะร้องว่า

ลมฝนบนฟ้าผ่าน

ฟ้ามองดั่งม่านน้ำตา

น้ำฝนหล่นจากปากฟ้า

ข้างแก่งเหมือนแอ่งน้ำตา

ไหลตกจากผาแว่วฟัง

(วาณิช, 2541ก: 135)

ร้อนลมหน้าแล้งใบไม้แห้งร่วงลอย หล่นทยอยเกลื่อนตาไหลตามกระแสน้ำพา
ลอยมาพร้อมกลีบดอกไม้

(วาณิช, 2541ก: 136)

ทะเลนั้นเป็นเหมือนถิ่นของเรา
จะขอเฝ้า トラบจนชีวิตเรานั้น
ยามคลื่นซัดกระเซ็น เข้าเ็นสำเนียงเคยชิน
เลือดไหลริน เพื่อคงเกียรติของนาวิ

(วาณิช, 2541ก: 154)

เพลงชมดง
ลูกหว่าร่วงววยกาเหว่าเสียคายนูกหว่า
ทีกาเหว่าไม่มาลูกหว่าไสว
กาเหว่าบินมาทำไมลูกหว่าร่วงหมด
กาเหว่าต้องอดสลดใจ

(วาณิช, 2541ก: 135)

โลกนี้อาจจ้ง อย่าหวังนึกแน	ไม่เที่ยงไม่แท้ย่อมแปรเปลี่ยนไป
กาเหว่าอดหว่าเหมือนดั่งข้าหมดหวัง	วิมานรักพังพลาตปลั่งเพลงไฟ
น้ำตาไหลไร	เทพารักษ์ร่มไทรสาขา
อุ้มสมพานางน้องมา	ให้ข้าเถิดหนาพระไท
มีน้ำตาข้าหลังรินจากใจ	ขอหลังไว้ล้างเท้าเทวดา

(วาณิช, 2541ก: 80)

สะเบสสมอพลัน	ออกสันดอนไป
ลัดไปเกาะสีซัง	จนกระทั่งกระโจมไฟ
เที่ยวหาข้าศึก	มิได้นึกจะกลับมาใน
ถึงตายตายไป	ตายให้แก่ชาติของเรา

(วาณิช, 2541ก: 153)

จะร้องเพลงนี้อย่างไพบจน์ ก็อาจจะเป็นเพลง “ไพบจน์ลาบวช”.. “ยี่สิบเอ็ดมิถุนาขอลาบวชแน่ แทนคุณพ่อแม่ที่เลี้ยงดูมา แพนเพลงทั้งหมดไพบจน์ต้องลา...”

(วาณิช, 2548ก: 76)

มีเพลงเกี่ยวกับชานาโงะคะ อย่าดูหมิ่นชานาเหมือนดังตาสี เอาผืนนาเป็นที่พำนักพักพิง
ร่างกาย

(วาณิช, 2532: 14)

เปิบข้าวทุกคราวคำ จงสู้งาเป็นอาจินนะคะ เหนือภูที่สุกนิจึงก่อเกิดมาเป็นคน

(วาณิช, 2532: 14)

“หากจะรักแล้ว รักใครก็จงรักเถิด ความรักบรรเจิดพริ้งเพริศหนักหนา ชีวิตคนเรานั้นเหลือ
ลือคณา อย่ารอช้าปล่อยเวลาให้ผ่านไป” ผมชอบความคิดและโวหารสูงแจ่มตรงนี้มาก “หากวันใดที่
แสงทองของชีวิตผ่าน โลกตระการพลันมีดครีมหอมเหม่อ วาระนั้นจะได้ดีดีไฟรักปรนเปรอ
หล่อเลี้ยงบำเรอ ต่อชีวิตให้ชื่นบาน”

(วาณิช, 2548ค: 76)

จำได้ว่าคุณพี่ชาญ เย็นแฉะ ไปด้วยและพี่เขาร้องเพลง เพลงที่ขึ้นว่า “ลอยเรือล่องลำไปตาม
สายชล แจ่มกระจ่างกลางหนไฉยลนวลจันทร์ เพ็ญส่องผิวปรางนางนวลชวนให้ใฝ่ปอง งามคล้าย
ดังทองทาบทาผิวนาง

(วาณิช, 2548ฐ: 76)

2. ลีลาภาษาในการใช้คำให้เกิดภาพ

2.1 การใช้คำอุปมา

อุปมา คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่โดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่าง
กัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกันและใช้คำที่มีความหมายว่า เหมือน หรือ คล้าย เป็นคำแสดงการ
เปรียบเทียบเพื่อยืนยันให้เห็นจริงว่าเหมือนอย่างไร ในลักษณะใด เช่น เหมือน คล้าย ดู ดูราว
ประหนึ่ง เพียง ดัง เหนก กล ฯลฯ

ดวงตาของยายก็แจ่มใส ดูราวกับว่าอาการไข้ของยายหายไปหมดสิ้น

(วาณิช, 2537ก: 27)

ตลอดจนลายดอกไม้สัญลักษณ์ที่ประดับเป็นจังหวัดรอบศาลางามอร่ามราวกับศาลาแห่งนี้
ประดับด้วยดอกไม้สีทองจรัสพราย

(วาณิช, 2537ก: 79)

ง่ายเหมือนการฉีกกระดาษชำระ

(วาณิช, 2544: 17)

ผมรู้สึกตัวเองเหมือนตกอยู่ในวงล้อมของสัตว์ร้ายชนิดหนึ่งที่จ้องมองผมอย่างประสงค์ร้าย

(วาณิช, 2528: 22)

พวกเหี้ยมบาบอพวกนั้นก็ปล้ำกันราวกับเวียดกงตอนเห็นอเมริกันลอยทัพจากเวียดนาม
 ลูกขึ้นเต็นคองกำสะวิงสโ ่ลวกันเป็นที่ครึกครื้น

(วาณิช, 2543ข: 38)

แม่มิดันก้นงอนเหมือนคอแตร

(วาณิช, 2528: 58)

มือที่เคยนุ่มเหมือนเทียนกลิ้ง

(วาณิช, 2528: 119)

แหม จันละเจอคนโง่เหมือนควายมากี่หลายคนแต่ไม่ประทับใจในความโง่เท่ากับแม่ดารา
 ห้าตำลึงคนนี้เลย

(วาณิช, 2528: 228)

ใช่แล้ว...มันใหญ่ราวกับแม่ไก่ตัวย่อม ๆ ที่เดียว

(วาณิช, 2537ก: 93)

การเตรียมตัวจะดัมแങนั้นไม่ได้เป็นเหตุแห่งการหวีดร้องที่กังวานราวกับหอนั้น แต่เป็น
 เพราะขณะที่เธอคว้าหม้อแങมานั้น เจ้าอุหางมะพร้าวตัวหนึ่งอึดแน่นงออยู่ในหม้อ

(วาณิช, 2543ข: 26)

มัวแต่ใช้สายยางอยู่นั่นแหละ น้ำออกมาอย่างกะเยียวหนู

(วาณิช, 2543ข: .87)

มือทั้งสองที่เป็นอิสระของเธอพยายามจะจับคั้งมือหยابนั้นออกจากปากนัยน์ตาเบิกกว้าง
อย่างตื่นตระหนกเต็มที่ พยายามจะส่งเสียงแต่ไม่มีเสียง ใครอีกคนหนึ่งมาทางด้านข้าง เธอเห็นมัน
เคลื่อนเข้ามาราวกับเงาของผีร้าย

(วาณิช, 2532: 159)

ลูงทิมคิดขณะที่หมุนตัวจะเดินกลับ แล้วแกก็เหินวาบไปทั้งตัวเมื่อร่างที่ดำยาวที่แกกำลัง
มองเห็นนั้นปรากฏขึ้นตรงหน้าราวกับการมาของปีศาจ

(วาณิช, 2532: 393)

น้ำตาของไหมแก้วทะลักออกมาราวกับสายน้ำ

(วาณิช, 2532: 444)

ถ้าหากหัวใจเป็นแก้ว ก็ราวกับว่ามันจะแตกยับยับขึ้นไม่ได้

(วาณิช, 2532: 597)

จากลีลาการเลื้อยช้าเชื่องในยามที่ปราศจากศัตรูกล้ากรายเข้ามารบกวนในปริณทณนี้
ดูราวกับว่า มันคือสัตว์เลื้อยคลานธรรมดาที่ไร้ซึ่งพิษสง

(วาณิช, 2532: 603)

สีแดงเข้มของกลีบดอกหางนกยูงเหมือนสีเลือดเปราะเปื้อนบนผ้าเช็ดหน้าสีขาว

(วาณิช, 2537ก: 185)

หนุ่มเขาทักสวัสดีจะคำเดียว สั้นปั๊บ ๆ ราวกับไข่ป้าขึ้นสมอง

(วาณิช, 2544: 66)

หมอนี่ใจดีอย่างกะพระ(รุ่นเก่า)

(วาณิช, 2528: 167)

แสนเสน่ห์เปรียบเหมือนตุ๊กตาชาวสะอาด

(วาณิช, 2535: 21)

อาการร้องไห้ของแสนเสน่ห์หยุดก็กรวกับรถเบรค

(วาณิช, 2535: 49)

พี่เขียวเทเหล้าเข้าปากอย่างกะกรอกน้ำใส่ไห

(วาณิช, 2535: 131)

2.2 การใช้คำอุปลักษณ

อุปลักษณ คือการเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำแสดงการเปรียบเทียบว่า เป็น หรือ คือ ความหมายลึกซึ้งกว่าอุปมา เช่น

นี่ถ้าฉันเป็นหมาฉันก็ฉีรศครบทุกเสาไฟฟ้าแล้ว

(วาณิช, 2528: 65)

เพราะแม่คนนั้นมองฉันอย่างกับฉันเป็นเปรตไปขอไถ่บาป

(วาณิช, 2528: 76)

อายม้วนเป็นกิ่งก้อ นิ่งนึ่งเป็นจิ้งก่า

(วาณิช, 2528: 123)

ไม่ต้องบิดมือบิดไม้เป็นตะโกดัดอย่างนั้นหรอกนะ

(วาณิช, 2544: 69)

ไม้บรรทัดนั้นถือว่าเป็นไม้เรียวประจำชาติได้อีกอย่างเหมือนกัน

(วาณิช, 2541ข: 224)

ไม่ใช่กับฉันเถียงจอด ๆ เป็นปรอททนไฟ พอกับแฟนแล้วเชื่องเป็นงูเหลือม

(วาณิช, 2528: 158)

2.3 การใช้บุคลาธิษฐาน

บุคลาธิษฐาน เป็นโวหารที่ใช้ภาษากับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ให้เสมือนมนุษย์ แสดงกริยาอาการ ความรู้สึกนึกคิดได้เหมือนมนุษย์ เช่น

เจ้ากอดสะระแห่นดำผมชนิดที่ผมจกต้องจำไว้จนวันตายว่าจะไม่ทำดั่งนั้นอีก

(วาณิช, 2543ข: 14)

เจ้าพูดซอมนั่นยิ่งแล้วใหญ่ มันนิ่งไม่พูดจาอะไรเลยเป็นเวลาสามวัน

(วาณิช, 2543ข: 14)

“เฮ้ย คุณจะมารู้อะไร” เจ้าฝรั่งญวนว่าพลางสะบัดมินิไปจากผม

(วาณิช, 2543ข: 20)

ตะเจีบน้อยมองหน้าผมอย่างไม่สบอารมณ์นัก

(วาณิช, 2543ข: 25)

ผมรู้ในเช้าวันหนึ่งว่าอันตรายกำลังคืบคลานมาถึงเพื่อนรักเพื่อนไคร่ของผม...บรรดาต้นไม้ในบ้าน

(วาณิช, 2543ข: 59)

ความแห้งแล้งหนาวเย็นเดินทางมาถึงบ้านของผมในเดือนธันวาคม

(วาณิช, 2543ข: 77)

ประตูของเจ้า 125 ผิดเปรี๊ยะเข้ากับเสาเฟลต เค็งกลับมาจะเอ็กกับหัวเข้าผม มันขมน้ำหนีบหัวเข้าผมแน่นสนิทอยู่กับข้างรถ

(วาณิช, 2537ก: 161)

อีตัวจีเกียจประจำตัวโผล่ออกมาเลย ส่ายหน้ากับผมเป็นเชิงบอกว่าอย่าเลย อย่าเลยดีกว่า

(วาณิช, 2548ช: 76)

นิ้วฉันก็กระเด็นฉิวลงไปยืมเหย ๆ อยู่ในขาม เป็นข้อบนของนิ้วกลางซ้าย มันคงจะน้อย ใจฉันอยู่โหล่หอก รักใคร่กันมาตั้ง 27 ปี

(วาณิช, 2528: 178)

2.4 ภาพพจน์แบบประชดประชัน

เรื่องมีลูกออกเต้าในอเมริกามันแพง เพื่อนฉันคนหนึ่งมาอยู่ที่นี้ได้ 2 ปี ตอนฉันมาเมียมัน ท้องแก่ไปฝากท้องกับหมอค่าฝากท้องจ่ายล่วงหน้าไปแล้วเกือบ 500 เหรียญ ซื้ออุปกรณ์ลูกอ่อน อีก 200 กว่า เหรียญ ดีเป็นเงินไทยโดยสรุปแล้วประมาณหนึ่งหมื่นห้าพัน แหมคิดแล้วใจหาย บ้านฉันที่สุพรรณฯ ออกลูกทีหนึ่งเสียเจ็ดบาทห้าสิบสตางค์ ยายโทหมอด้ายท้ายตลาดเป็นคนทำ

(วาณิช, 2528: 40)

ทำไมผมถึงเก่งตรงนี้ก็ไมรู มีอีกร้อยแปดพันเก้าที่ผมอยากเก่ง แต่ก็ไม่เก่งได้เหมือนที่อยาก ปวกเปียกป้อแป้ในทุกเรื่องที่ยากเก่ง คิดฟุ้งซ่านไปทำไม

(วาณิช, 2548ค: 76)

โทรศัพท์ในอเมริกาเหมือนกัน ไม่มีไอ้ที่น้ำท่วมแล้วเสียหรือขอติดโทรศัพท์ที่หนึ่งรอกัน ครึ่งศตวรรษ

(วาณิช, 2528: 265)

ความแตกต่างของไทยกับอเมริกันนั้นดูมันจะแตกต่างกันไปทุกแง่ทุกมุมทุกชุมชน ความแตกต่างทางฐานะเป็นเรื่องธรรมดา เพราะประเทศมันรวยเหลื้อตั้งแต่ประเทศเราจนจับจิด...ไอ้สิ่งที่เราพยายามกระเือกกระแห่งทำให้เป็นอย่างเขาให้เท่าเขา สร้างศูนย์การค้าสร้างโรงแรมชั้นหนึ่ง จี๋ ส่งนางสาวไทยไปประกวดนางงามจักรวาลจี๋ ไอ้การประกวดนางงามทั้งหลายนี้ะไม่ต่างกับการประกวดหมาเท่าโหล่หอก ได้รางวัลก็ค่าตัวแพงขึ้นอีกหน่อย

(วาณิช, 2528: 269)

3. ลีลาภาษาในการใช้ประโยค

จากการศึกษางานเขียนของวาณิชแล้ว พบว่าผู้เขียนมีการใช้ประโยคตามลักษณะประโยคในการสื่อสารดังนี้

3.1 การใช้ประโยคในการสื่อสาร

3.1.1 ประโยคแจ้งให้ทราบ

ประโยคแจ้งให้ทราบ เป็นประโยคที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ

3.1.1.1 ประโยคบอกเล่า รูปแบบประโยคเป็นประโยคที่แสดงในภาคประธาน และภาคกริยา เพื่อต้องการบอกให้คนอื่นรู้ว่ากำลังทำอะไร ที่ไหน เกิดขึ้นอย่างไร

ยายเดินออกไปวางทัพพีและคว่ำขันบาตร

(วาณิช, 2537ก: 18)

ผมล้างแผลจนสะอาดแล้วใช้พลาสติกปิดแผลไว้

(วาณิช, 2537ก: 105)

ผมวางสร้อยคอทองคำเส้นนั้นลงที่หน้าเคาน์เตอร์สูง

(วาณิช, 2538ก: 24)

ผมได้รับจดหมายจากผู้อ่านซึ่งเป็นผู้หญิงสองฉบับ

(วาณิช, 2548ง: 76)

3.1.1.2 ประโยคปฏิเสธ มีคำว่า ไม่ ไม่ใช่ ไม่ได้ ประกอบในประโยค เช่น

ผมไม่รู้ตัวว่าผมทำอะไรลงไป

(วาณิช, 2537ก: 47)

ผมไม่ควรสนใจเธอไปมากกว่านี้

(วาณิช, 2537ก: 174)

ผมไม่ได้แวะไปหน้าโรงแรมอัมรินทร์อีกเลย

(วาณิช, 2537ก: 213)

ผมไม่เคยรู้สึกว่าคุณเล็กเลยนะครับ

(วาณิช, 2538ก: 152)

ความฉลาดนี้ไม่ค่อยเกี่ยวกับเรื่องไอคิวนัก

(วาณิช, 2544: 14)

ผมจำไม่ได้ว่าครอบครัวของผมอพยพมาอยู่ที่ตลาดบ้านสุกแห่งนี้เมื่อวันที่เท่าไร

(วาณิช, 2541ข: 10)

ยายไม่กลัวอย่างอัสสัมเข้มนักแล้ว ยายไม่กลัวเป็นลมจมน้ำตาย

(วาณิช, 2537ก: 15)

ผมไม่เสียใจเลยจริง ๆ ผมรักเวลาในช่วงนั้นมาก

(วาณิช, 2537ก: 120)

ผมไม่ได้เป็นชายใจพระมีธรรมะในใจอะไรอย่างนั้นดอก ผมไม่ต้องการให้เรื่องของผมกับ
แสนเสน่ห้จบลงในแบบที่ไม่คาดคิด

(วาณิช, 2535: 30)

3.1.2 ประโยคถามให้ตอบ

ประโยคที่ใช้ในการถามให้ตอบคือประโยคคำถาม ซึ่งมีคำวิเศษณ์แสดงคำถาม (คำไม่ชี้เฉพาะ) เช่นคำว่า ใคร อะไร ที่ไหน ทำไม เมื่อไร อย่างไร หรือ หรือไม่ ประกอบใน ประโยค เช่น

“คุณกลัวอีกตัวนั้นใช่ไหม”

ผมพยักหน้า

(วาณิช, 2537ก: 110)

“นั่งเรือเล่นกันไหม”

“ไม่ไหว”

(วาณิช, 2532: 88)

“ที่อยู่ไหน” ผมถามต่ออีก

“เออ...ถามให้มันเข้าใจเรื่องอย่างนี้ซะวะ อยู่คลองจั่น แล้วจะพาไปดูว่างเมื่อไหร่ล่ะ”

ทวนธนอารมณ์ดีขึ้น

(วาณิช, 2535: 8)

เคยเป็นเหมือนผมไหม ผมเคยชอบผู้หญิงมาเป็นสิบ

(วาณิช, 2537ก: 243)

มีใครเห็นเขาทำไม่เสียผิวยายเป็นที่ระลึกไหม

(วาณิช, 2544: 110)

3.1.3 ประโยคบอกให้ทำ

ประโยคบอกให้ทำหมายถึงประโยคคำสั่ง ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีคำกริยาในประโยค หรือจะมีเพื่อเน้นความหรือบอกให้รู้ตัว เช่น

“คุณต้องนอนที่นี่แล้วล่ะกะ ดิฉันไม่ไว้ใจเจ้าตัวนั้นเลย”

(วาณิช, 2532: 256)

“มาเดินแบบ มาเร็ว ๆ นะ เพราะงานจะเลิกแล้ว

(วาณิช, 2535: 23)

3.2 การใช้ประโยคสั้น หมายถึง ประโยคที่มีจำนวนคำน้อย ไม่มีการขยายคำหรือขยายความมากนัก ส่วนประกอบของประโยคจะมีภาคประธานและภาคแสดงและมีคำขยายที่ไม่ซับซ้อน เช่น

“จ่ายชอบเขียนรูปค่ะ” คุณจอมหันมาพูดกับผม

“จะสอบคณะอะไรละ”

“จ่ายอยากเรียนคณะอะไร”

“คณะจิตรกรรมค่ะ” เธอตอบผมอาย ๆ อาจเป็นเพราะเธอไม่ค่อยมั่นใจนัก

(วาณิช, 2535: 44)

ผมเป็นลูกคนสุดท้อง

(วาณิช, 2538ก: 108)

แม่ผมนั่นเป็นลูกยอดกตัญญู

(วาณิช, 2538ก: 109)

3.3 การใช้ประโยคยาว หมายถึง ประโยคที่มีการขยายความแก่กันในกลุ่มประโยค มีการเล่นสำนวนเพื่อให้มีความ มีการเรียบเรียงด้วยความเรียบง่าย กระชับ ได้ความชัดเจน เช่น

มีรถเก๋งส่วนตัวคันหนึ่งวิ่งมาเทียบข้างฟุตบาทที่ชมกำลังเดินพร้อมเปิดกระจกลมว่าจะไปไหนพี่ชาย

(วาณิช, 2537ก: 214-215)

ผมไปหาคุณจอมที่ทำงานของเธอในตอนบ่าย ความจริงผมอยากนัดเธอตอนเช้า เพื่อที่ว่าตอนบ่ายหรือหลังจากเสร็จธุระผมจะได้เลยไปดูบ้านที่ผมรับเหมาก่อสร้างได้

(วาณิช, 2535: 35)

เมื่อเห็นเจ้ากาดัวนี้ในแสงแดดยามเช้า ทำให้ผมรู้สึกดีขึ้น มันไม่น่ากลัวเหมือนที่เห็นในตอนกลางคืน หรือจะเป็นที่การมองของมัน

(วาณิช, 2537ก: 104)

ผมไม่เคยทำอะไรได้เรื่องเลยสักอย่างในเรื่องการพนัน รู้สึกตัวเองว่าหัวทึบเต็มที ไม่ว่าจะ
ในเรื่องพนันอะไร ดีโก้ กัดปลา

(วาณิช, 2541ข: 57)

จากการชันสูตรพลิกศพ ยืนยันได้แน่นอนว่าทั้งสองตายจากการโดนงูเห่ากัด

(วาณิช, 2532: 171)

4. ลีลาภาษาในด้านน้ำเสียงหรือท่าทีของผู้แต่ง

4.1 น้ำเสียงประชดประชัน

ฉันบอกแล้วว่าถ้าอยู่ที่นี้ ไม่ว่าไอ้คนอื่นนั้นจะรักใคร่กันปานจะเกาช่องกงให้กันได้มาแต่ปาง
ไหนก็ไว้ใจไม่ได้สนิท คุณอำภัสรานั้นมีคู่หมั้นแล้ว เป็นเพื่อนกับคุณเจริญและหน้าซำงาน
หมั้นนั้น คุณเจริญนั้นก็ไปด้วย ชีวิตที่นี้มันเหี้ยมมอหอยอย่างงี้แหละ

(วาณิช, 2528: 100)

อย่างนี้เขาเรียกว่ามีมาสเตอร์แพลน ฟรังค์มันคิดแปลตลกกว่าจะตัดสินใจลงมือสร้าง ของ
ไทยแลนด์เราก็คิดแปลตลกเหมือนกัน คือคิดว่าสร้างตึกงวอนี่ดูจะได้เท่าไร จะต้องถวายนไป
เท่าไร ตัวเล็กตัวน้อยจะได้เท่าไร ตึกราวตึกทรุดพังยับเยินช่างมัน ตึกจะออกมาเหมือนศาล
พระภูมิขนาดยักษ์ก็ช่างมัน ดูไม่เกี้ยว ดูรู้เรื่องอะไรที่เกี่ยวกับความงามที่ไหน รู้แต่กามกับกิน
ประเทศไทยจึงระทระทวยระทระทมและทะไปทุกที

(วาณิช, 2528: 174)

“เอ็งตอบเขาเกือบครบทุกข้อแล้ววะ ยังขาดอีกหนึ่ง เขาว่ารถติดเป็นวรรคเป็นเวรอีกอัน”

“รถติดหรือครับ ก็รถมันวิ่งไม่ได้มันก็ต้องติดซีครับ”

(วาณิช, 2528: 245)

คำตอบแทนนะเหอ สามร้อยบาทห้าร้อยบาท คิดว่าคุณเขียนได้เดือนละเรื่องคุณจะมี
รายได้เป็นอย่างไร ต่อให้คุณกินข้าได้ รายได้เท่านี้ยังไม่พอซื้อข้ากินด้วยซ้ำ

(วาณิช, 2537ก: 220-221)

ผมเองนั้นชอบอ่านเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ โรแมนติกมาตั้งแต่เด็ก และอ่านเรื่องทำนองนี้เรื่อยมาจนโตขึ้น แล้วผมก็คือนักกลอนรักนามกระเดื่องกับเขาด้วยคนหนึ่ง คุณสมบัติหนึ่งของนักกลอนรักก็คือ มีอารมณ์โรแมนติกฟุ้งเฟ้อเหลือเฟือ

(วาณิช, 2548ฉ: 76)

ผมกำลังคิด ๆ อยู่ว่า ระหว่างข้อความ “พิมพ์ครั้งแรกแล้ว” กับ “พิมพ์แล้วพิมพ์อีก” สองอันนี้ละ ควรจะใช้อันไหนดี หรือจะใช้ว่า “พิมพ์ซ้ำพิมพ์ซาก” เพราะฟังดูน่าสนใจ เกมนำราคาสูงกว่าอย่างอื่น

(วาณิช, 2537ข: 37)

4.2 น้ำเสียงเคร่งเครียดจริงจัง

แล้วนี่หรือคือสถานที่ผลิตปัญญาชน ไม่ได้เป็นที่นี้แห่งเดียวดอก ผมรู้ มันมีอยู่แทบทุกที่ ผมไม่เข้าใจ ถ้าเขาจะผลิตบัณฑิตออกมาเพื่อให้เป็นบัณฑิตไป บัณฑิตพยักหน้า บัณฑิตกุมเป่ากางเกง บัณฑิตไม่มีกระดูกสันหลัง เขาจะเรียกที่นี้ว่ามหาวิทยาลัยอยู่ทำไม

(วาณิช, 2537ก: 61)

“คำไหนครับหยาบ ะยำนะหรือครับ ไครอบรมคุณมาว่าระย้าเป็นคำหยาบ พจนานุกรมทุกเล่มมีบันทึกไว้ทั้งนั้นแหละสะ ระย้าแปลว่าชั่วเหลือร้ายฉิบหายเหลือสิ้นอัปมงคลเลวทรามต่ำช้า จะให้ผมพูดยาวอย่างนั้นหรือครับ”

(วาณิช, 2528: 246)

ผมเป็นซ้ายและผมเป็นนักเขียน เพราะฉะนั้นผมจึงเป็นนักเขียนฝ่ายซ้าย เป็นนักเขียนวรรณกรรมเพื่อชีวิต ถูกคนรวยและเห็นใจคนจนเสมอ นานี้มน้ำเน่าอะไรทั้งหลายไม่มีโอกาสกระเซ็นมาแปดเปื้อนข้อเขียนของผม ทุกตัวหนังสือที่ผมเขียน ผมกลั่นออกมาจากมันสมอง ไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน มีแง่คิดที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมที่ดีกว่า เป็นคบเพลิงที่จุดสว่างในใจ นำทางให้แก่ประชาชนผู้เสียเปรียบในแผ่นดิน สะท้อนปัญหาอันเลวร้ายของสังคมที่เสื่อมทราม และมีจุดยืนที่มั่นคงอยู่กับประชาชนผู้ใช้แรงงาน

(วาณิช, 2537ก: 219-220)

4.3 น้ำเสียงร่ำเรง

ตัวใครตัวมันนะครับ ผมนั้นรอดตัวแล้ว เกิดแล้ว และยังไม่ตายนะครับ (ฮา)

(วาณิช, 2548ฉ: 76)

เนื่องด้วยกระผมมีความจำเป็นจะต้องเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ เพราะว่าวิชาเหมือนสินค้าอันมีค่าจากแดนไกล ต้องยากลำบากไปจึงจะได้สินค้านั้นมา จึงขอลาออกจากธนาคารเพื่อเดินทางไป กระผมทำงานกับธนาคารยังไม่ครบ 2 ปี จะเรียกร้องสิทธิอันใดคงมิได้ถึงจะเรียกร้องได้ ธนาคารก็คงจะให้ได้ไม่ได้

(วาณิช, 2528: 30)

4.4 น้ำเสียงเรียบง่ายตรงไปตรงมา

มาถึงตอนนี้ฉันเองก็ใจคอไม่ดีเพราะรู้สึกเมืองไทยจะร่อแร่เอาจริง ๆ ใจร่อแร่เพราะการรบนั่นเห็นจะพอรับ แต่ร่อแร่เพราะคนของเราเองนี่เห็นที่จะบรลัย

(วาณิช, 2528: 114)

เมื่อห่อของนอกแล้วก็ห่อคนนอก เมื่อพูดถึงใครที่ไปเมืองนอกกลับมา มักจะพูดว่า สู้ยคนนั้นเขาอยู่เมืองนอกมาตั้งสิบปีนะ คุณนั่นอยู่เมืองนอกมาแปดปีนะ หรือคุณนี่เขาไปเมืองนอกมาแล้วนะแทนที่จะอยากรู้ว่าไอ้ที่ว่าอยู่เมืองนอกมาแปดปีสิบปีนะร่ำเรียนอะไรมาบ้าง มีความรู้อะไรจริงที่จะใช้ประโยชน์ในเมืองไทยได้บ้าง ปริญญาที่ดังชนดาพระราชที่ไปบ้านนั้นได้มาจริง ๆ หรือซื้อเขามา

(วาณิช, 2528: 159)

ผมไม่ค่อยได้อ่านข้อเขียนที่เขียนโดยมือใหม่เริ่มเขียน หรือข้อเขียนจากคนที่ไม่คุ้นเคยกับการเขียนหนังสือมาก่อน ถ้าเป็นข้อเขียนเรื่องคาด ๆ ทั่วไป ก็ไม่คิดว่าจะทนอ่านได้หรอกครับ

(วาณิช, 2548ข: 76)

ข้อวิจารณ์

จากผลการวิจัยเรื่อง ลีลาภาษาในงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ นั้น ผู้วิจัยมีข้อสังเกต ดังนี้

1. ในงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ หลายเรื่องแสดงทัศนะอย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะการทำหน้าที่นักวิจารณ์ อาจส่งผลกระทบต่อนักเขียนบางคน ซึ่งสังคมไทยเรายังไม่สามารถยอมรับกับการถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้
2. จากการแสดงทัศนะเกี่ยวกับการได้รับรางวัลวรรณกรรมต่าง ๆ เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ย่อมเกิดปัญหาในทุกวงการที่มีการตัดสินแพ้ชนะ เพราะมุมมองของมนุษย์แต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ชอบและไม่ชอบต่างกัน ดังนั้นผลการตัดสินให้หนังสือเล่มใดหรือผลงานของใครได้รับรางวัลนั้นขึ้นอยู่กับคณะกรรมการทั้งในด้านความถูกต้องแห่งกฎเกณฑ์ มาตรฐานและบรรทัดฐานว่ามีความเป็นกลางมากน้อยเพียงใด
3. รางวัลวรรณกรรมในปัจจุบันเป็นรางวัลที่องค์กรหรือหน่วยงานเดิมเป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง เช่น รางวัลซีไรต์ รางวัลในงานสัปดาห์หนังสือ รางวัลแว่นแก้ว ฯลฯ ควรที่จะมีหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ให้ความสนใจและร่วมสนับสนุนมากกว่านี้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาลีลาภาษาในงานเขียนของวณิช จรุงกิจอนันต์ ในด้านการใช้ถ้อยคำ การใช้คำให้เกิดภาพ การใช้ประโยค น้ำเสียงและท่าทีของผู้แต่งจากงานเขียนประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บทความรวมเล่มและบทความประจำ รวม 6 ประเภท ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. ลีลาภาษาในการใช้ถ้อยคำ

วณิช จรุงกิจอนันต์ มีความสามารถในการเลือกใช้ถ้อยคำได้อย่างเหมาะสมกับประเภทของงานที่เขียนไม่ว่าจะเป็นเรื่องสั้น นิยาย นวนิยาย สารคดีหรือบทความต่าง ๆ โดยพบลักษณะของการใช้ถ้อยคำ 8 ลักษณะ ดังนี้

1.1 การใช้คำเหมาะสมกับตัวละครและเนื้อเรื่อง

1.1.1 การใช้คำศัพท์เฉพาะ พบว่าผู้เขียนใช้คำศัพท์เฉพาะในการอธิบายถึงการเรียนของคณะจิตรกรรม เช่น การทำพิมพ์สังกะสี การทำพิมพ์หิน การสมัครเข้าเรียนมหาวิทยาลัยต่างประเทศ

1.1.2 การใช้คำเก่า คำโบราณ ผู้เขียนใช้คำเก่า คำโบราณตามลักษณะของเนื้อเรื่องและตัวละครซึ่งเป็นคนรุ่นเก่า เช่น คำว่า ดินท่า, เปิบ ในเรื่องเพลงใบไม้

1.1.3 การใช้สำนวนใหม่ พบว่าผู้เขียนนิยมนำสำนวนที่เคยใช้กันอยู่มาทำเป็นสำนวนใหม่ของตนเอง เช่น มดไม่ให้ไต่ไรไม่ให้แตะ น้ำท่วมทุ่งผักบุ้งหروมแหรม น้ำไหลไฟแลบ ฯลฯ

1.2 การใช้คำที่ใช้สื่อสารแบบสามัญชนทั่วไป

1.2.1 การใช้คำภาษาปาก พบว่าในงานเขียนบันเทิงคดีทุกประเภทผู้เขียนนิยมใช้ภาษาปากเพื่อแสดงความสนิทสนมและเป็นกันเองกับผู้อ่าน โดยพบมีการใช้คำตลาด คำแสดงคำหยาบ คำตัด คำย่อ และการใช้ภาษาถิ่น

1.2.2 การใช้คำภาษาต่างประเทศ พบการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษและคำคงรูปในเรื่องจดหมายถึงเพื่อน เนื่องจากนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศสหรัฐอเมริกา

1.3 การเล่นคำ พบการใช้คำซ้ำและคำซ้อน เพื่อแสดงถึงความสามารถของผู้เขียนในการสร้างสรรค์ถ้อยคำ

1.4 การเล่นเสียง พบว่าผู้เขียนนิยมเล่นเสียงพยัญชนะแบบลิ้นไหลบางครั้งอาจมีความหมายหรือไม่มีความหมาย เช่น ระทระทวยระทระรรมละทะ พุ่งเพื่อฟุ่มเพือยฟู่ฟาน่าพะและฟอฟัพ่น

1.5 การใช้คำเลียนเสียงพูด พบการใช้คำเลียนเสียงพูดเพื่อแสดงความเป็นกันเอง

1.6 การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ พบการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติเพื่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกคล้อยตาม

1.7 การใช้คำติดปาก พบว่าผู้เขียนใช้คำติดปากอยู่หลายคำ เช่น แบบว่า อย่างกะ เหลือบกว่าแรง

1.8 การแทรกบทกลอนหรือบทเพลง พบว่าผู้เขียนมีความภาคภูมิใจที่เกิดจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีนักร้อง พ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงหลายคน และคิดว่าตนเองจำเนื้อเพลงและร้องเพลงได้เกือบทุกเพลงเพราะเป็นสายเลือดชาวสุพรรณบุรี จึงมักแทรกบทเพลงที่ชอบไว้ในงานเขียนหรืออาจแทรกบทกลอนเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดและแสดงให้เห็นความสามารถของการเป็นนักกลอนเก่าที่เคยผ่านสนามแข่งขันมีรางวัลชนะเลิศมาแล้ว

2. ลีลาภาษาในการใช้คำให้เกิดภาพ

นอกจากนั้นในงานเขียนของผู้เขียนยังสอดแทรกการใช้คำในการสื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพ 4 ลักษณะ คือ

2.1 การใช้คำอุปมา พบการใช้คำเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับสิ่งหนึ่งเพื่อให้เห็นจริง เช่น ดูราวเหมือน

2.2 การใช้คำอุปลักษณะ พบการใช้คำเปรียบเทียบจากสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งหนึ่ง โดยพบการใช้คำ “เป็น”

2.3 การใช้บุคลาธิษฐาน พบการใช้บุคลาธิษฐานในเรื่องเพื่อนผู้อยู่ในบ้านเพียงเรื่องเดียว เนื่องจากเป็นเรื่องที่ผู้เขียนพูดคุยกับสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบ้าน

2.4 ภาพพจน์แบบประชดประชัน พบการใช้คำเชิงประชดประชันเนื่องจากผู้เขียนมีทัศนคติต่อสังคมและให้ความเอาใจใส่ต่อสังคมมากเป็นพิเศษ

3. ลีลาภาษาในการใช้ประโยค

การศึกษาลักษณะการใช้ประโยค พบว่าผู้เขียนมีการใช้ประโยค 3 ลักษณะ คือ

3.1 การใช้ประโยคในการสื่อสาร

3.2 การใช้ประโยคสั้น

3.3 การใช้ประโยคยาว

ข้อน่าสังเกตคือในงานเขียนของวณิชจะพบการใช้ประโยคยาวมากกว่าประโยคแบบสั้น ๆ เนื่องจากผลงานส่วนใหญ่เป็นการเขียนบทความ

4. ลีลาภาษาในด้านน้ำเสียงหรือท่าทีของผู้แต่ง

การศึกษาด้านน้ำเสียงหรือท่าทีของผู้แต่ง พบว่าผู้เขียนซึ่งมีชีวิตอยู่ในยุค 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเป็นยุคของการแสดงทัศนคติต่อสังคมได้อย่างกว้างขวาง ทำให้พบการใช้ น้ำเสียงในงานเขียนใน 4 ลักษณะ คือ

- 4.1 น้ำเสียงประชดประชัน
- 4.2 น้ำเสียงเคร่งเครียดจริงจัง
- 4.3 น้ำเสียงร่าเริง
- 4.4 น้ำเสียงเรียบง่ายตรงไปตรงมา

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาผลงานการเขียนของวาณิช จรุงกิจอนันต์แบบเฉพาะเจาะจงและศึกษาเฉพาะเรื่องลีลาภาษาเท่านั้น ยังมีผลงานอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีก ดังนี้

1. ผู้วิจัยไม่ได้นำผลงานประเภทหนังสือเด็กมาทำการวิจัย จึงควรที่จะศึกษาวรรณกรรมประเภทหนังสือเด็กของวาณิช จรุงกิจอนันต์ เนื่องจากผลงานด้านนี้ได้รับรางวัลจากการประกวดหลายเรื่องเช่นเดียวกัน
2. ผู้เขียนเป็นนักกลอนที่เคยได้รับรางวัลชนะเลิศ จึงควรศึกษาวรรณกรรมประเภทร้อยกรอง
3. ผู้เขียนเป็นนักเขียนที่เกิดในยุค 14 ตุลาคม 2516 เป็นพวกที่ให้ความสำคัญแก่สังคม จึงน่าจะศึกษาแนวคิดทางสังคมของวาณิช จรุงกิจอนันต์ ว่าเป็นอย่างไร
4. ผู้เขียนได้รับอิทธิพลมาจากการอ่านหนังสือของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงควรศึกษาผลงานของทั้งสองท่านแล้วนำมาเปรียบเทียบลีลาภาษาว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กระแส มาลาภรณ์. 2530. **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้ง.

กาญจนา วิชญูปกรณ์. 2534. **หลักเบื้องต้นในการศึกษาเรื่องสั้นและนวนิยาย**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กำชัย ทองหล่อ. 2537. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: รวมสาสน์.

จันทร์วิมล (นามแฝง). ม.ป.ป. **“ใบความรู้ที่3-4 เรื่องสั้นและลักษณะเรื่องสั้นไทย.”** (Online).
Available: www.narinukul.ac.th/~janwimon/lernjan4.html.

ชลอ รอดลอย. 2544. **การเขียนสารคดี**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชลฤทัย ขาวดีเดช. 2540. **ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงใจ ไทยอุบล. 2543. **ทักษะการเขียนภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถวัลย์ มาศจรัส. 2535. **การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม**.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท เลิฟแอนด์ลิฟเพรส จำกัด.

_____. 2544. **ตัวอย่างการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็กและเยาวชน**.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท 20 เซ็นจูรี จำกัด.

นิตา บุรณภักดิ์. 2540. **การวิเคราะห์วรรณกรรมของหม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

บุญยงค์ เกศเทศ. 2536. **แอลอควรรณกรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ประทีป เหมือนนิล. 2519. **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: สารสยาม.

ประทีป วาทิกทินกร. 2543. ลักษณะและการใช้ภาษาไทย: การใช้ภาษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประภาศรี สีหอำไพ. 2531. การเขียนแบบสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. 2544. การเตรียมการพูดและการเขียน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปราณี สุรสิทธิ์. 2541. การเขียนสร้างสรรค์เชิงวารสารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.

ปิ่นวรรณ วาจากม. 2548. ลีลาภาษาในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปรีชาภรณ์ มาลาซ้าย. 2546. วิเคราะห์เรื่องสั้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เปลื้อง ณ นคร. 2517. คำบรรยายวิชาการประพันธ์และหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

_____. 2541. ศิลปะแห่งการประพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเฮลโล่การพิมพ์(1988) จำกัด.

พงศ์ศักดิ์ สังขภิญโญ. ม.ป.ป. “พื้นฐานความรู้ทางวรรณกรรม.” (Online).
Available: www.arc.rint.ac.th/pongsak/e_learning/unit_9.html.

พลอย ลวณะมาลย์. 2547. การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลีลาภาษาในงานวรรณกรรมประเภทสารคดีประวัติศาสตร์ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพโรธ เลิศพิริยกุลม. 2542. วรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร:
นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์ จำกัด.

รินฤทัย สัจจพันธุ์. 2542. วรรณกรรมปัจจุบัน.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

รุ่งฤดี แผลงสร. 2548. การใช้ภาพพจน์ในงานเขียนสารคดี. ภาควิชาภาษาไทยและภาษา
ตะวันออก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรรณพร ปิ่นแก้ว. 2547. การสื่อความหมายในเรื่องสั้นของวินทร์ เลียววาริณ. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วัชรนา บุญจรรยา. 2545. วิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอเรื่องในงานเขียนของวินทร์ เลียววาริณ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

วัลยา ช่างขวัญยืนและคณะ. 2549. หนังสืออุเทศภาษาไทยชุดบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วิชาการ,กรม. 2546. การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร:
กระทรวงศึกษาธิการ.

วาณิช จรุงกิจอนันต์. 2528. จดหมายถึงเพื่อน. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

_____. 2532. แม่เบี้ย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.

_____. 2535. เคาสน์ดาว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.

_____. 2537ก. ซอยเดียวกัน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไสภณการพิมพ์.

_____. 2537ข. ซอยซีไรต์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์เนศ พรินต์ติ้ง เซนเตอร์
จำกัด.

วาณิช จรุงกิจอนันต์. 2538ก. โรงจำนำ,ตำนานรัก และเล่าเต็ง. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพินเนส
พริ้นท์ติ้ง เซนเตอร์จำกัด.

_____. 2538ข. ศาสตร์แห่งเรื่องสั้นและนิยาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: หจก.รุ่งเรือง
สาส์นการพิมพ์.

_____. 2541ก. ลูกทุ่ง โรงถ่าย นิยายรัก. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพินเนส พริ้นท์ติ้ง
เซนเตอร์ จำกัด.

_____. 2541ข. บ้านเกิดและเพื่อนเก่า. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพินเนส พริ้นท์ติ้ง เซนเตอร์
จำกัด.

_____. 2543ก. แกว่งปาก(กา)หาทะเลวิว. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพินเนส พริ้นท์ติ้ง
เซนเตอร์ จำกัด.

_____. 2543ข. เพื่อนผู้อยู่ในบ้าน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพินเนส พริ้นท์ติ้ง เซนเตอร์.

_____. 2544. กระเทียมเจียว. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพินเนส พริ้นท์ติ้ง เซนเตอร์ จำกัด.

_____.2548ก. แห่...สีนามิ. มติชนสุดสัปดาห์ (14 มกราคม 2548): 76.

_____.2548ข. ในประสบการณ์. มติชนสุดสัปดาห์ (28 มกราคม 2548): 76.

_____.2548ค. ดอกไม้เมืองเหนือ. มติชนสุดสัปดาห์ (18 กุมภาพันธ์ 2548): 76.

_____.2548ง. จดหมายสองฉบับ. มติชนสุดสัปดาห์ (25 กุมภาพันธ์ 2548): 76.

_____.2548จ. ขึ้นบ้านใหม่. มติชนสุดสัปดาห์ (4 มีนาคม 2548): 76.

_____.2548ฉ. คนเลี้ยงปลา. มติชนสุดสัปดาห์ (1 เมษายน 2548): 76.

- วาณิช จรุงกิจอนันต์. 2548ซ. คุณนายคิง. มติชนสุดสัปดาห์ (8 เมษายน 2548): 76.
- _____. 2548ซ. จากจุดเริ่มต้น. มติชนสุดสัปดาห์ (15 เมษายน 2548): 76.
- _____. 2548ฅ. เรื่องสั้นสวย ๆ . มติชนสุดสัปดาห์ (22 เมษายน 2548): 76.
- _____. 2548ญ. อูรักอาไว้ย . มติชนสุดสัปดาห์ (29 เมษายน 2548): 76.
- _____. 2548ฎ. สีสืบปีผ่านไป. มติชนสุดสัปดาห์ (20 พฤษภาคม 2548): 76.
- _____. 2548ฎ. สีสืบปีผ่านไป(ต่อ). มติชนสุดสัปดาห์ (27 พฤษภาคม 2548): 76.
- _____. 2548ฐ. สีสืบปีผ่านไป(จบ). มติชนสุดสัปดาห์ (3 มิถุนายน 2548): 76.
- _____. 2548ท. มหา"ลัยเหมืองแร่. มติชนสุดสัปดาห์ (10 มิถุนายน 2548): 76.
- _____. 2548ฒ. น้องใหม่ . มติชนสุดสัปดาห์ (17 มิถุนายน 2548): 76.
- _____. 2548ณ. รถไฟ (เรือเมล์ ลีเก ตำรวจ)). มติชนสุดสัปดาห์ (24 มิถุนายน 2548): 76.
- _____. 2548ด. นักแปล. มติชนสุดสัปดาห์ (1 กรกฎาคม 2548): 76.
- _____. 2548ต. สำนวนไทย ๆ. มติชนสุดสัปดาห์ (8 กรกฎาคม 2548): 76.
- _____. 2548ถ. สำนวนไทย ๆ อีกที. มติชนสุดสัปดาห์ (15 กรกฎาคม 2548): 76.
- _____. 2548ท. วงวันศุกร์. มติชนสุดสัปดาห์ (5 สิงหาคม 2548): 76.
- _____. 2548ธ. อันเนื่องมาจาก รฟท.. มติชนสุดสัปดาห์ (12 สิงหาคม 2548): 76.

วาณิช จรุงกิจอนันต์ .2548น. นี่ถึงจะโรแมนติก จ๊ะ. มติชนสุดสัปดาห์ (26 สิงหาคม 2548): 76.

_____.2548บ. เดียวนี้ไม่เป็นอย่างนั้นแล้ว. มติชนสุดสัปดาห์ (2 กันยายน 2548): 76.

_____.2548ป.. เดียวดายหลังเป็นพิมพ์ดีด. มติชนสุดสัปดาห์ (9 กันยายน 2548): 76.

วาสนา เกตุภาค. ม.ป.ป. การเขียน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. 2547. ภาษาไทยถิ่น . พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิวกานท์ ปทุมสูติ. 2548. การเขียนสร้างสรรค์ ไม่ยากอะไรเลย. กรุงเทพมหานคร:
นวสาส์นการพิมพ์.

สนิท สัตโยภาส. 2545. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี
จำกัด.

สายทิพย์ นุกูลกิจ. 2543. วรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒบางเขน

สิริทิพย์ ชันธุสุวรรณ. 2539. งานหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพรึก.

สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. 2534. เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร หน่วยที่ 1-7.
พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อวยพร พานิชและคนอื่น ๆ. 2543. ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียน

วณิช จรุงกิจอนันต์

- เกิด** วันที่ 9 สิงหาคม 2491 ที่อำเภอบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรคนที่ 3 ในจำนวนพี่น้อง 5 คน บิดาทำงานโรงสีข้าว มารดาทำขนมขาย
- การศึกษา** พ.ศ. 2507 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนบางปลาหมอ “สูงสูดามพดุงวิทย์” อำเภอ บางปลาหมอ จังหวัด สุพรรณบุรี
- พ.ศ. 2510 จบหลักสูตรประโยคประถมศึกษาช่วง โรงเรียนช่างศิลปกรรมศิลปากร
- พ.ศ. 2515 จบปริญญาตรี จากคณะจิตรกรรมประติมากรรมและการพิมพ์จาก มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พ.ศ. 2520 จบปริญญาโทจากคณะศิลปะ มหาวิทยาลัยรัฐแคลิฟอร์เนีย เมืองลองบีช ประเทศสหรัฐอเมริกา
- การทำงาน** พ.ศ. 2515 ทำงานนอกเวลาที่นิตยสารสตรีสารรายสัปดาห์
- พ.ศ. 2516 ทำงานหน้าที่ฝ่ายศิลป์ที่หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยรายวัน ได้ครึ่งปี จึงออกมาทำหน้าที่ฝ่ายศิลป์ หน่วยออกแบบ ธนาคารกสิกรไทย จนกระทั่งเดินทางไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. 2521 ทำงานที่บริษัทฟรีเมียร์ พลัมบิซซิ่ง ทำวารสารบ้านของการเคหะแห่งชาติ

การเขียนหนังสือ

เป็นคนชอบวิชาภาษาไทย เริ่มหัดเขียนกลอนตั้งแต่เรียนชั้นมัธยม มีผลงานกลอนตีพิมพ์ในนิตยสารครั้งแรก เมื่อปี 2507 ในนิตยสารแม่บ้านการเรือน เริ่มมีชื่อเสียงมากขึ้นเมื่อเป็นนักกลอนที่มหาวิทยาลัยศิลปากรแข่งขันกลอนสดได้รับรางวัลชนะเลิศ ปี 2515 และมีเรื่องสั้น 3-5 เรื่อง ได้พิมพ์ลงในหนังสือวรรณศิลป์ หนังสือรับน้องของมหาวิทยาลัยศิลปากรและหนังสือรับน้องของโรงเรียนช่างศิลป์ เรื่องสั้นเรื่องแรกที่ได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสาร ลลนา รายปักษ์ ชื่อเรื่อง ในคืนแห่งความเซ้ง เมื่อปี พ.ศ. 2515 และเริ่มเขียนคอลัมน์ประจำเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งในหนังสือพิมพ์ประชาชาติรายวัน เมื่อ พ.ศ. 2517 แต่ที่สร้างชื่อเสียงโด่งดังและเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางคือ งานเขียนชุด จดหมายถึงเพื่อน ซึ่งเขียนเล่าเรื่องราวระหว่างไปเรียนปริญญาโทที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเสนอในรูปแบบจดหมายที่เต็มไปด้วยอารมณ์ขัน ส่งมาลงในนิตยสาร ลลนารายปักษ์ จำนวน 20 ฉบับ เพื่อกลับจากประเทศสหรัฐอเมริกาจึงยึดอาชีพนักประพันธ์อย่างจริงจัง มีผลงานหลากหลายรูปแบบทั้งเรื่องสั้น นวนิยาย ร้อยกรอง สารคดี บทความ บทโทรทัศน์ บทภาพยนตร์และงานเขียนเบ็ดเตล็ดที่โดดเด่นในการใช้สำนวนชวนขันแต่แฝงเสียดสีสังคมตามเจตนารมณ์ของตนเอง ผลงานที่พิมพ์รวมเล่ม

1. จดหมายถึงเพื่อน 1 – 2
2. บันทึกแห่งการเดินทาง
3. ประเดี้ยวเดียวที่จตุรัสแดง
4. จดหมายถึงแม่จำเนียร
5. ริมระเบียง
6. ไร้สารคดีชุด เพื่อนผู้อยู่ในบ้าน
7. สวัสดิ์ศรีขอบคุณผู้หญิง
8. สนทนาประสาจน
9. เลาะยุโรป
10. ซอยใจสบาย
11. เลหาสน์ดาว
12. กระเทียมเขียว
13. ออกหัก...แต่ไม่หักตาย

14. ซอยเดียวกัน
15. รอยยิ้มหลังม่านหยก
16. ซอยซีไรต์
17. บ้านเกิดและเพื่อนเก่า
18. ลูกทุ่ง โรงถ่าย นิยายรัก
19. โรงจำนำ ความรัก และเล่าเต็ง
20. แก้วปาก(กา)หาคะหลิว
21. แม่เบี้ย

หนังสือสำหรับเด็ก

1. เด็กชายกมลเที่ยวบ้านทุ่ง
2. เจี้ยวสิงโต
3. แม่หนูผู้กล้าหาญ
4. ลูกเสื่อหาเหยื่อให้แม่
5. ธรรมชาติคือครู

ผลงานที่ได้รับรางวัล

1. เรื่อง “เด็กชายกมลเที่ยวบ้านทุ่ง” ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทหนังสือสำหรับเด็กในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2521
2. เรื่อง “เมนูผู้กล้าหาญ” ได้รับรางวัลชมเชยประเภทหนังสือเด็กในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2523
3. เรื่อง “ลูกเสื่อหาเหยื่อให้แม่” ได้รับรางวัลรองชนะเลิศการประกวดหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็กของธนาคารกสิกรไทย จำกัด ปี 2524
4. เรื่อง “เกาะยุโรป” ได้รับรางวัลชมเชยประเภทสารคดีในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2525

5. เรื่อง “ซอเดียวกัน” ได้รับรางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประเภทรวมเรื่องสั้น ปี 2527

6. เรื่อง “แม่เบี้ย” ได้รับรางวัลชมเชยประเภทนวนิยาย ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2530

นอกจากนี้ยังมีบทกวีที่ได้รับการยกย่องจากกลุ่ม “วรรณกรรมพินิจ” และเรื่องที่ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษคือเรื่อง มิชิแกนเทสต์ และนวนิยายหลายเรื่องมีผู้นำไปสร้างเป็นภาพยนตร์

ในด้านการเขียนบทภาพยนตร์ที่เป็นรู้จักกันดี เช่น ลี้อยอดกุมาร สิงห์ไกรภพ แม่เบี้ย คู่กรรม จักรยานสีแดง ฯลฯ

วาณิช จรุงกิจอนันต์ สมรสกับ อาจารย์ทอรุ่ง จรุงกิจอนันต์ อาจารย์ประจำสถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีบุตร 3 คน คือ เพกา กงพัดและสงพาง

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ นามสกุล	นางชไมพร ฉายเหมือนวงศ์
วัน เดือน ปี ที่เกิด	29 มกราคม 2502
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) วิทยาลัยครูพระนคร ปีการศึกษา 2523
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู อันดับ ก.ศ. 2 วิทยฐานะ ครูชำนาญการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนคลองห้า(พฤษชัยราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1